

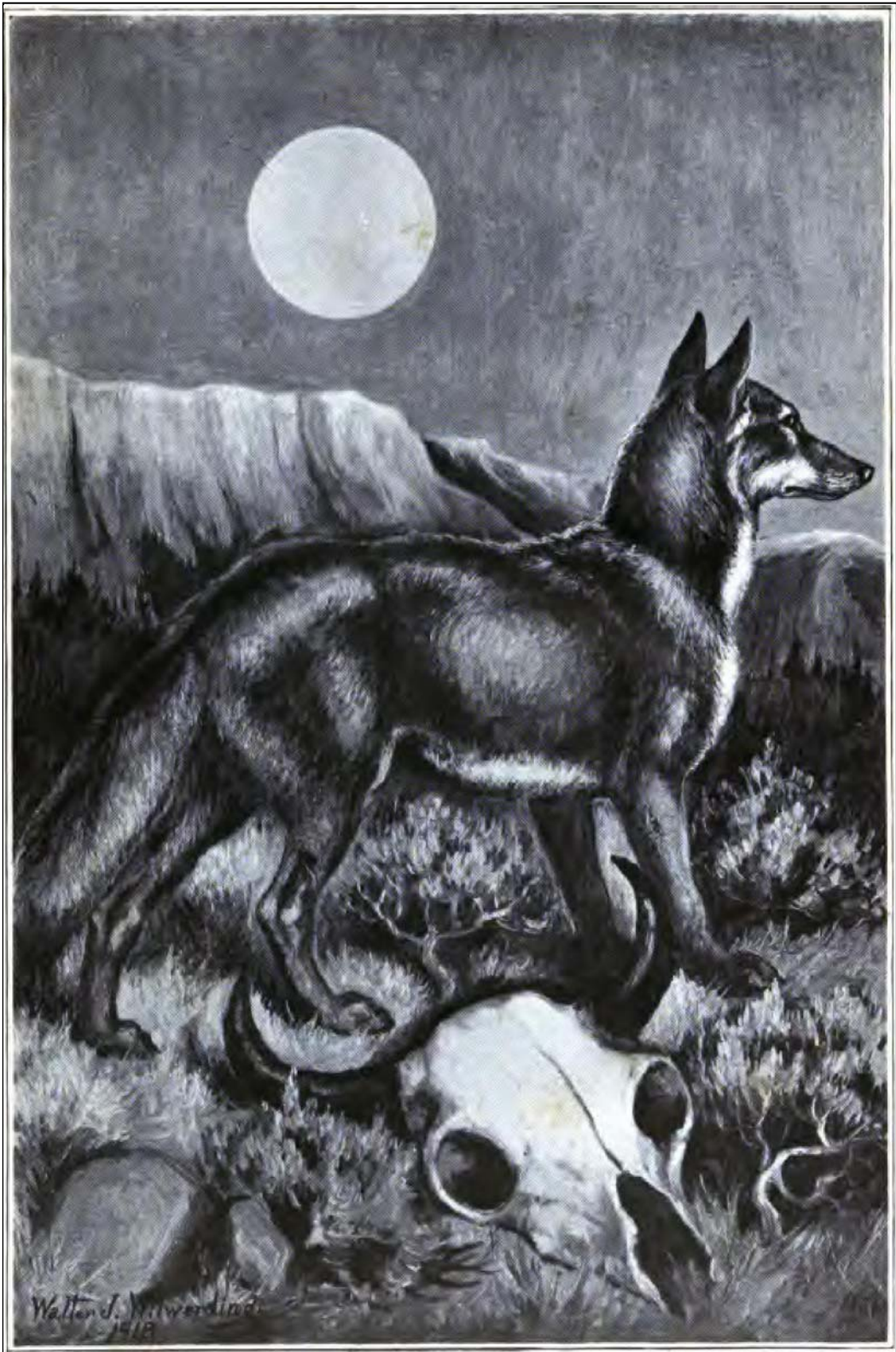
**UNDER
VESTENS HIMMEL
AV
OLAI ASLAGSSON**

**MINNEØI.IS. Mum.
AUGSBURG PUBLISHING HOUSE
1918**

**COPYRIGHT. 1918. BY
AUGSBURG PUBLISHING HOUSE
MINNEAPOLIS. MINN.
COYOTEN**

CUNNING HII.I. 12-14-39 39883

Innhold

1 Coyoten	6
1.1 Halv ulv — halv rev	6
1.2 En døende mor	11
1.3 En kamp på liv og død	17
1.4 Frihet, mat og ekteskap	24
1.5 Den nye esau	30
1.6 Katastrofen	39
1.7 Et skjebnesvangert skudd	45
2 En præriens tragedie	53
2.1 Moderkjærlighet	53
2.2 En befrier	60
2.3 Forbi	65
3 Villhesten	67
3.1 Hingsten og "Sirkus-John"	67
3.2 I fallgruven	72
3.3 Kan den temmes?	76
3.4 Fjerde juli	81
3.5 En kjøretur	86
3.6 Et kappløp med døden	90
3.7 Et innfridd løfte	99
4 Bess	102
4.1 Klokere enn mennesket	102
5 Sauehunder	110
5.1 "Sport" og "Midget"	110
5.2 "Sport"s erkefiende, "Satan"	114
5.3 På livet løs	118

5.4	"Jack" og "Sport" på jakt	120
5.5	"Midget"s triste endelikt.	126
5.6	"Sport"s mystiske forsvinning	132
6	Nero	137
6.1	"Bill", "Dot", "Bob"	137
6.2	"Bill" på coyotejakt	142
6.3	Lille "Krøll"s sykdom	146
6.4	"Nero"	152
6.5	"Nero" som fredsstifter	161
6.6	"Nero" og klapperslangen	164
6.7	"Nero", coyotungen og ulvehunden	169
6.8	En nattlig kamp	173
6.9	Den ensomme trapper	175
6.10	Tre mot en	177
6.11	Vann! Vann!	183
6.12	Tro til døden	190

1 Coyoten

1.1 Halv ulv — halv rev

Noen kaller den ulv — prærieulv — og andre kaller den coyote. Jeg foretrekker det siste av den grunn at det var under det navn jeg lærte den å kjenne og hørte den omtale av folk som hadde hatt med den å gjøre der ute i vesten. De ensomme prærier og beskyttende fjelltrakter er nå blitt dens eneste tilfluktssted, ettersom sivilisasjonen presser innover fra begge kyster.

Navnet coyote er riktignok meksikansk, kanskje riktigere spansk; men der ute hvor dyret holder seg, er det ved lange tiders bruk blitt så kjent, så alminnelig, at man lett kunne forveksle den med den alminnelige ulv om man ikke sa coyote.

Helt siden den første gang jeg møtte den og til når jeg tenker på den nå, har den stått for meg som et dyr — halvt rev — halvt ulv. Det er så nær jeg kan komme i min beskrivelse av den for folk som ikke har sett den, og som aldri har lært dens sluhet å kjenne.

Av størrelse er den omtrent mellom ulv og rev, av kulør rødliggul, somme tider på året skjærende meget i grått. Dens hale er busket, mere så enn ulvens, men ikke så fyk som revens. Den har revens skarpe snute og ulvens brede hode, med klare, vakre øyne. Den er vakker og interessant og har revens sluhet i kampen for tilværelsen. Men stundom, skjønt ellers ufarlig for mennesker og større dyr, så som hester og kyr, benytter den ulvens dumdristighet for at bevare livet og friheten når den er kommet i en farlig situasjon. — Slik så den ut for meg den første gang jeg så den, — slik ser den ut i tankerne i dag.

Det er en dag om våren, en solskinnsdag med høy blå himmel, med vårmildhet i solskinnet mellom de hyppige, men

svake luftdrag fra snøvidder på de omkringliggende fjell. Det er blitt vår på prærien, dette stykke av en prærie som krøker seg inn mellom de utallige fjellrygger, ruller seg inn i dem over et bølget terreng, gjennomskåret av elver her og der, og en uendelighet av tørre bekker, hvori der er vann kun når snø vann eller regn fyller dem.

Landet er bevokst med en slags lave busker, lave som lyngen, men noe striere, og av en lysegrønn eller grålig farge. Sammen med alle de nakne steder mellom tuene, hvor den lyse sandjord ikke bærer gress, får landet et grålig preg, en sterk kontrast til Norges heier, deres rike brune farge og lyngens tetthet. Jorden er svært lys mot den i Norge, så lys at den skjærer i øynene i sterkt solskinn. Gresset kommer sent og i små dotter, og brennes til høy på stilken når solen står høyt på himmelen i juli, og vårregnet er opphørt.

Av blomster er der få. Det er især kaktusblomsten øyet fester seg ved. Og fuglelivet innskrenker seg til noen sorter hønsefugler og en og annen rovfugl, som speidende og ensom seiler bortover himmelen — ensom som prærien og fjellene de lever i. Der er ingen småfugler, ingen sang.

Under tuene — disse tuer hvis rette navn er "sage brush", men som likeså godt kan kalles lyng, sitter en liten hare og nipper i gresset og lyngen, alltid med nesens i bevegelse, snusende i seg den minste bris, for brisen er villdyrets beste venn, dets beskyttende engel.

Bare hist og her langs elvene står trær.

På denne dag om våren er det at en coyote lusker så smått bortover prærien, snusende i luften og hva ellers dens øynefaller på, undersøkende alt nøyaktig.

Den er alene, lusker avsted ganske sakte, stopper ofte med villdyrets forsiktighet for fare, dets skarphet for bytte. Den lusker avsted omtrent som en hund ville ha gjort på samme sted; men de idelige pauser i det sene trav, måten den trekker til seg det svakeste vindpust på, den forsiktige speidningen til alle sider roper begjærighet eller vond samvittighet.

Det er tvilsomt om en coyote noensinne har følt pinen av en vond samvittighet, — jeg har i alle fall ikke hørt om noen; men dens begjærlighet, dens grådighet, det hensynsløse fråtseri den tillater seg ved gode anledninger, har jeg vært vitne til mange ganger.

Det lakker allerede mot kveld. Solen står alt lavt i vest, og coyoten har intet spist siden den tidlige morgen.

Plutselig stanser den og står stiv som en støtte. Den synes den ser en bevegelse under en tue litt til siden.

I villmarken, hvor villdyrene bærer kulører etter omgivelsene, somme skiftende som sommer og vinter skifter, er det bevegelser man går etter.

Coyoten vet dette og blir stående stiv, skjelende over i retning av bevegelsen, biende; for den vet også, at er der liv under lyngen, en hare eller præriehøne, vil noe snart bevege seg igjen. Og coyoten vet også at dens egne bevegelser likeså lett kan oppdages som andres, og at den minste rørelse vil få vedkommende under lyngtuen til å stivne og vente som den selv. Sådan blir den stående en lang stund, stille som døden, med bare neseborene vinkende litt i luftdraget. Rovdyret vil nettopp til å endre taktikk, da noe rører seg igjen på samme sted.

Og med det samme ser den hva det er, ser de lange ører av en hare, ser også hvor den tynne bruske i dem gjennomtrenges av det lave sollys.

Nå gjelder det å være forsiktig. Den blir stående enda en god stund, til haren for tredje gang rører på seg, denne gang med ryggen til, nippende bortover i lyngen, i sin iver strekkende seg på bakbenene.

Og i sin ivrighet etter å få nok mat før natten kommer, glemmer coyoten til en viss grad sin medfødte forsiktighet. Støyen vinden frembringer ved å ruske i lyngen, hjelper rovdyret til å komme litt til siden, så vinden bærer fra haren til det.

Så begynner coyoten, denne præriens listigste røver, å benytte sine knep for å komme sitt bytte nær. I begynnelsen går den oppreist, stiv, et skritt nå og da hver gang haren i slapphet river i lyngen.

Å, hvor det renner coyoten i munnen og brenner den i halsen! Å, hvor dens blodtørstige øyne tindrer rødt og grønt i aftensolens skjær.

Straks etter kryper den sammen og kryper nærmere. Nærmere og nærmere kommer den, forsiktigere og forsiktigere kryper den. Nå er den ganske nær, kanskje ti-tolv fot fra byttet. Et veldig hopp vil greie det. Ikke en muskel beveger seg i det slanke legeme; ikke den minste støy rører opp i den absolutte stillhet; intet varsler haren om den overhengende fare.

Som en gulaktig stein eller en tue bevokst med årsgammelt gress ser coyoten ut der den ligger og lurert og lurert. Å, hvor den er listig! Den kunne jo ha risikert spranget for lenge siden.

Hvorfor hopper den da ikke? La den om det, den vet hva den gjør. Som den erfarne jeger venter den på det rette øyeblikk. Ingen sportsmannsfeber, ingen nervøsitet. Og for coyoten er det heller ikke sport dette. Det er kampen for tilværelsen. Mens de ligger her disse to — den svake og den sterke — synker solen blodrød ned bak høydene i vest, dens siste skjær gjenspeilet i to glupske rovdyrtime.

Med ett blir der ennå mer tyst over stillheten. Det er som noe sykner bort og dør. Et svakt vindpust går over prærien. Med varsom hånd rusker det opp i lyngtuene og det fjorgamle gress. Solen er borte, dagen drar sitt siste sukk.

Men dette siste pust, så svakt det enn er, kommer fra coyoten til haren. Der er et kvikt "helt om", så vidt tid for haren til å lukte rovdyret. Harens hjerte stivner av skrekk. Er det for sent, eller er det enda tid?

Men harens lange, kraftige bakføtter handler instinktmessig, mekanisk. Det er som et lyn bråsnur, noe støv sparkes

opp, og en coyote med åpen kjeft og to rader grusomme tenner klapper sammen med et smell over — der hvor haren hadde vært.

Coyoten snur seg og ser etter haren, som farer bort over vidden som en grå stripe. Den vet at haren snart vil stanse, sette seg på bakbenene og se seg tilbake; men den vet også at det vil være uhyre vanskelig å komme den nær, når den engang er skremt.

Derfor slikker coyoten seg om munnen et par ganger, kaster et siste blick etter den forsvinnende strek og lusker av.

Nå begynner det å mørkne og bli kjøligere. Og så snart det skumrer utpå de ensomme vidder, begynner coyoten sin eiendommelige aftensang — en sang som passer bedre enn noe annet til disse milevide vidders store ensomhet. En sang, uhyggelig i sine toner. Den ville dog savnes, om den plutselig skulle opphøre, savnes av alle dem som ferdes på prærien og elsker den med alle dens eiendommeligheter. En sjelden gang gjør eller hyler coyoten også om dagen, men like så litte som stjernenes vei på himmelen kan forandres, kan coyoten la være at hyle ved nattens komme.

Coyoten ferdes ikke i flokker som ulven. Ofte går den alene, ofte er der to, stundom tre eller fire, men aldri har jeg hørt at noen har sett mer enn seks i en flokk.

Når en coyote gjør, vil en som ikke kjenner den, sikkert tro at der minst er tre eller fire; så mange toner benytter den. Den begynner alltid med noen skarpe bjeff, som etterpå går over til et skjærende, langtrukket hyl. Den skjærer den ene tone inni den anden, begynner en ny før den første er sunget tilende.

To eller tre coyoter kommer ofte sammen, sitter på en høyde og hyler sin sang, mens dagslyset slukner. Det høres da ut som var det et helt disharmonisk orkester.

1.2 En døende mor

Coyoten er ku- og fåreeiernes besværligste fiende. Dens listighet er gjenstand for hat, men enhver som interesserer seg for dyr, må beundre dens kløktighet. Mangt et knep har den lært i den endeløse kamp mot mennesket.

I årenes løp har den nok kostet fåreeierne enorme summer, så det er ikke underlig at de slutter seg sammen og setter en pris på hvert coyotehode, lite eller stort, utenom den premie som betales av staten.

Der er mange som går ut etter coyoten om vinteren, for der er alltid mindre arbeid da. De fleste er gullgravere, som ligger og vasker gull fra sandbanken langs elven. Gullgraverne er berøvet sin næringsvei når isen kommer om vinteren. Da griper de til coyotejakten, som passer fortrinnsvis for deres frie vaner.

Der er også profesjonelle jegere med hunder og hester. Gjeterne går og på coyotejakt, de som alle de andre som ferdes på prærien.

At coyoten har kunnet utholde all denne forfølgelse, er ikke så underlig for den som kjenner dens sluhet; men at den nå er, tilsynelatende i alle fall, likeså talrik som før, — det er et under.

Dens territorium er blitt innskrenket i betydelig grad. Nybyggerne rykker inn på hva før var villdyrets enemerker. Den drives tilbake år etter år sammen med alle andre ville dyr; men der er, heldigvis for den, store strekninger som aldri vil egne seg for kultivering, utenom fjellene — strekkfinger som alltid vil vedbli å være villdyrets eiendom, dets forminskede, men evige kongerike.

Sivilisasjonen og villdyret trives ikke sammen. Som indianeren har måttet gi rom for den hvite, mere industrielle race, så har også dyrene måttet vike. Noen er utryddet. Andre har veket nordover mot roligere land. Men tross den

forferdeligste forfølgelse holder coyoten sin plass uten å forminskes i synlig grad. Den viker litt, men den etterlater merker, og den har gudskjelov enda rom hvor den kan leve som før, hvor den kan elske og hate, og hvor den kan synge sine sanger når den blodrøde sol går ned i vest av dens kongerike.

Tyske Frits kaller de ham der ute, fordi han en gang for mange herrens år siden er kommet fra Tyskland. Hans profesjon er metallgravning. I mange år har han gått og ventet på at et eller annet kompani skulle legge en jernbane opp til kobberdistriktet i fjellet hvor han har sine rettigheter.

Gruvene er gode, men veien dit er lang og ufremkommelig. Det vil ikke svare seg å ha kobberen båret ut på muldyrrygger, og kompaniene har tid til å vente til de får gruvene for intet. Håpefulle, som alle metallgravere er og nødvendigvis må være for å holde motet oppe gjennom livslange skuffelser, har Frits gått og ventet på banen i mange år.

Han er en lang, tynn mann, gammel og grå, likegyldig i sin påkledning, og i motsetning til sine kolleger har han noe i banken. Han er sjelden ute på metallgravning nå, men vant som han er til livet i villmarken, kan han ikke holde seg i ro. Når lysten kommer over ham, hender det ofte at han tar riflen og går ut på vidden. Stundom drar han også tilfjells.

På en av disse turer om sommeren møter han en coyote med en præriehøne i kjeften. Det er tegn på at coyoten har unger et eller annet sted i nærheten. Coyoten ser ikke Frits, for han har sittet stille bakom en liten forhøyning en god stund. Han er så nær at han uten vanskelighet kan ende dens liv med en kule, om han vil. Riflen løftes også til skulderen, men senkes et par sekunder etter. Vil han ikke skyte? Vil hans velsignede gamle hjerte ikke la ham ødelegge dette liv for dets egen skyld — eller er det kanskje tanken på ungene, de uskyldige små, som da vil miste sin mor, sin forsørger?

Nei, det er ikke det som er beveggrunnen. Gamle Frits er riktignok en hederlig mann, som der intet ondt er i, men han er ikke ultrasentimental.

Alle disse år han har flakket rundt om i fjellene, fisket sin fisk, skutt udyr og vilt, kokt sin mat og bakt sitt brød, har, hva dyr angår, ganske berøvet ham sentimentaliteten. Nei, Frits's erfarne øye ser med en gang at coyoten er mor, hans gamle lurne øyne ser en visjon av mange hoder i stedet for ett. Det mener stort jaktutbytte for litet, mange premier istedenfor en. Det gjelder derfor bare å finne ut hvor ungene er, så kan han komme igjen i morgen og grave dem ut.

For coyoten har alltid en varm hule i jorden for sine unger, enn skjønt den selv aldri, i alle fall svært sjelden, graver hulen. Tungt arbeid er ikke coyotens yndlingsbeskjeftigelse, og dersom dens ønsker kan oppnås det foruten, forsøker den det aldri. Den eneste tid på året coyoten benytter hulen til

Aftensang

oppholdssted, er når den har unger, og den kommer i besittelse av hulen ved simpelthen å jage et svakere dyr ut. Resten av året, i kulde eller varme, regn eller solskinn, streifer den om på prærien. Når solen om vinteren er på

det høyeste, sniker den seg til en times søvn i en eller annen fordykning, i en bakke som vender mot syd, og hvor dyret best kan holde utkik.

Frits finner ikke coyotens hule den dag. Han forsøker å følge dyret med øynene, men landet er for ujevnt, og coyotens kulør smelter snart sammen med lyngtuene. Han begynner å angre at han ikke skjøt mens han hadde anledning. Hulen kan

være mil borte; men ved den neste tanke smiler han: en hund vil finne frem etter et friskt spor.

Den neste dag kommer han tilbake tilhest. Han er bevæpnet med hakke og spade og med en langhåret hund. Det er nok en hund som forstår sin bestilling. Med den energi den viser, må noe kunne utrettes.

Frits tar den til plassen hvor han dagen før møtte coyoten. Hunden finner det også morsomt å løpe etter harene, men den er godt dressert, så et strengt blikk er nok til å få den til å lystre.

Den finner sporet av coyoten, følger det et stykke, stanser, løper rundt i ring, følger det igjen, så tilbake, og tilsist må den oppgi det som, for gammelt.

Men Frits vet retningen av coyotens flukt og følger den i håp om å finne et friskere spor.

Lykken er med ham i den ulike kamp mot villdyret. Han finner et spor friskt nok for hunden å følge. Han følger sporet og finner coyotemor selv, i ferd med å fortære noe på bunden av et tørt elveleie.

De ser hverandre samtidig.

Coyoten, kanskje litt forbløffet ved det uventede syn, hopper opp fra elveleiet istedenfor — som den oftest gjør—at følge det, og setter avsted bortover en stor slette, hvor en kvik hest har god anledning til å følge den.

Straks begynner jakten. Avsted farer hund og hest, den første gjøende av full hals, den annen leggende hele sin energi i å unngå sporene, som Frits bruker hensynsløst.

I begynnelsen synes hesten å hale inn på den flyktende coyote, men en ujevn strekning som hindrer hestens frie bevegelser, gjør snart at avstanden mellom dem blir større og større.

Allerede da er hunden langt bak dem. Ikke langt borte blir landet ennå mere ujevnt. Hesten taper og taper, og Frits, som innser det unyttige i å jage coyoten, løfter geværet og skyter. Den galopperende hest er kanskje årsaken til at han ikke

treffer, og coyoten, som godt vet hva skytevåpen er, går til den uleilighet at sikksakke seg ut av syne bak den nærmeste høyde.

Men hunden følger sporet gjennom den ujevne utmark. En halv times tid går uten at noe inntreffer. — — Hunden har lett for å følge det friske spor, så dersom coyoten springer mot hulen hvor ungene er, vil det ikke bli vanskelig å finne dem.

Men coyoten er en djevel i listighet, og få vet det bedre enn Frits. Det vil ikke forundre ham om coyotemoren nå forsøker å lede ham bort fra sitt dyreste eie.

Plutselig kommer hun rolig travende til syne på toppen av en høyderygg som strekker seg vestover parallelt med den kreatursti Frits følger.

Der traver hun så rolig som om hest, hund og rytter ingen betydning har; traver bare et par hundre meter borte og akkurat så fort som hesten, uten så meget som å vende hodet mot dem, en prektig skive mot den klare blå himmel.

Ryggens eller kammens sider er bratte ned til prærien, så Frits ser hvor dumt det vil være å forsøke å komme dit opp. Men hvordan har coyoten greid å få hunden av sporet? Hunden følger enda et spor uten å se opp, uten å ane at det den jager, springer på kammen så nær, at den kan iaktta alle deres bevegelser.

Da er det at Frits, som plutselig ser håpløsheten i å fortsette forfølgelsen, stanser sin hest med et rykk, legger an og skyter. Et skarpt knall runger ut over den stille prærie. Nettopp som det smeller, gjør coyoten et voldsomt hopp, faller og blir liggende, formodentlig død.

Da de kommer til stedet, er den imidlertid borte, men en blodpøl forteller hva der er skjedd, og at såret uten tvil er dødelig.

Det er nå en lett sak å følge dens vei gjennom villmarken. En døende mors hjerteblod viser veien. Og i den tilstand den nå er, vet Frits at den instinktmessig vil oppsøke de små og således ufrivillig røpe deres oppholdssted — vil i sin siste store

nød glemme sin list, glemme hva den så ofte før hadde gjort: alltid å lede fienden bort fra de små.

Tilsist finner Frits den utenfor hulen, med de små omkring seg. Coyotemor ligger utstrakt på jorden — død.

Frits stanser på avstand og ser på dem, rørt av deres hjelpeløse uskyldighet, ved måten de søker å vekke sin sovende mor på. Der er fem i alt. De river og sliter i sin mor, piper med sine spede stemmer, snuser til henne, slikker henne kjærlig i ansiktet, sitter med hodet på skakke, som om de tenker. De kan ikke forstå hvorfor moren ligger så stille, hvorfor hun blør så, og hvorfor hun ikke hadde mat med til dem.

Tilslutt skremmes de av hesten, som nipper om i gresset. De søker sikkerhet i hulen.

Nå er det at hakken og spaden blir brukt, og etter en times arbeid har Frits nådd enden av hulen, hvor de små coyoter ligger sammenkrøpet av redsel.

Den gamle metallgraver ser på dem, ser hvor de fryktsomme lukker sine små øyne for ikke å se, husker hvordan de arbeidet med sin døde mor, henne han hadde drept, og hans hjerte fyltes med medlidenhet. Han kan ikke drepe dem, som han hadde tenkt. Han vil ta dem med seg. Kanskje vil de bringe ham mer om han selger dem i live.

1.3 En kamp på liv og død

To av dem får sitt hjem i en hotellbakgård i byen. Det er en hun og en han, en stor og en liten, og hannen er den minste og også den som tar sakene mest rolig.

Det tar fem generasjoner for å frembringe en tam coyote, sies der. Enhver kan da forstå hvordan disse to fanger føler seg tilmote der i bakgården. Enhver av deres bevegelser, deres barnslige forsøk på å rømme, hindres av en grusom kjetting. I begynnelsen er det rent ille. Folk stirrer på dem, rykker dem til seg når de sniker seg vekk så langt som kjettingen rekker. Menneskers nærværelse, deres vedvarende stirring er det verste disse to coyoter vet.

De første dager kan de ikke spise, de bare jamrer seg, klager uavlatelig, ynkelig, og hele den lange natt høres rasling av disse kjettinger som står mellom dem og friheten.

Slik vedblir det i flere dager, frem og tilbake, så langt den forhatte kjetting rekker.

Av og til stanser de for å svelge en munnfull vann mens varmen henger i luften, men bare et øyeblikk står de stille for å drikke, mens de små, fine brune øyne skuler til siden, skremt og nervøst. Stundom skvetter de for intet — for så igjen å oppta det samme trav. Det er den lille han-coyote som først spiser av den mat kokken på hotellet setter for dem. Den er så sulten, at det smaker godt, skjønt han aldri har smakt kjøtt som det før. Men den andre, søsteren, som er den største og den bistreste av dem, springer mot kokken med det vildeste rovdysuttrykk i sitt ellers så uskyldige valpe-ansikt. Hun ville ha bitt kokken om ikke den lumpne kjetting hadde hindret det.

Etterpå snek hun seg skamfull vekk.

Men som dagene går, venner de seg mer og mer til mennesker, også til det daglige liv i hotellets bakgård. Hannen viser mere enn en gang lengsel etter kokkens komme. Han —

coyoten viser også glede, visstnok på coyotenes resignerte måte, når kokken kommer med maten. Hunnen derimot forblir som i begynnelsen uimottagelig for alt vennskap, frabedende seg alle tilnærmelser, vedlikeholder sin rases hat mot dem som holder den fanget.

Dette at hun ikke kan lempe seg etter sine omgivelser, blir også til slutt hennes bane.

Det er en deilig solskinnsdag, da kokken som vanlig bringer dem deres middag, at hunnen rasende setter sine små tenner i hans hånd.

Kokken gir den et spark, så det lille legeme klasker mot vedhusveggen med en syknende lyd og kommer ned med en høy kjetting-rasling, uten å gi fra seg den minste klage, ennskjønt den ene bakfot hang og dinglet.

Samme dag ble den skutt.

Den dag er det at den lille gjenlevende coyote og jeg for første gang møtes. Dens korte livshistorie får jeg høre av Frits selv ved et glas øl i hotellets skjenkestue.

Den er nok ennå for liten til å forstå seg stort på søsterens bitre ende og lar endog meg, en ganske fremmed, varsomt stryke dens pels.

Hvor den er søt og uskyldig i sin lek, med sine valpelignende bevegelser på de lubne ben! Dette spisse, fine hode, som den så søtt legger på siden, og som sammen med de klare, brune øyne er ufeilbarlige merker på rasen!

Jeg stanser bare noen få dager i byen, til jeg får arbeide; men jeg besøker den flittig mens jeg er der. For mitt arbeid vil ta meg bort fra byen, og der blir mange måneder før jeg får se den igjen.

Det er vinter da jeg neste gang kommer til byen. Stormen tuter over vidder, stundom er der tunge snøfall.

Coyoteungen, som nå bærer navnet "King", er så å si voksen, og under oppveksten har den tilegnet seg den stolthet som den manglet som valp. Det er likesom dens natur har gjennomgått en radikal forandring. Den kryper ikke mere, den

jamrer ikke mere, den går omkring med stolte skritt og fryktløse øyne, alltid urolig, alltid strekkende den kjetting som nå er blitt den mer og mer forhatt den kjetting det fangne villdyr hadde polert med sine tenner i de lange nattetimer, mens det i overmektig raseri lå og hørte sine frie brødres hyl runge over viddene.

Om dagen ligger den mere stille — ligger utenfor sitt hus i snøen i den sterkeste kulde, stadig stirrende utover prærien, denne prærie som kaller den, men som mennesket har berøvet den.

Ved å se på den vil ingen kunne tro at det virkelig er den samme coyote som hadde krøpet omkring der som en valp, logrende som en hund med halen, tilfreds med omgivelsene.

Den har forandret seg overordentlig, er blitt stor, større enn de fleste av sin race, og har tilegnet seg all den glupskhet den ikke hadde fått anledning til å lære av sin mor.

Et par hunder, som i overmot hadde vist seg for nærgående etter "King"s mening, har allerede måttet bøte med livet. Høns og ender hadde den også selvsagt i beleilige stunder nappet.

"Den blir en djevel når den får noen måneder til på nakken," sier Frits med beundring. Den blir mer og mer urolig som vinteren går. Når snøen er tykkest og været kaldest, og coyotene som følge derav mer overmodige på sine nattlige streiftog mot den lille nedsnødde prærieby, blir "King"s svar til sine brødre, dens kjempemessige vov-vov-vov-vov-o-o-o-o-u-u-u-u, en sand plage for byens befolkning.

Der snakkes om å skaffe den av veien på en eller annen vis; der blir dog ingen bestemmelse tatt til "King" en dag skamferer en liten pike, som kommer den for nær.

Det er for meget, eieren får ordre til å skaffe den av veien.

Nå hender det at der i samme by finnes en bulldog som på grunn av gjentagne beviser på et ustyrlig sinne også er dømt, enten til døden eller til kjetting for livstid. En bulldog og en coyote sluppet sammen et sted hvor de ikke kan unnslippe,

skulle være i stand til å lage en interessant underholdning. De er jo begge dømt til døden, hvorfor så ikke ha litt moro med deres død? Det blir omtalt, bestemt og dagen satt.

Dagen kommer. Jeg står i hotellvinduet og ser på coyoten, hvis skjebne i dag skal avgjøres. Mitt hjerte er med den, har vært med den fra den første dag jeg så den.

Det er en mørk vinterdag med snøtung luft uten at det snør, en lignende dag som en jeg så en mann bli hengt på noen år før. Sådanne dager glemmes ikke så lett, og mens jeg står der og stirrer gjennom den grå luft på den dødsdømte coyote, går den samme syknende følelse gjennom meg, den samme beklemthet for brystet.

Om noen timer vil kanskje den deilige pels være tilsmurt med blod. De klare øyne brystne, hele det smidige legeme livløst, for så å bli et råtnende åtsel. Tanken gjør meg syk og tung til sinns. Om jeg kunne, ville jeg uten betenkning ha sluppet den ut; for så langt jeg forstår, er det ikke riktig å slippe den unge, uerfarne coyote sammen med bulldoggen, en gammel prøvd kjempe.

Coyoten har jo alle sine dager vært fast til kjettingen. Aldri har den hatt noen som helst anledning til å trene sine lunger ved jag over høydene, og det er det den først vil trenge i den kamp som forestår.

Dagen og timen kommer. Plassen hvor der skal kjempes, er en liten innhegning hvor kveget sorteres før det sendes østover til byene om høsten. Der er mange rom, dette er det minste.

Det er om ettermiddagen.

Bulloggen kommer først til stedet. Den er ikke av de største, men dens hatefulle øyne, dens frastøtende munn med den grusomme underlepe, hvorfra to uhyre rovdyrtenner stikker opp, hele dyrets uttrykk og legemsbygning er tydelige beviser på hva den kan og vil gjøre i en kamp for livet.

Så blir "King" sluppet inn.

En dyp knurren, som et hest brøl, unnslipper hunden, mens coyoten stivlegget og stolt blir stasende innenfor døren, som lukkes. 'Den står der stirrende sin fiende like i øynene. Der er dødsstille blant tilskuerne. Mitt hjerte slår forferdelig mot ribbenene. — —

Så nærmer hunden seg, stadig knurrende, med leppene brettet bort fra de fæle tenner.

Nå rører også coyoten seg. Den følger veggen rundt på stive ben, viser tenner og hveser.

Disse to dyr bruker en ganske forskjellig taktikk i kamp. En bulldogg mere kryper enn går, og når den først får tak, holder den uten annen tanke enn å holde. En coyote derimot viser aktivitet. Den napper som ulven, flenger, bøyer seg hit og dit, parerer med tennene. '

Man begynner å vedde. De fleste holder på hunden. Jeg kan ikke vedde, vil ikke, jeg er så opptatt med å se og av hele min sjel ønske at noe må inntreffe som vil bevare min yndling fra hundens jernkjever. Imidlertid blir hunden mer og mer oppirret ved at tilskuerne tilroper den. Dens øyne lyser grønne, og dens hæse knurren lyder som en svak torden. Coyoten blir vel helst skremt av alle disse mennesker og deres skrik; men den viser det ikke. Kaldblodig og stolt beveger den seg på føtter som stålfjærer, alltid med to tindrende øyne rettet på sin fiende. Motstanderne kommer nærmere og nærmere. Hunden manøvrerer så den får coyoten bort i en krok, så påfølger en krypende, men kvik bevegelse fremover.

Gud, la den ikke få tak! skriker noe i meg i det samme. Men i samme øyeblikk høres coyotens skarpe knurring, og som en gul strek skyter den over hunden, etterlatende et blodig merke på dens hvite rygg.

Hadde hunden vært sint før, blir den sintere nå. Den snur seg med en hurtighet man ikke skulle tiltro den, og går på med dødsforakt og lukkede øyne. Men angrepet blir som det første, en dyrekjøpt seier.

En knurren, en hvesen, et høylydt smekk når hundens kjever klasker sammen, en hoppende, kvik, gul djevel og en stor blodig flenge på hundens rygg. Dette gjentar seg igjen — flere ganger. Tilskuerne skriker i sympati og antipati. En forferdelig knurring og annen støy lyder gjennom slagsmålet. Blod fra hunden smøres alle veger, fråden står den i munnen.

Mitt hjerte hopper av beundring for min yndling.

Men midt i beundringen gripes jeg av frykt. Hvor lenge kan coyoten holde ut?

Det er en kamp til døden. Kan den holde seg klar av disse glupske tenner til hunden svekkes av blodtapet? Jeg vet ikke. Jeg bare sitter og ønsker, mens den grufulle kamp går videre. Hunden blir i raseriet kvikkere i sine angrep. Coyoten hopper, springer, knurrer, biter og holder seg alltid ut av bulldoggens tenner.

Da inntreffer noe.

Innhegningen er bygget av smekre stokker, som ligger på langs, den fra den ene vegg over den fra den annen i hjørnene, så at der mellom hver stokk er et åpent rom så stort som stokkenes tykkelse — en tre-fire tommer.

Gjerderne er omtrent åtte fot i høyden. Vi nysgjerrige hadde bygget en plattform omtrent halvveis opp ved å stikke plankeender inn i åpningene mellom stakkene.

Tyngden av oss alle hviler nå på den stokk som plankene ligger på, og da innhegningen er gammel, er mange av stakkene kanskje ikke så friske som de har vært.

De to kjempende er nettopp sammen i midten av rommet. Coyoten har for første gang ikke kunnet holde seg klar av sin motstander. Dens kropp, kun trenet innenfor en kjettings rekkevidde, har tilsist måttet bukke under for den rasende hunds trenede angrep.

Coyoten ligger under hunden, som gang på gang forgjeves søker å få tak. Jeg er i angst. De veldige kjever åpnes og lukkes.

Sekund etter sekund går uten at hundens grimme munn finner annet enn coyotens skarpe tenner, eller et skarppigget halsbånd, som heldigvis er forblitt på sin plass.

Coyoten kjemper desperat for å komme på benene; men den blødende kjempe er for tung og for øvet i sitt fag.

Da er det begivenheten inntreffer.

Skjebnen kommer coyoten til hjelp nettopp som alt håp synes ute. En stakk i gjerdet gir etter, plankene faller ned, tilskuerne bander og skriker. Støyen er så sterk at endog den rasende hund stanser et øyeblikk, og det øyeblikk er nok for coyoten å komme opp og ut gjennom hullet hvor stokken er brukket, like over hodene på oss, som enda ikke er kommet på benene.

Hunden gjør et klumset forsøk på forfølgelse, men ser straks unytten i det og gir det opp.

For første gang i sitt liv legger coyoten alle sine krefter i å flykte. Fri fra alt som lukter av menneske, unntagen et sterkt lærhalsbånd, besatt med skarpe pigger.

Den viser ingen tvilrådighet i å velge sin vei. Den styrter bent mot det bakkede land syd for byen, hvorfra den så ofte i sitt fangenskap hadde hørt de nattlige kald av sin race, og hvorpå dens øyne hele dagen har vært festet med vilddyrets lengsel etter frihet.

Vi står alle og ser etter den, kanskje med forskjellige følelser. Jeg med usigelig glede, med usigelig takknemmelighet. — —

Luften henger fremdeles grå og snøtung. De nakne bakker tar seg melankolske ut mot denne gråhet, og melankolsk er også synet av den flyktende coyote, som for første gang skal ut og prøve livet.

1.4 Frihet, mat og ekteskap

Nå begynner et nytt liv for coyoten. Hele den første dag holder den det travende, tross dens lemmer verker etter kampen med hunden. Den er sulten, men den er uvant til å skaffe seg mat selv. Og som om alt er imot den for å gjøre dens første natt i frihet så sur som mulig, begynner det å snø.

Mange ganger stanser den, somme tider av tretthet, somme tider for å prøve vinden, somme tider simpelthen av rådløshet. Stundom når den hører en annen coyote synge ut sin sang i det fjerne, stanser den lenge nok til å svare, så avsted igjen, videre, alltid videre, bort fra det som den frykter mest av alt: mennesket.

Frem på morgensiden klarer det. Stjernene kommer frem på den mørke himmel, vinden dør ut.

Men ennå holder coyoten på med dette luntetrav, som nå er blitt nesten mekanisk, bakke opp og bakke ned, opp og ned i det uendelige.

Den forsøker engang å ta en hare, men greier det ikke. Senere, nettopp som den kommer på toppen av en skarp ås, kommer den over en saueleir. Sauene ligger tett sammenpakket rundt den overbygde vogn som gjeteren bor i. vannet kommer coyoten i munnen. Aldri i sitt liv har den sett så meget mat på en gang.

Den springer halvveis rundt flokken, hvor lyngen står tykkest, og hvor den får den smule bris der er.

Å, hvor det dufter, hvor det frister! Men med den svake luftning kommer også en annen lukt den kjenner og frykter — lukten av menneske og hund.

Den slikker seg om munnen et par ganger og forsvinner så stillferdig som den kom.

Det begynner å gråne i øst, stjernene slukkes, de snødekte fjelltopper trer svakt frem i det fjerne.

En coyote stemmer i sin morgensang et sted der ute i demringen. Et svar kommer svakt langt borte, et annet nærmere. Overalt, nært og fjernt, lyder snart coyotenes tradisjonelle sang, ensomhetens sang, viddenes sang — den som på en så hemmelighetsfull måte lenker coyote og prærie sammen.

Hva ville coyoten være uten disse mil av rullende vidder? hva ville prærien eller fjellene være om ikke coyotens sang rullet hen over dem og gav dem dette lokkende preg av villhet, denne uimotståelige ensomhet? — —

Stundom stanser rømlingen og lytter, stundom svarer den også; men ikke som de andre i vilt overmøt, når de synger mot den kommende dag, eller hånende som når de fra høydene synger til sauegjeterne.

Når solen kommer til syne, slutter helst sangen, dog kan man fra tid til annen høre den hele dagen, især på mørke dager. — —

Den unge rømling er både trett og sulten nå. Solvarmen er velgjørende, så svak den enn er. Snart kan den finne en plass for å sove, hvile.

Sulten plager den mere og mere, for i hotellets bakgård hadde den fått mat tre ganger om dagen, og nå er det lenge siden den har spist.

Dens fine nære kjenner ennå duften fra saueflokk, og før den har tid til å ombestemme seg, er den allerede på vei i den retning.

Med vilddyrets retningsans nærmer den seg forsiktig, alltid mot vinden. Lukten blir sterkere og sterkere jo nærmere den kommer. Og jo nærmere den kommer, jo mere banker dens hjerte; for dens nese sier den tydelig at der er et menneske i nærheten.

Den sniker seg fremad med stor forsiktighet. Til slutt står den skjult i lyngen på toppen av en ås, hvorfra den kan se hele den gressende saueflokk.

Den ser også mannen og hunden. Så begynner "King" sin første jakt for tilværelsen. Den har aldri lært dette, men dens instinkt forteller den hvordan alt går for seg. Og den følger dette instinkt inntil den er bare tredve-førti fot fra den sau den har utsøkt, uten at den selv er blitt sett.

Den gjør seg ferdig til sprang, men bier litt, den kan ikke riktig få det til.

En slags scenefeber kommer over den. Gjeteren er i tydelig øyesyn, men langt borte. Også hunden kan den se.

Den sau coyoten har valgt, kommer intet anende like mot den, alltid med hodet stukket inn under tuene for å finne den sparsomme føde.

"King" står stiv og venter. Den selv ubevisst forteller generasjoners erfaring den at en stillestående gjenstand av samme kulør som omgivelsene ikke sees før den beveger seg.

Nå er sauene ganske nær, nå setter den hodet inn i tuen. Så tar "King" plutselig mot til seg og springer, — springer i full fart på sauene, som forferdet setter i et vræl og løper av alle krefter med coyoten på ryggen.

En sau følger alltid sin leder, så sant som der er noen, og så sant dens sauesans ikke blir så endevendt at den intet vet og springer fra sine egne i forferdelse. Alle sauene står med hodene innunder tuene, men så snart den nærmeste hører den som springer, legger også den sau, uten så meget som å undersøke årsaken, på sprang. De nærmeste til dem følger med, og så på begge sider, til halve flokken er på sprang for livet mot et felles sentrum.

Det er ikke lenge før gjeteren ser hva er på ferde, for han ser coyoten, som ikke vil gi glip på den flyktende sau. Alt dette legger naturligvis ikke coyoten merke til, den er så opptatt med sauene.

Plutselig hører den en hund gjø, derpå et skarpt smell, og med det samme det smeller, suser noe forbi dens nese med slik voldsomhet at den slipper taket, detter ned og nesten

mister pusten. Det smeller igjen og igjen, og hver gang suser det i luften uhyggelig nær.

I et nå er den på benene igjen og følger ubevisst en gammel coyote-regel, den å sikksakke seg ut av syne når den blir skutt på. — —

Coyoten hadde hørt skudd før, men det var mens den stod i kjettingen, så dette er første gang den egentlig forstår hva disse skarpe smell betyr. Og siden glemmer den det aldri. Hele formiddagen går uten at den finner noe å spise. Den trasker rundt ustanselig, ser store saueflokker flere ganger, men morgens hendelser holder den fra å gå nær.

Ved middagstider sniker den seg til en liten søvn. Frem på ettermiddagen napper den en hare i krattet ved et uttørret elveleie. Dette gir den mere mot og lyst på livet.

Når solen går ned den kveld, og lange skygger senker seg over vidden, og dens racebrødre igjen synger sin langtrukne melodi, svarer den av hele sin makt. — —

Den neste natt er "King" heldigere enn den første. Beskyttet av mørket, men likevel med den største forsiktighet — for den vet ennå ikke at mørket er verre for mennesket enn for den selv kryper den opp til en liggende saueflokk og dreper en før den kommer på benene.

Den er først ikke videre modig. De nærmeste sauer begynner å springe, og støyen av deres føtter på den hardfrosne jord får den til å trekke seg tilbake. Gjeteren har også hørt, og vet hva det er. Det er belgmørkt. Han kan intet se, men allikevel, for sikkerhets skyld, selv om han vet det sjelden nytter, tar han riflen ned og fyrer et par skudd ut i mørket.

Coyoten blir også redd, legger på sprang som før i en sikksakk-kurs; men da susningen som nesten hadde tatt pusten fra den, ikke kom, stanser den snart, kanskje mer av forundring enn av mot. Og da en annen coyote i nærheten stemmer i sin sang av hån, blir også den modigere, svarer og lister seg nærmere den drepte sau.

Snart er alt rolig igjen, den spiser alt den kan, og går sin vei. Og fra den natt er den aldri redd om noen skyter i mørket.

Om morgenen går gjeteren ut og forgifter den drepte sau. Natten derpå kommer "King" riktignok tilbake, men den kjenner en forunderlig lukt av giften og rører ikke åtslet. Den kjenner også lukten av mennesket, og frykten for alt som lukter menneske, er så sterk at den tross hungeren traver vekk for å søke sin føde annetsteds. Og således frelser den den dag sitt liv. Som dagene går, blir coyoten mere og mere vant til å skaffe seg sin egen mat. Der er nok av præriehøns, harer og andre gnagere, men fremfor alt sauene. Således går vinteren.

Når snøen svinner tidlig om våren, er coyoten vokset så stor at den er større enn de fleste av sin race. Den har holdt seg alene, fryktsomt unngått alt levende, endog sin egen race. Men våren er naturens tid, og for første gang føler den et savn den ikke begriper, en lengsel etter selskap.

Når solen går ned en kveld, og det kjente "jap-jap-jap-jap-vov-vov-vov-o-o-o-u-u-u—" lyder ut i skumringen, svarer den av full hals og går i retning av lyden.

Av og til stanser den og hyler, får svar og fortsetter. Plutselig stanser den nedenfor en høyde. Der på toppen står en annen coyote i silhuett mot det svinnende dagslys. Så går den forsiktig nærmere — mot vinden.

De stanser omtrent ti fot fra hverandre, begge på stive ben, men hodene stramme, bare neseborene i bevegelse. Slik står de en stund, inntil den annen går halvveis rundt for å få teften av "King". Så logrer begge to, går noen skritt nærmere, derpå noen flere, inntil de er ganske nær, snuser igjen og er venner. Der er dog en ting den fremmede coyote ser på og snuser til med mistenksomhet: lærhalsbåndet om "King"s hals.

Disse to driver nå omkring sammen i flere dager.

"King" hadde lengtet etter selskap, nå har den funnet det. Men forunderlig nok vedblir dens uro som før. Dog er det ikke

så underlig, det er vår, kjærlighetens tid, og disse to coyoter er begge av samme kjønn.

Allikevel holder de seg sammen. Om kvelden sitter de på en høyde og synger i kor sine elskovs-sanger.

Etter solnedgang en annen kveld, etter deres sangs ekko er forstummet, kommer en coyote, mindre enn noen av dem, ganske rolig hen til dem. Den stanser et stykke fra dem, står og snuser i den blikkstilte luft. Det samme gjør de, stive og urørlige. Den nyankomne kommer nærmere. Etter presentasjonene blir "King" og kameraten likesom litt stive mot hverandre, holder seg helst på hver side av den nyankomne. For det er en hun-coyote, og våren brenner dem begge i blodet.

Det er henne "King" har savnet i den senere tid, det er derfor den har sunget om natten som aldri før.

Men denne stivhet mellom "King" og kameraten som kom med henne, går straks etter over til åpen fiendtlighet.

De skuler til hinannen med hatt i øynene når en av dem kommer henne for nær, knurrer og viser tender. En dag ender det i slagsmål. Begge er store og sterke, og en lang stund har ingen overtaket. Men "King" har sin ungdom å sette mot den andres mange år og kommer til slutt ut som den seirende, og travers avsted — blodig, men fornøyet — med hunnen, som fra nå av blir dens make.

1.5 Den nye esau

Våren kommer, solen står allerede høyt på himmelen, en mild bris står fra vest. Om våren i april eller mai er det at sauelammene kommer til verden. Ettersom sauearbeide er mitt oppdrag nettopp da, kommer jeg til å bli hyrt av en mann som har en flokk som skal lamme. Flokken befinner seg noen få mil fra den lille by "King" rømte fra.

Det er en av de første dagene i mai. Lammene er enda ikke kommet, men vi har det alle travelt med forberedelsene. Jeg har vært en tur ned til elven om morgenen og skåret en mengde vidjer, hvortil vi spikrer flagg av rødt tøy. Disse skal stikkes ned i jorden rundt sauene med de nyfødte lam for å holde coyotene borte om nettene. En annen forsiktighetsregel er det å brenne av krutt, for enhver erfaren coyote vet hva krutt er, og søker alltid å unngå det. — —

Dagen etter venter vi de første lam. Der er ikke rom for to i sauegjeterens vogn, så vi andre må rede vår seng under åpen himmel.

I grålysningen om morgenen stikker jeg hodet ut under seilduken jeg har over sengklærne. Prærien er skinnende hvit. Det har snødd om natten.

Snø og kulde er det verste av alt i lammingstiden, så det ser ikke svært lovende ut. Det er en ufysen morgen. Jeg fryser så tennene klapper i munnen, før enn jeg får klær nok på meg til å springe bort til vognen og få fyr i ovnen.

Himmelen er grå og melankolsk; en tungsindig vind klager over vidden; et og annet snøfnugg kommer enda seilende på skrå nedover. Frem på dagen mildner det litt, vinden går mere på syd, snøfillene opphører; men den samme tunge tone henger i luften.

Og frem på dagen begynner også lammene å komme, ett her og ett der, så når kvelden kommer, og vi har fått samlet mødrene med de nyfødte sammen i en flokk, er der tyve lam.

Man tar alltid bedre vare på noen få enn man gjør om der er mange.

Sent på ettermiddagen sier formannen til mig: "Du får gå ut, du, og stelle dem for natten." Og ved å høre et coyotehyl langt borte i åsene legger han til: "Vær forsiktig, så ikke "de" får dem."

Jeg tar en hel mengde flagg på skulderen og går. Jeg stikker dem ned rundt den lille flokk. De flagrer støyende i kveldsbrisen. Så tenner jeg et bål og forlater dem, sikker på at det er nok for å holde coyotene borte.

Den påfølgende natt er fødselsantallet stort blant sauene. Vi er oppe tidlig. Jeg tar en tur bort for å se etter de fra dagen før. De er der alle, innenfor denne sirkel av flagrende flagg — men døde, deres små struper skåret over av skarpe tenner, og deres hjerter revet ut.

Dette er ikke meget oppmuntrende hverken for formannen eller meg; de hadde jo på en måte vært under min varetekt. "Coyoten er fæl i år," sier formannen, "vi må være svært påpasselige." Vi er, men likevel går en mengde lam den samme vei.

Vi er alle bevæpnet med rifler, og skyter så snart vi ser en, uten å tenke på avstanden.

Når et lam blir født, og moren blir skremt før hun får lukte på det, kjenner hun det ikke igjen etterpå. Slike lam dør ofte av mangel på næring. De som har mere næringsvet, greier seg ved å snike inn og die en annen sau som vil holde seg stille. Det skjer som oftest mens dens eget lam er opptatt på den annen side.

Som regel blir dog disse lam underernært i forhold til dem som får sin morsmelk regelmessig.

I en saueflokk kan der være en hel mengde sådanne; men der er også en hel mengde mødre som går omkring fulle av melk og uten lam.

Man kan bøte på dette til en viss grad på følgende vis: Når et lam dør, kan man ta og flå det og trekke skinnet over et

som ingen mor har, trekke det over som en trøye, med huller for benene, hale og hals. Sauen som mistet sitt lam, snuser til det når man bringer det til den, kjenner lukten av pelsen og adopterer det øyeblikkelig. Om et par dager kan man ta pelsen av. Dersom været er varmt, må det skje, ellers setter fluene makk i den.

Dette gjør jeg en dag med en liten forfrossen og forsulten stakkar. Jeg har så vondt av den, den er så bitte liten, og jeg står og ser på at den blir jaget vekk den ene gang etter den annen av usympatetiske mødre når den drevet av instinkt søker sin mat. Til slutt står den der i den store flokk alene, forlatt og rådløs, brekende for den mor som ikke vil komme og gi den mat og varme den. —

Da er det at jeg gir stakkaren en annens pels og finner en mor for den. Naturligvis tar jeg en særegen interesse i den etterpå. Den vokser så jeg kan se forskjell fra dag til dag, og den er så livlig som noen i flokken. Jeg bruker å ta den og more meg med den i ledige timer.

Pelsen blir tatt av, og den lille er så vant med meg, at den kommer like bort til meg, om ikke hunden er med, mens moren står og ser på med forundring.

Coyotene blir så nærgående at vi må bruke alle mulige midler for å holde dem borte. Jeg må bringe mine sengklær ut og sove hvor sauene er.

En morgen våkner jeg ved støy i flokken. Jeg kommer opp i en fart og ser to coyoter midt iblant sauene, som farer avsted i alle retninger. Flere lam ligger døde hvor de gikk til ro om kvelden, og deriblant min lille venn.

Og ved skinnet av solen, som nettopp kaster sine første stråler ut over bakkene, ser jeg at den ene av de to som har øvd udåden, har et blankt bånd om halsen.

Det er første gang jeg ser den siden den rømte; men flere ganger har jeg hørt om den. Den er så lett kjennelig på grunn av halsbåndet.

Sommerbeitet i fjellene ligger to dagsreiser vekk, og når sauene drar tilfjells, følger gjerne coyoten med, for den vet ingen lettvintere måte å skaffe seg mat på. Når lammene er store nok til å følge med, drar vi avsted.

Tidlig den neste morgen dreper "King" og dens make to lam mens jeg sitter tilhest lengre borte og ser på. Jeg nevner det til de andre mens vi stanser ved vognen til middag, og formannen sverger på at nå har han snart fått nok av denne coyote. Han skal nå sant for dyden snart bli fri den. — —

Men å bli fri "King" er lettere sagt enn gjort.

Da vi er kommet til ro i fjellet, har "King" også slått seg til ro, for her å oppdrette ungene som vil komme.

Jeg ser dem flere ganger, men alltid på lang avstand, og mange andre gjeterere der omkring ser den. Den er blitt så stor at den kjennes av alle om enn avstanden gjør halsbåndet usynlig.

I fjellet får jeg ingen anledning til å sove i vognen. Den står ved vanningsplassen. Der ligger hele flokken om dagen mens det er varmt. Først når kjøligheten om ettermiddagen innfinder seg, begynner sauene å spise for natten. Dette måltid varer til mørket kommer. Når de så er så fulle av mat at de ikke kan mere, legger de seg. Hvor de legger seg, må også jeg ligge, for nesten hver evige natt må jeg opp for å holde coyoten borte.

Det er bare moro å legge seg om kvelden når været er fint, når måne eller stjerner lyser på den vakre himmel. Men når det stormer og regner, og når jeg kanskje en time eller to midt i uværet må gå rundt flokken for å holde coyoten vekk, glir hele dette ensomme fjellivs poesi inn i den mest hverdagslige prosa.

Min hund, gjeterens eneste venn i de lange dager og netter, er flink i sitt fag. Den lærer meg mere enn en ting vedrørende sauer. Men så flink som den er når det gjelder sauer, likeså dårlig er den når det gjelder en coyote. Engang i

livet har den rimeligvis erfarte at coyoten ikke er til å spøke med.

Forresten er den ikke så verst om dagen. Den legger i det minste på sprang etter coyoten så lenge de løper foran den, men så snart coyoten stanser, kommer "Sport" tilbake. Der blir intet argument, intet slagsmål. Og når den følger meg rundt i mørket, og coyotene hyler i nærheten, har jeg den største møye med å holde den klar av mine ben.

En deilig solskinnsdag ligger jeg på en høyde under et tre fordypet i en bok. "Sport" ligger ved siden av meg, fullt utstrakt, med halvt lukkede øyne, tilfreds med livet og seg selv.

Tre tusen sauer er spredt over en veldig slette, nesten ubevegelige i varmen, som utallige hvite pletter på den grønne grunn. Plutselig ser jeg at sauene langt borte på den motsatte side begynner å springe sammen. Og ved å anstrenge mine øyne, ser jeg en liten og en stor coyote springe langs med flokken i en lang, svak bue, akkurat som en trenet hund gjør når den skal jage sauene sammen. Straks forstår jeg at det er "King" med sin make, ute for å skaffe seg middag, og at de springer så langt bare for å utsøke det beste i denne overflod.

Jeg har geværet med, men jeg vet at jeg ikke vil treffe på den avstand. Jeg har også lyst til å ha litt moro med hunden. "Sport", sier jeg ganske rolig. Den åpner øynene og skjeler bort på meg uten å røre hodet. "Sport", sier jeg igjen, "gå langt rundt dem", og jeg vinket med den høyre arm for å forklare den hvilken vei den skulle gå. Hunden vil nødvendig avsted. Den reiser seg meget tungvint, traver dovent bortover med tungen hengende den langt ut av munnen. Når den har sprunget et stykke, stanser den og ser seg tilbake, øyensynlig med tanke på å bli kalt tilbake igjen. Men jeg vinker med armene igjen, og "Sport" traver videre, langsomt, motstrebende. Flere ganger stanser den i håp om å få retrett-ordre, for jo mindre den liker oppgaven, jo oftere stanser den. Men jeg sender den ubarmhjertig videre.

Jeg følger nøye hundens bevegelser, dette dovne trav som ikke en eneste gang glir over til galopp. Jeg kan forestille meg dens halvlukkede øyne og sløve sanser.

Men med ett blir der en annen dans! Coyotene kommer den ene vei og "Sport" halvsovende like mot dem. Den ser dem ikke for de er ganske nær. Den stanser omtrent et tiendedels sekund, så kommer den tilbake, klarer i lange hopp lyngtuene, som den på utveien så varsomt smøg seg i mellom. Jeg ler så tårene renner, da den når meg. "Sport" forstår også straks at jeg har villet prøve den, for den går fornærmet bort og legger seg, vil ikke se på meg mere.

Imidlertid fortsetter "King" og dens make sine røverier, og litt senere, når deres unger er kommet til verden, tviler jeg ikke på at hele familien lever utelukkende på saueeernes bekostning. —

Som regel, i motsetning til ulven, dreper coyoten ikke mer enn den spiser; men denne overflod synes å forandre dens vaner, gjøre den kresen; for mang en morgen finner jeg flere lam liggende nær hverandre med strupen overskåret og hjertet spist ut.

Jeg synes ikke det er så vondt så lenge de ikke dreper mer enn de spiser. Jeg unnskylder dem på en måte, for jeg interesserer meg for dem, og vet at de er skapt slik; men dette fråtseri med lammene jeg er betalt for å passe, driver meg til å se på coyoten som alle de andre ser på den, nøder meg til stadig å bære riflen med meg med hensikt å drepe.

Gamle folk i vesten — folk som har tilbrakt hele sitt liv på vidder — påstår at coyoten kan lukte om en er bevæpnet eller ei, selv på den utroligste avstand. Jeg for min del har alltid smilt av dette. Dog må jeg tilstå at det ofte ser slik ut.

Ridende, kjørende og gående har jeg mang en gang møtt coyoter så nær at jeg ganske tydelig har kunnet se deres øyne, — og hver evige gang har jeg vært ubevæpnet. Og når jeg tilfeldigvis eller med forsett har hatt skytevåpen med, har alltid coyoten vært usynlig eller for langt vekk. —

Min hest har for vane å legge seg ned og rulle med sadelen på, rimeligvis for å få den av. Og jeg har for vane å la hesten bære riflen i sadel-hylsteret.

En solklar ettermiddag stiger jeg av hesten for å undersøke noe som har vakt min oppmerksomhet, på den annen side av en liten ravine¹. Det er så nær at jeg ikke kommer på den tanke å ta geværet med. Da jeg har tilfredsstillet min nysgjerrighet, setter jeg meg på et gammelt vindfall og betrakter landskapet omkring meg. Som jeg sitter der fordypet i egne tanker, dukker plutselig en svær coyote opp mellom tuene og blir stående og se på meg.

Mine øyne søker uvilkårlig hesten. Den er så nær, men på den annen side av ravinen, og en glohet ed kommer meg i munnen da jeg ser den nettopp er i ferd med å rulle seg over geværet. Jeg skriker til den, men det bryr den seg ikke om. Coyoten hopper og forsvinner. Idet den snur seg, ser jeg noe som glitrer på dens hals. Det var solstrålene som ble kastet tilbake fra nikkelet på halsbåndet. Det som dens lange praktfulle pels nå delvis dekker over.

Jeg springer bort til hvor den forsvinner, sikker på å se den smyge avsted mellom lyngen; men den er ingensteds å se. Det er vindstille, så jeg må se den minste bevegelse i tuene, og lyngen er heller ikke høy nok til å skjule den helt. Jeg er ikke overtroisk, så jeg setter det ikke i forbindelse med noe unaturlig. Jeg vet at mennesket er som barn sammenlignet med dyrene når det gjelder livet i villmarken. Jeg vet at "King" har lært et knep jeg ikke kjenner, og bruker det med suksess.

Da jeg kommer tilbake til hesten, er geværkolben brukket av like bak hanen. — —

Når dyrene er syke, søker de ensomheten. De kan finnes døde på de utroligste steder. Hunden kryper i skjul når den føler seg uvel, og vil stundom ikke smake mat på mange dager. Og sauene, som fra fødselen av er vant til å være i store flokker,

---

¹ liten kløft el. dal som er utgravd av rennende vann i løsmasser

blir lett alterert når den et øyeblikk mister de andre av syne. Den lister seg også bort når noe er galt med den, og finner en plass hvor den kan ligge og lide alene.

En dag ser jeg en sau som lister seg vekk. Der er tre tusen sauer i flokken, deriblant tyve sorte, som jeg bruker å telle av og til for noenlunde å se om jeg mister noen. Denne som sniker seg avsted, er en av disse sorte.

Jeg har ikke nok sorte som det er, og vil derfor nødig miste noen av dem, så jeg følger etter denne og forsøker å få den til å snu og gå inn i flokken igjen. Men sauene er av en ganske annen mening. Den legger på sprang da den forstår hva jeg vil. Den stanser ikke før avstanden mellom oss er så stor at den tror seg i sikkerhet. Dette hender noen få dager etter hesten har brukket geværkolben.

Sauer er i alminnelighet stridige, og når de er syke, er de kanskje verre enn ellers. Denne vil ha fred i sykdommen, vil være alene, og jeg vil ha den tilbake, fordi den er meg særlig verdifull av hensyn til sitt sorte skinn.

Jeg er likeså stridig som sauene, vedblir å forfølge den på lang avstand nå, i håp om å få den igjen.

Den velger veien vel, over de mest ufremkommelige steder, så jeg blir tvunget til å la hesten bli tilbake og følge den til fots.

Med ett dukker to coyoter opp i lyngen mellom meg og sauene. De står der som om ingenting er på ferde, ser og snuser etter sauene, ser og snuser etter meg. Og disse to frekke djevler bekymrer seg ikke det minste, de bare traver bortover som late hunder, som om de vet så inderlig godt at jeg ingen skytevåpen har.

De er så nær at jeg tydelig kan se halsbåndet på den største under de lange, vakre nakkehår.

De nærmer seg sauene. Jeg legger på sprang for å hindre dem i deres forsett. Da begynner de å galoppere, de når den, men sauene setter sitt hode imot da den minste av dem angriper.

"Bravo!" roper jeg og løper så mitt bryst vil sprenges. "Hold dem til jeg kommer!" Og sauene holder virkelig den lille coyote vekk gang på gang, gir den endog et dunk engang, så den ruller overende.

Da taper "King" tålmodigheten. Kanskje er det for sin makes skyld, kanskje fordi jeg nærmer meg.

I ett hopp når den sauene, griper den rett over snuten, som jeg stundom har sett sauehunder gjøre, og kaster den i marken. Og i neste sekund strømmet blodet ut av et grusomt sår i halsen.

Etterpå løper de sin vei, men står uten tvil et sted i nærheten og holder øye med meg.

Jeg forgifter kjøttet med stryknin², for jeg vet de vil komme igjen når jeg er gått.

Med dette er jeg så forsiktig som jeg på noen måte kan være, så ikke lukten av meg skal skremme dem når de kommer tilbake.

Dagen etter kommer jeg tilbake for å se. Sauene er urørt; men at de hadde vært der, kunne jeg se på molden de hadde sparket over den for å latterliggjøre mitt forsøk på å komme dem til livs.

---

² Svært giftig alkaloid

1.6 Katastrofen

Midtsommeren kommer med deilige dager, strålende sol fra en stadig blå himmel. I veldig skjønnhet ruller åsen seg opp mot det mørke skogbelte, og oppover strekker seg de evige snømarker med sine solglitrende topper.

Men der er ikke alltid så. En liten sky kan komme opp som en eneste sort plett på det uendelige blå. På en halv time kan skyen dekke en stor del av himmelen, og regnet kan strømme ned, for å opphøre om en stund så brått som det kom.

Om kvelden etter det siste røde lys av dag er blitt gult, derpå grått, så sort på den vestre horisont, tordner det gjerne i fjellet, ofte i umiddelbar nærhet, ofte langt, langt borte.

Sauer liker ikke varme, det vil si i varmt vær er de forferdelig dovne. De ligger gjerne rundt vanningsstedet hele dagen, rører seg ikke av flekken fra klokken ni-ti om morgenen til fire-fem om ettermiddagen, og for å tilfredsstille sin utrolige appetitt holder de det gående så lenge de kan om kvelden. —

Sauen er ikke så intelligent som mange andre dyr, men den kan ete mere enn de fleste i forhold til sin størrelse. Om det er denne urimelige sult eller mangel på vett som titt får hele flokken til å dra avsted i månelyse netter, er ikke godt å si. Mange ganger våkner jeg midt på natten, kanskje av et coyotehyl, kanskje av vane, og finner hunden og meg selv ganske alene. — —

Coyotene fortsetter sine røverier med uforminsket energi.

— —

Det ser ut som hver en coyote i fjellet er der hvor sauene er. Jegerne klager, saueeierne hyrer profesjonelle jegere og trappere³ for å skaffe noen av dem ut av veien; men allikevel, tross gift, tross feller, bly og trenede hunder skaffer coyotene gjeteren meget bryderi og eierne store tap.

---

³ nordamerikanske pelsjegere

Det er ikke bare de de dreper og spiser. På mørke uværnetter når det regner, eller når stormen synger sin triste melodi gjennom skogene, hender det titt etter et coyotebesøk at store flokker er kommet bort fra hovedflokken, og de blir da naturligvis et lettvint bytte for rovdyrene, eller de flakker rundt uten fører til de støter på en annen flokk og blander seg med den.

Det siste er ikke så vondt som det første; men det er vondt nok. Hver eier har et merke på sauene, så de kjennes og kan separeres. Men for å separere en blandet saueflokk må den først tas til et "corral"⁴, og dette er både bryderi for gjeterne og hardt for sauer og lam.

Opp til den tid har jeg vært heldig nok å unngå alle store tap; men jeg er alltid urolig, alltid på vakt, for jeg vet at turen kan komme til meg når som helst.

En kveld etter en overmåte varm dag, som sauene har tilbrakt i skyggen ved vanningsstedet, trekker det opp til uvær.

Det begynner med fjerne lyn, som stadig kommer nærmere, og torden som ryster jorden. Jeg har sett det i tide og iført meg sydvest og oljefrakk. Sauene flokker seg tett sammen — de gjør alltid det i uvær — uten å legge seg. Hunden og jeg går omkring, krypende mot vinden, lyttende til uværet og coyotenes hyl, bruker øynene så godt vi kan, hver gang et lyn skjærer gjennom mørket. Som regel varer ikke uværet lenge på den tid av året, men den kveld holder det på en evighet. Den ene halvtime går etter den annen. Skarpe lyn og voldsomme skral kommer og går, det ene etter det andre, i det uendelige.

Og når tordenen et øyeblikk opphører, når det rungende knall langsomt stilner av som døende ekko i ravinene, lyder coyotens villeste hyl.

Ved midnatt er uværet på det verste. Coyoten også. Det ser ut som de har ventet hele den halve natt på dette.

---

⁴ kveg-innhegning, hestehage

Jeg har alltid elsket coyoten og dens sang om nettene. Det gjør alltid et visst inntrykk på meg. Det er en sang fra det ville, det fri. Jeg liker å høre dens toner når jeg legger meg om kvelden, å vekkes av dem om nettene, å ønskes godmorgen av dem når det første lys av dag gråner himmelen.

Men det er annerledes den natt. Disse langtrukne, skjærende hyl, i hvis uhygge jeg alltid føler hygge, er plutselig blitt så alvorlige, så illevarslende, som om en tragedie henger i luften.

Sauene har visst den samme følelse som jeg. De står ikke så stille som de pleier i uvær, de er i stadig bevegelse, tett sammenpakket. Bjellene som henger om halsen på noen av dem, gir en uklar lyd av mangel på rom. — —

Så blir det stille en stund, tordenen holder opp, og den eller de coyoter som har hylt ganske nær, er stille. Jeg begynner å gå hurtigere; for når coyoten har sittet og hylt og vaktet en saueflokk, og dens hyl plutselig stilner av, er det nesten alltid tegn på at rovdyrene kommer nærmere.

Erfaringen har lært meg dette, og det slår heller ikke feil denne gang.

Da kommer katastrofen. — —

Coyotene er i flokken, og jeg som skal passe dem, er så å si hjelpeløs. Jeg kan høre hvor sauene springer, hvor de breker, hvor bjellene klinger når deres bærere hopper over andre sauer — men jeg kan intet se.

Jeg går så svetten renner, for å holde dem sammen. Jeg kommanderer hunden til å gå rundt dem, som jeg vet den ikke vil når coyotene er nær. Jeg avfyrrer min rifle gang etter gang, men intet nytter. Panikk er oppstått i saueflokken. Den tette ring spredes, brekkes, og da et lyn i et øyeblikk skjærer gjennom mørket, ser jeg tre tusen sauer løpende for livet i alle tenkelige retninger. —

Hele natten er jeg oppe, går rundt i mørket og får samlet sammen hva jeg kan. Jeg har bare bjellene å gå etter. Da

dagen endelig kommer, uværet legger seg, og jeg får anledning til å telle de sorte, er der av nitten kun tolv tilbake.

Jeg kan ikke forlate dem jeg har, for å søke de andre, og der går to dager før formannen kommer opp. Tre dager etter finner han en flokk på åtte hundre tolv mil vekk.

Det er jo ikke godt å si om "King" bærer skylden for dette, men den har i den siste tid forøvet så mang en lovløs dåd, at mistanken øyeblikkelig faller på den.

Formannen svor like overfor saueieren at det var den forbandede coyote med halsbåndet som hadde avstedkommet ulykken. Dennes hatt til "King" blir av den grunn ennå sterkere enn det allerede er, og da han i forbitrelse utlover en ekstra stor pengesum for dens pels, med halsbåndet på som bevis, blir stakkars "King" fra nå av ettersøkt enda mere enn den allerede er.

Det er mange måter å jage coyoten på. At jage den med hurtigløpende hunder, så som ulve-hunden og mynden⁵, og kvikke hester, er kanskje de mest effektive på prærien, men i fjellet, hvor dype raviner med loddrette vegger er utallige, hvor elver og fosser hindrer, hvor skoglapper står i veien for både utsikt og løp, er gift eller feller det mest brukte.

Men også disse metoder har sin bakside, for fjellet er om sommeren fullt av sauer, og for hver flokk er der minst en hund, og både giften og fellene er likeså farlige for hunden som de er for coyoten eller ulven.

Jeg har flere feller liggende i vognen, men jeg tørr aldri bruke dem for hundens skyld. Den er av en meget nesevis natur. Jeg må ofte skrike riktig høyt på den for å få den til å la være å stikke nesen bort og lukte på klapperslangen når den møter en. Og klapperslangen, som alle dyr, både ville og tamme, skyr som døden!

En formiddag rir jeg noen mil nedover elven for å fiske noen ørreter til middag. Det er varmt da jeg rir hjemover. Jeg

---

5 smal, lett og langbeint hundrase

sitter og halvsover i sadelen, men blir plutselig vekket ved at hesten stanser og spisser ørene mot noe. Jeg stirrer i samme retning og ser en liten og en stor coyote trave vestover på en åsrygg med hver sitt av mine lam i munnen. De er på veien hjem til sine små med middagsmat.

Det ser ikke ut som om "King"s avkom står i noen fare for å dø ut av mangel på næring. Avstanden mellom coyotene og meg er for lang til å bruke riflen, men jeg kjenner coyotene, vet at deres vane er å følge høydene hvis de er beleilige for utsiktens skyld, så jeg rir i full galopp dit hvor åsen ender, forlater hesten i en fordykning og skjuler meg godt bak en stor stein.

Jeg legger meg på magen og venter på at "King" og dens make hvert øyeblikk skal komme tilsyne, for jeg er ganske sikker på at de ikke har sett meg.

Men minuttene går, og de kommer ikke.

Jeg blir nødt til å oppgi mitt forsett, viss på at de har tatt en annen retning. Jeg går ned for å ri hjem, men hesten er ingen steder å se. Jeg klyver opp i et tre for å se bedre. Langt borte på veien hjem ser jeg hesten jaget av en stor coyote.

"King" har rimeligvis sett meg med det samme jeg så den. Kanskje før. Men bare lot som om den ikke så meg for å spille meg et puss.

Omtrent femti fot fra hvor vognen står, bobler det klareste vann opp av jorden. Jeg har spadd ut rundt der en fire-fem fot i diameter for å få rom for noen hyller, hvorpå jeg har anbrakt smør og andre saker som ikke tåler varmen. Jeg gjør en hel del arbeid med dette for å ha det bekvemt, og til sist dekker jeg over med bjørkegrener.

I fjellet er der om sommeren også veldige flokker av kyr. For å holde dem borte fra mine matvarer har jeg drevet påler i jorden og til dem festet tynne, seige trestammer. Det holder kuer og hester utenfor. Og de er vel de eneste dyr jeg må akte meg for. —

Det tenker jeg i alle fall til en dag jeg kommer hjem og finner smørkrukken og mange andre ting ille tilredt. Gjerdet er helt, så hester eller kuer kan ikke være de skyldige. Da jeg ser nøyere etter, viser sporene i den bløte jord snart hvem der har øvet udåden.

Der er store og små spor. "King"s en halv gang til så store som dens makes.

Jeg har ofte undret meg på at denne coyote, som er så ung, viser en så stor frekkhet, slik sluhet i alle sine foretagender. Alle gjetere og andre der omkring er etter den mer enn etter andre coyoter. For pengenes skyld og for dens berømmthets skyld.

Snakket om den og dens handlinger, dens frekkhet og listighet, den ulveaktige list og anlegg den legger for dagen også ved å drepe mere enn den spiser, har gjort den kjent vidt og bredt. Jo mere jeg ser og hører om den, jo sikrere blir jeg på at "King"s make er den lure leder, åt hun var planleggeren og han utføreren, at det er hennes eldre hjerne som leder dem gjennom alle farer, hennes erfaring som håner menneskenes listigste forsøk på å komme dem til livs.

1.7 Et skjebnesvangert skudd

Stubb, formannen, er den beste skytter jeg noensinne har sett. Han er født og oppvokset på vestens prærie, har senere, under krigen med Spania, tjent ved kavaleriet, hvor han også ble belønnet med en medalje for sin skyteferdighet. Han bruker aldri annet enn kulegevær, ikke engang når han er ute for å skyte fugl. Han skyter hodet av præriehønsene. Hvis kulen, noe som sjelden hender, berører deres kropp, tar han dem aldri hjem.

Stubbs kjennskap til alle præriens ville beboere er så stor som noens. Han vet alle knep med å sette ut snarer, feller, så ikke lukten av menneskehender skal henge ved dem og forråde dem. Mangen en ulv og coyote har funnet døden ved å sluke det han har forgiftet.

Men all hans kunst med feller og giftstoffer synes å være forgjeves like overfor disse to røvere, "King" og dens listige make. Han har prøvd å komme dem til livs på alle vis. Han har svoret på at deres skalper skal bli hans før sauene drar nedover om høsten.

Da han tilsist er overbevist om at feller og gift ikke vil bringe det forønskede resultat, gjør begjærligheten ham oppfinnsom. —

Coyoten har for vane å undersøke alt den får lukten av, endog når den ikke er sulten. Dens nysgjerrighet er så stor, at den tilsynelatende ikke får fred før den har luktet til alt det den finner, nippet i det med tennene om den ikke har i sinne å spise det, eller berøre det med foten som en hund.

Stubb vet dette og benytter seg av det.

I vognen ligger der et gammelt haglgevær som en gang er blitt saget av, så løpet er bare omtrent en fot langt. Dette tar Stubb og skjuler i buskene, binder et snøre i avtrekkeren, og på snørets annen ende binder han et stykke kjøtt.

Han vet at coyotene vil få teften av kjøttet, komme og undersøke det, berøre det, og geværet peker like på kjøttstykket. Men Stubb vet også at de vil lukte geværet, kruttet, så det er et forsøk hvis utfall utelukkende beror på omstendighetene.

Om kvelden, etter at "King"s dype bass og dens makes skjærende sopran har lokket gjenlyd fra ravinene, ligger jeg og lytter. Jeg sovner og våkner og sovner igjen uten å høre dunderet av geværet. Men plutselig frem på morgenen går skuddet av, fulgt av et rullende ekko. — —

Det begynner alt så smått å lysne i øst. Jeg klær på meg med en gang for å se hvordan det har gått.

Der er tydelige tegn på at coyotene først har undersøkt geværet, for noen grener Stubb hadde brukt for bedre å skjule det, er skrappt vekk. De har nok brukt den største forsiktighet, for de vet godt at alt som lukter av krutt og menneske, er farlig å røre. Men tross denne visdom har de ikke kunnet motstå fristelsen til å røre ved kjøttet. De har nippet i det eller gravet i det, men fra siden, så når skuddet går av, slipper de med skrekken.

"Lykken var nok med dem i natt", sier jeg til Stubb da jeg møter ham litt senere. Stubb påstår at de visste hvilken ende av geværet var den farlige. At de med fritt forsett hadde avfyrt det og holdt seg unna haglene.

Men Stubb har ikke i sinne å gi tapt. Det har jo for så vidt gått som han hadde håpet, med unntagelse av at ladningen ikke traff målet.

Han går straks i gang med å uttenke andre listigheter, og om et par dager har han en idé som sikkert skal skaffe "King" og hustru ut av veien for alle tider.

Han går ut om morgenen med det gamle korte gevær i hånden, hakke og spade og en hel liten sekk med krutt på ryggen.

Han skal stelle til en mine, og for ikke å oppvekke coyotenes mistanke med for meget gravning, tømmer han hele kruttsekken ned i et gammelt grevlinghull, som han tetter et par fot nede. Etterpå stikker han geværet, ladd til munningen med krutt, like inn i krutthaugen.

Geværet skal avfyre minen, og coyotene skal selv avfyre geværet, på samme måte som forrige gang.

Planen er ikke dårlig. Kommer de som sist og rører ved kjøttet, er der ikke tale om annet enn at deres time er kommet.

For å bortlede deres oppmerksomhet skyter han en hare, lar den ligge og blø like på molden han har dyttet hullet med, og bruker den etterpå som lokkemat på enden av den korte streng.

Når solen går ned, hører jeg "King"s kjente stemme i vest. En stund etter ser jeg den på en ås langt borte — i klar silhuett mot aftenrøden.

En slags medlidenhet sniker seg inn på meg når jeg tenker på minen som ligger og venter.

Kanskje synger den i kveld for siste gang sin sang til den nedgående sol; kanskje blir den i natt sammen med den den elsker, sendt mot skyene for å falle ned igjen som et lemlestet kadaver. Hele den natt sover jeg urolig. Jeg våkner titt og tror jeg har hørt brakket av minen.

Men morgenen kommer uten at minen går av. Vi går for å se. Der er mange spor rundt om haren, store og små, hvilket tydelig beviser at paret har vært der, men haren ligger der akkurat som kvelden før. De har lært av erfaring.

Skrekken da skuddet gikk av den natt, har rimeligvis vært så stor, at erindringen om den nå overviner lysten til å røre ved noe som lukter det minste av menneske.

Vi vet at de har deres bolig et eller annet sted nede i ravinen, men ravinen er bred og dyp og lang, og hvor deres hule er, vet vi ikke. —

Stubb angrer på at han ikke la all sin energi inn på å finne deres hjem mens ungene var små.

I september drar sauene ned fra fjellet, tiden blir kortere som dagene går, Stubb vet at han må benytte tiden om han skal holde hva han har lovt. Tidlig og sent er han ute. Stundom tilbringer han hele dagen i ravinen; men intet hender. Så begynner høsttåken å innfinne seg. Om et par uker i det høyeste er tiden omme.

Stubb har funnet mange stier derved som bærer merke av hyppig bruk. I alle disse setter han feller, og han pålegger meg å passe godt på hunden.

En kveld sitter vi begge utenfor vognen og røker en pipe etter kveldsmaten. Solen holder nettopp på å gå ned, blodrød og mat. En kan stirre like inn i den som på månen.

Plutselig hører vi det langtrukne vov vov-vovo-o-o-u-u-u-u av "King"s sterke bass svakt i det fjerne.

Vi anstrenger våre øyne i den retning og ser "King" på en høyde, like i solskiven, med siden til oss, hylende mot himmelen.

"En prektig skive," sier jeg, "var det ikke for avstanden."

Stubb griper geværet, setter siktet på det høyeste med en mine som om han intet håp har, men som om han likevel vil se hvor nær han kan komme målet.

Jeg står og ser på — ser hvor hans ansiktsmuskler strammes, mens han stirrer langs løpet. Han sikter lenge uten å skyte. Så legger han seg ned på det ene kneet med albuen støttet på det andre.

Jeg vender øynene mot vest igjen. Der står "King" enda og hylar ut sin sang. Jeg føler i mitt hjerte hvor uendelig godt den passer i billedet — der i den døende sol.

I mitt stille sinn takker jeg den for alle de ganger den har sunget for meg — sunget den store ensomhets sang, og i mitt innerste er jeg glad for at avstanden mellom oss og den er så stor som den er. —

Da braker riflen med ett, og i samme øyeblikk gjør coyoten en komplet saltomortale⁶ bakover.

"Du traff vist," sier jeg sykt.

"Nei, det ventet jeg heller ikke," svarer han, "men jeg kom den ganske nær."

Om natten ligger jeg meget våken. Jeg hører hvordan coyotene hyler nært og fjernt, men ikke en eneste gang hører jeg hva jeg lytter etter: "King"s kjente stemme.

Om morgenen har jeg ikke ro, jeg må avsted og undersøke. Mitt hjerte banker voldsomt, hvert øyeblikk venter jeg å finne liket av den røver som har skaffet meg så meget bryderi, men som jeg likevel ikke kan la være å holde av.

Jeg finner det dog ikke; men mellom lyngtuene på den gråaktige jord finner jeg blodpletter. Jeg følger disse så langt jeg kan, til ravinen skjuler dem for meg.

De påfølgende netter hører vi heller ikke den kjente stemme. Dens makes skarpe røst lyder ensom over bakkene, som en langtrukken klage, som en bebreidelse.

En uke senere, en kveld i skumringen, får jeg dog se at "King" enda er i live. Jeg kommer gående oppover en sommer-tørr bekk mot vinden, og møter dem begge i ferd med sin aftensmat i en av bekkens mange krumninger.

De springer så snart de ser meg, hunnen først, "King" etter. Og da, mens stakkars "King" instinktmessig sikksakker seg bort mellom tuene, ser jeg hva Stubbs rifle har gjort, og hvorfor den ikke har vist seg på mange dager. Dens ene framfot er skutt av like under kneet. Vi ser ikke meget til den etterpå, den er uten tvil mere forsiktig, vet den må så være på grunn av tapet av foten; og når vi hører den om kvelden, synes i alle fall jeg at dens kjemperøst sitrer som i vemod.

Det er nå ikke mange dager igjen før vi skal nedover.

---

⁶ kollbøtte i lufta

Det ser ut som Stubb ikke blir i stand til å holde sitt løfte angående coyotene; men tross alt holder han på, med usvekket energi.

Kanskje er "King"s livsmot svekket, så den ikke er så forsiktig mere, kanskje kan den ikke følge med hunnen rundt i fjellet lengre.

Jeg har jo alltid trodd at det er hunnens kløkt og hannens styrke og mot som bærer skylden for deres suksess. Men med tapet av foten forminskes "King"s styrke, og med styrken rimeligvis dens mot, eller i alle fall dens dumdristighet. Den kan ikke alltid være med henne, veiledes av hennes større erfaring, frarådes av hennes skarpe mistenksomhet.

Kanskje er den sulten, og vondt som det må være for den å skaffe seg mat, har den så en dag — eller helst en natt — snust rundt et av Stubbs lekre kjøttstykker, kanskje i uforsiktighet, kanskje i ubehendighet, til fellens sterke stålkjever smakk sammen og holdt den fast.

Fellen sitter fast med en kjetting til en gjerdestaur. Der skal krefter til å dra det hele gjennom tuene. Men så utrolig det enn er, "King" med sine tre ben drog avsted med alt, mot hjemmet i ravinen.

Jeg er med Stubb på hans tur den dag.

"Vi har den sikkert i dag," roper han da han får se at fellen er borte. "Ingen annen coyote kunne ha dratt avsted med det lass.

Vi følger i spenning merkene fellen og stauren har gjort i jorden, helt til kanten av ravinen.

Der, på den ytterste kant, har stokken kjørt seg fast i tuene. Kjettingen henger utfor randen, over den dype avgrunn. Med sin eneste framfot fast i fellen henger "King"s døde legeme.

Hodet henger slapt til siden, øynene er åpne, de stirrer livløse utover ravinen. Mot ravinen, som så ofte har hjulpet den, har den flyktet i nødens stund. Den har vel i fortvilelse

forsøkt det dødelige hopp, bare for å komme vekk fra menneskene, dumdrstig til det siste. Eller mon den tenkte å bli fri sin byrde ved å hoppe utfor?

Så er denne coyotes livshistorie ute. Den ble ikke gammel, men dens korte liv var rikt på hendelser.

Vi er i fjellet bare få dager etterpå, for høsten er kommet; tåken blir tung og langvarig.

Men hver eneste en av disse netter hører vi røsten av "King"s make, når hun sørgmodig kaller den. Natt etter natt med fortvilet utholdenhet ruller ekkoet av hennes skjærende vov-vov-jap-j ap-j ap-oo-o-u-u-u tilbake fra ravinen. — —

Der kommer svar nok både fra nær og fjern, men den hun kaller, svarer ikke. Dens stemme er stilnet for alltid.

"King" er død, men dens avkom lever. Kanskje de har arvet dens krefter og sluhet og vil senere bli en likeså stor skrekk for saueeierne.

Menneskets mest halsstarrige forfølgelse synes ikke å være i stand til å utrydde, ikke engang forminske dette merkelige, høyst interessante dyr.

For der ute på de ensomme, endeløse vidder lever de og trives, setter sin forstand mot menneskets, bruker list mot deres.

For coyoten er et ualminnelig forstandig dyr, og de lærer mere og mere ettersom sivilisasjonen presser dem, som generasjonene ruller forbi.

Dens territorium har alltid vært omtrent hvor det enda er, det har aldri gått svært langt østover.

Sivilisasjonen har trykt den litt tilbake; men likesom indianerne slås også coyotene for hver en tomme de taper, bare med større suksess.

Man er ikke i villmarken før man hører coyoten hyle.

For der ute på de milevide sletter, eller hvor åsene i de mest fantastiske former høyner seg mot fjellene, i forferdelig

vinterstorm eller i brennende sommervarme synger coyoten likefullt sine tradisjonelle sanger. —

Den synger når solen varsomt går ned, den synger til månen, den synger når stjernene tindrer på en mørk himmel. Det er lovsanger den synger til alt dette, også om morgenen når dagen gryr. Men den synger i hån om natten, når et ensomt leirbål lyser på de mørke vidder. — —

2   En præriens tragedie

2.1   Moderkjærlighet

En vinterdag. En snøstorm som har vart i tre dager, raser over viddene. Lyngtuene på slettene er nedsnødd, fordypninger er jevnet ut, og i ravinene har veldige fenner samlet seg.

I tre dager har himmelen vært usynlig. I tre dager har den tunge tone av en storm fra nord sust henover de trebare vidder.

Det er om vinteren når snøen kommer og ligger fothøy på prærien, dyrene lider vondt. Det er da de sulter og fryser; det er da at kampen for tilværelsen er heftigst, det er da de svake må dø at de sterke må leve.

En flokk på mange hundre kuer karer seg møysommelig frem gjennom stormen. De er ikke kuer i den forstand som på en farm i Mellom statene. De gir ikke melk; de er ville eller halvville. De eies av noen, de blir merket med brennejernet som kalver, men de lever livet så fritt som noe villdyr, helt til de blir drept for å spises av menneskene.

Somme tider drepes de også av rovdyr. Andre tider drepes de av sult og frost, og blir også da føde for de rovdyr som er for svake til å skade dem mens de lever. Som regel greier de seg gjennom vinteren på præriens vegetasjon. Men der kommer vintre iblant som de ikke greier, vintre med stormer og snø i det uendelige, vintre så ubarmhjertige som selve døden.

Den vinter som her omtales, var en av de barske, langvarige. Dag etter dag, uke etter uke — ja i måneder har det snødd og blåst. Der har vært gode dager iblant, solklare vinterdager — men kalde, alltid kalde. — —

De store vidder ligger utstrakt som et endeløst snøhav. Der er ikke annet enn hvitt å se. Det glitrer hvitt i gullglans når solen skinner, hvitt i sørgmodighet når en truende grå himmel senker seg lavt over prærien.

Moderkjærlighet

Den veldige kuflokk kaver seg frem gjennom snøen. — Således har de kavet i dager, i uker. De har kjempet for livet mot elementene, mot det uovervinnelige. —

I all den tid har kyrne levd på den lyng og det gress de med møye har fått tak i ved å skrape snøen vekk, og på det fett de la opp mens gresset var grønt om sommeren. Men fettet er oppbrukt for lenge siden, det nedbrytende arbeidet å skrape i snøen for hvert et usselt gresstrå har opptært det. Kyrne er nå bare skinn og ben, en flokk vandrende skjeletter. Benrader drapert med slunkne huder. Men så elendig livet er for dem, vil de likevel leve. De gir ikke opp før de ikke kan mere. De kjemper og kjemper mot snø og storm og en forferdelig kulde, mot sult og elendighet. De kjemper ikke i håp om noe bedre,

de tenker ikke, de har ingen fantasi. De strever instinktmessig, de følger naturens første lov — selvoppholdelsesdriften.

De følger naturen; men naturen forfølger dem. Barske vintre er en av de mange måter naturen bruker til å rydde opp i alt liv. De svake går til grunne, de sterke blir igjen. Således blir rasen bedre, sterkere. Således forskanser naturen seg mot overproduksjon. Når vinteren er hard mot planteeterne, er den også hard for kjøtteterne. Præriebeboerne sulter i harmoni. Oftest er det enten et liv i overflod eller i nød. Om sommeren har dyrene gode dager og all den mat de vil, om vinteren er det nød og død.

Når vinteren er streng og maten sparsom, har coyotene for vane å følge de utsultede kvegflokker for å leve av dem som dør. Som regel anbefaler de ikke en voksen ku; men de følger på avstand følger den dag etter dag, natt etter natt. De følger den stundom lydløse som ånder, stundom hylende i illevarslende toner; men alltid parat til å feste når den ulykkelige ku ikke kan mere.

I tre dager og netter har snøstormen vart, og i all denne tid har disse hundreder av sultne kyr drevet med stormen. Når været er for fælt og kyrne for utmattet til å gå lengre, søker de ly i en eller annen ravine; men aldri lenge ad gangen, for sulten river og sliter i tarmene, vil ikke la dem i ro, og piner dem på alle måter.

De sterkeste bryter opp først, de andre følger etter. Den som forlater lyet sist, er en gammel mager ku med en kalv som er halvdød av sult.

Kalven er ualminnelig liten, meget mindre enn alle de andre. Den er kommet til verden meget senere enn den siste av de andre i flokken, og dens helse har ikke vært av det beste.

Kuflokken er allerede langt på vei, spredt ut i lange streker eller som sorte flekker på det hvite teppe, før enn den gamle ku rører på seg. Kuen reiser seg med besvær, går noen skritt; men bare for å stanse, snu hodet og se etter kalven. Kalven

blir liggende. Kuen går videre. Straks etter snur den seg igjen, ser med store, utstående øyne tilbake på sitt avkom. Kalven blir liggende. Dens krefter er uttømt. Den bekymrer seg ikke lenger. Ikke engang de to coyoter som sitter i snøen og bier, har noen betydning for den mere. For få dager siden ville disse ha vært nok til å jage den midt inn i kuflokken; men nå er det annerledes; sult og kulde har fostret likegyldighet. Kalven bryr seg ikke om noe nå. Døden holder på å få overtaket i det uttærte legeme. Men i morskuens hjerte er kjærligheten sterk. Kalven er måneder gammel, men det står ikke i veien for den gamle kuens kjærlighet. Kalven har alltid vært liten og svak. Moren har alltid måttet beskytte den når andre kalver i flokken angrep den. Også av den grunn hadde de alltid holdt seg nær hverandre. Og rimeligvis var det også grunnen til at morskjærligheten ikke slappedes av, at den holdt seg frisk og øm — så ny som om det var første gang kalven dunket med sin myke mule etter juret. —

Ikke et øyeblikk faller det kuen inn å gå før kalven følger med. Og da kalven fremdeles blir liggende, roper kuen på den. For mennesket er dette rop, dette tungsindige "mo-o-o" et ganske alminnelig kubrøl; men for en ku og kalv har det betydning.

Det er et skrik fra hjertet i den ytterste nød; en fortvilet mor som roper på sitt barn. Kalven prøver på å reise seg hvor den ligger nesten begravet i snø, men faller tungt tilbake. Dens lemmer vil ikke bære den, og snøen gir den dårlig fotfeste.

Når kalven prøver på å reise seg, reiser også coyotene seg. Når den synker tilbake, setter de seg igjen. De har god tid, disse rovdyr, når vinterstormene gjør livet surt. De venter og venter. Deres visshet gjør dem tålmodige som døden. Og som den uunngåelige død henger de i, sikre på å vinde til slutt. For coyotene gjelder det bare å vise utholdenhet. De vet at ved enden av veien er der mat. — Og maten er livet. Andre dyrs død er coyotens liv. Andres dødsblod er dens livsblod.

Og coyotens utholdenhet når andre går til grunne, er besynderlig, uforståelig. Også de er som skjeletter. De er bare ben og sener; men deres lyse, vakre, langhårete pels skjuler knoklene. I dagevis kan coyotene gå uten å spise. De greier seg med lite når der er lite å få; men de fråtser når der er overflod.

Da kuen ser at kalven synker tilbake i snøen, snur den og går tilbake. Det faller den ikke inn å gå alene. Morskjærligheten forbyr det. Den vet ikke hvordan den skal hjelpe, men den vet at den ikke må gå. Den ser coyotene, og vet hva de sitter der for.

I en strupetone sier nå kuen noe til kalven. Atter gjør kalven et mislykket forsøk på at komme opp. Da går kuen hen og løfter den resolutt opp.

Så begynner den møysommelige vandring gjennom snøen og stormen. Kuen går først, kalven sjangler etter på veke ben. Bak dem følger coyotene. Flokken er for henge siden ut av syne i snøstormen; men sporene kyrne har etterlatt seg i snøen, viser veien.

Det er om ettermiddagen, skumringstimen; men landskapet er likevel mørkt. Intet kan sees uten snø — snø, og intet kan høres unntagen suset av stormen over dem. Kuen stanser ikke for å søke føde. Den har ikke tid. Den er halvdød av sult, men likevel går den uten å søke mat. Det som er mest maktpåliggende for den, er å rekke flokken før natten kommer. Den er vant til å være en av flokken, og å være i flokken er å være beskyttet. Samhold gjør sterk. Ingen vet det bedre enn kuen. Den vet også at bakom, i form av to uthungrede coyoter, lurar døden. —

Kuen har levd lenge og alltid på viddene. Den har sett meget og lært meget. Den vet så godt at coyotene som følger kreaturflokkene i dagevis i en vinterstorm, betyr død for dem der ikke kan følge med. At nå flokken er den eneste redning. Til det setter kuen sin lit, for å oppnå dette bruker den den siste rest av sine krefter.

En time går — så to. Skumringen kommer uten at kuen når resten av flokken. Den får heller ikke vært av dem, for stormen kommer fra nord, og de går mot syd. Og all lyd slukes av stormen. Fra et sted langt bak dem skjærer et coyotehyl gjennom stormens monotone sus. De to som forfølger kuen og kalven, stanser, svarer. De bryr seg ikke om selskap, de vil helst ikke være flere når kalven stuper; men de kan ikke la være å svare, de følger en stemme som er sterkere enn fornuft, generasjoners ufravikelige eiendommelighet. Og hylene coyotene sender ut, skjærer ku og kalv gjennom marg og ben — skjærer dem gjennom hjertet, gjennom hjernen. For dem er det døden som hyl

den uforståelige, instinktfryktede død. Og frykten for døden gnistrer som et lyn gjennom kuhjernen. De trette muskler adlyder, forøker farten, anstrenger seg til det ytterste under presset som dirrer gjennom nervene fra hjernen.

Men det varer bare et øyeblikk.. Noen få skritt i trav oppbruker hele dens oppblussende energi. Det blir skrittgang igjen, tunge, slepende skritt.

Når coyotene har hylt fra seg, kommer de igjen, fortsetter forfølgelsen.

For dem gjør det intet om flyktingene får et lite forsprang, for coyotene er lette; de kan springe ovenpå snøen uten å synke i. Stundom springer en av dem overmodig fremfor kuen, eller ved siden, oppå snøen som kuen pløyer igjennom.

Slik går det til det er ganske mørkt. Ku, kalv og coyotene er ganske overiset.

De kommer til en liten ravine⁷. Snøen er dypere der; men bortunder den overhengende vegg er der ly. Stormen går over dem. Kalven synker sammen og forsøker ikke å reise seg igjen. Fortvilet oppfordrer moren den til å komme. Men kalven

---

7 liten kløft eller dal som er utgravd av rennende vann i løsmasser

overhører oppfordringen. Den lukker øynene og lar hodet hvile på snøen. Da går kuen tilbake, snuser til kalven et par ganger og siger sammen ved dens side. Coyotene stanser også. De sniker seg så nær de våger for kuen. Og da de har overbevist seg selv om at både ku og kalv enda er i live, graver de seg ned i snøen et stykke lenger borte for å vente — alltid vente.

2.2 En befrier

Om morgenen har stormen lagt seg. En matt vintersol står opp og kaster glans over snømarken. Luften er bitende kald. Coyotene er oppe fra sin seng i snøen da det første grålys av dag bryter igjennom på den østre horisont.

Siden har de snust rundt i nærheten eller sittet og ventet. Deres hete ånde stiger til værs som hvit røyk i den frosne luft. Sulten gnager dem i maven; men ikke et øyeblikk har de i sinne å forlate dem de så lenge har forfulgt, for å søke noe annet. De vet så godt at det bare er et spørsmål om utholdenhet; at den seige vinner. De sitter som hunder og stirrer på snøhaugen hvorunder ku og kalv ligger, sitter med blanke øyne, hesende som etter et langt løp av spenning eller forventning, og med tungen, rød og fuktig, hengende langt ut av de åpne gap.

Av kuen er bare hodet synlig. Først når solen skinner, beveger den seg, reiser seg, ryster snøen av sin forfrosne skrott. Så snuser den bort på kalven, stikker snuten under snøen og roter, kaller på den. Denne gang kan kalven reise seg og bli stående uten morens hjelp. Den er matt av sult; men de unge lemmer har samlet litt kraft i hvilen.

Så begynner atter den uendelige vandring. Det er verre enn dagen før. Snøen har fylt stiene kyrne hadde trampet da de drog unna stormen. For hvert skritt de går, synker kuen nedi, så den sammenskrumpede mage berører snøen. Av alt er dette det grusomste; helst når milevide vidder brer seg ut i det uendelige — vidder som kun horisonten holder inne.

Det kommer vel med nå at morskuen ikke hadde fått evnen til å tenke. Et menneske vil se det umulige, men kuen ser det ikke. Den fortsetter det umulige fordi den ikke ser det.

Så lenge der er liv i mennesket, er der også håp. Det lever på håpet til døden befrier. Så lenge der er liv i dyret, er der liv, og det lever, ikke på håpet, men på livet til det dør.

Det forferdelige arbeidet, det grusomme strev gjennom den høye snø skremmer ikke kuen, det bare gjør den trett. Den ser ikke døden i snømarken. Kuen eier heldigvis ingen fantasi. Den ser bare døden i det som lever, i coyotene som lusker etter dem, dem den av instinkt frykter. —

Kuen ser seg om etter flokken som forlot den dagen før. Men de andre kyr er ingen steder å se, og ingen bris forråder deres oppholdssted.

De dødsdømte går og går, — kalven dilter med til den lave vintersol står rett i syd. Hungeren piner den, øynene tindrer feberhete og store fra de innsunkne huller. De svetter av svakhet, og svetten fryser øyeblikkelig til is på deres knoklete rygger. —

Selv om sulten er det mest dominerende, søker den ikke mat. Kuen vet at det er unyttig å søke føde hvor snøen er så høy. Den må vente, gå og gå til den finner en plass hvor snølaget er tynnere.

Og slik går det til solen står lavt i vest, også til den slukkes ut.

Landskapet blir så øde med ett. En underlig ensom forlatt blåhet ligger over det. Det er noe tungt, noe trykkende, noe veldig som sniker seg inn mellom solnedgang og skumring; noe man føler mere enn man ser; noe imponerende og uforklarlig som omfavner alt før mørkets frembrudd.

Dødsstillhet ligger over landet. Men gjennom denne stillhet begynner snart coyotenes hyl å runge. Kanskje synger de også i kveld til solen som svant, kanskje hilser de mørket, natten; men rimeligere synger de etter mat, synger av sult, synger sin nødssang til himmelen.

Det blir ganske mørkt — belgmørk natt. Snøen lyser litt henover jorden, og på den høye, mørke himmel blinker myriader av briljante stjerner.

Men så hever månen plutselig sin kant over snømarken. Den stiger med synlig fart. Den kaster et blekt lys over

viddene. — Lyset blir sterkere som tiden går, det fyller rommet, det kastes tilbake fra himmelen. Stjernene blekner og dør.

Og i det skjønn vinterlandskap holder en morsku og dens barn på å dø av sult. Kalven ligger sammenkrøpet som et nøste for å gjøre det meste av varmen i den uttærte kropp. Moren legger seg tett inntil sitt barn for å gi det litt av sin varme — den hun så hardt kunne trenge selv.

Kalven ser ut som om den har gitt opp. Pinen av sulten plager den ikke mere. Den har sultet så lenge at nervene ikke gir gjenklang lenger. Den er over det smertefulle stadium. Den er bare trett nå. Vil bare ligge — selvoppholdelsesdriften er knekket.

Den er som et menneske der lider av sjøsyke, som ikke bryr seg det minste om man lemper det overbord.

Kuen derimot besitter litt mere liv, selv om også den er langt på vei mot livsreisens ytterste mål. Den føler heller ikke sulten så svært som før. En nummen fornemmelse har tatt plassen til det pinefulle krav. Også den er trett til døden; men i dens underernærte hjerte tikker ennå svakt naturens første lov.

Og mens mor og barn ligger der i snøen i månebelysningen og kjemper sin aller siste kamp, sitter coyotene nær ved og synger en langtrukken, sørgelig gravsang. Borte fra viddene svares der. Den stille luft på vinterprærien bærer lyden med grusom klarhet til kuen. Det er døden som hyler. Det er ekko fra døden som vibrerer gjennom den frosne natteluft.

Følgene av denne sang er at flere coyoter kommer til. Nå er de fire. Alle er sultne, desperate av hunger. Som natten skrider frem, blir de mere nærgående. De blir straks modigere når de er flere. De sitter rundt ku og kalv og slikker seg om munnen, nyter synet, innånder teften av dem med begjærighet. Men dette er å trekke jakten i langdrag. Coyotene blir utilfredse med den halsstarrighet flyktningene

utviser i å klamre seg fast til livet. Også coyotene trenger mat — mat. Deres tomme mager hyler og verker, deres lange tunger strekker seg ut med en slikkende bevegelse, som om de allerede fråtser i blod. Deres øyne tindrer, deres lepper smekker sammen med et hult, lystent klask.

Ettersom tiden går, driver hungeren dem til større frekkhet. De rykker inn på kalven litt etter litt. Et skritt ad gangen. Men da coyotene er kommet så nær som kuen bryr seg om å ha dem, gjør den mine til å reise seg. Og coyotene retirerer, men bare for å rykke frem igjen så snart kuen kommer til ro.

Således går den første halvdel av natten.

Månen står nå på sitt høyeste. Klart lyser den over scenen hvor en av præriens tragedier utspilles. —

En av de sist ankomne besitter mere dristighet enn de andre. Den er også den største og den sterkeste. Den har ikke i sinne å sulte i hjel med kjøttet like for sine øyne. Den sniker ganske bort til kalven, lengst fra kuen, og får tilsist denne til å reise seg for å beskytte sitt avkom.

De andre coyoter følger straks den dristiges eksempel. Der skal ikke mere til for å få dem til å gå angrepsvis tilverks. De rykker kuen og kalven stadig nærmere inn på livet. Det er den første scene i livstragediens siste akt.

Den store coyote springer knurrende på kalven, som er for svak til å reise seg. Men i morskuens hjerte er der bare en følelse, i dens hjerne bare en tanke — den å forsvare sitt barn. En døende gnist blusser opp i den, de dødstrutte lemmer adlyder blindt. Den farer på den største coyote med et brøl, som øyeblikkelig bevirker et tilbaketog.

Men de andre tre springer inn på den fra den annen side. De snerrer, freser i en mangfoldighet av gruoppvekkende toner — toner som kun en coyote kan frembringe. Deres nakkehår stivner, lepene bretter seg vekk fra de lange, skinnende hvite griske rovtenner. De lukter kjøtt, smaker

allerede i innbilningen blod. Gang på gang må kuen snu for å jage vekk den som våger å gå kalven nærmest. Men det er tungt å bevege seg i den dype snø. Coyotene synker ikke i. Så snart en er jaget vekk, er en inne på den annen side. Utarmet og utmast, som kuen på forhånd er, varer det ikke lenge. Som demoner farer coyotene frem og tilbake, stadig knurrende rasende mot kuen. De er for kvikke for den, den kan intet gjøre. Dog gjør den hva den kan. Fornuft tilsier den å flykte, men morskjærligheten sier nei. Den kan ikke forlate sin kalv. Og mens den stimende av anstrengelse og brølende av sinne farer rundt kalven etter coyotene, retter kalven hodet i været for å se. I samme nå synker to rader knivskarpe tender i dens strupe.... Kalven blir liggende som den lå. Den er nesten død før enn den dør. Ikke en muskel beveger seg innenfor dens slunkne skinn, ikke en klage unnslipper den. Den eneste bevegelse er en boblen i halsen, der hvor livet strømmer ut og farger snøen rød.

Da coyotene lukter blod, setter de inn fra alle kanter. I sin grådighet er de nå så rasende at kuen ikke på noen vis kan holde dem borte.

Kuen forstår også hva som har hendt dens kalv. Den vet at kalvens liv er slukket ut.

Så samler den sine siste krefter sammen og forlater scenen, fortsetter med hengende hode og slepende skritt marsj en utover det endeløse snøhav.

2.3 Forbi

Resten av natten har kuen fred. Coyotene spiser til overmål, de propper sine tomme mager med blodig kjøtt. Så inntrer reaksjonen. De blir tunge, døsig, de graver seg ned i snøen for å sove og fordøye.

Mens coyotene ligger der og sover ut virkningen av nattens orgie, fortsetter kuen ensom sin vei. Først frem på morgensiden stanser den. Den er ikke vant til å være alene. Ensomheten skremmer den. Rundt den er alt stille. Den er den eneste levende i en død verden. Fullmånen lyser ikke mere over snøteppet, dens blanke skive forsvinner bak skyene. Den skarpe frostluft har gitt rom for et mildt og fuktig drag fra syd. Kuen utsøker en plass hvor den kan hvile. Å hvile er det fornemste for den nå, dens lemmers kraft er for lenge siden oppbrukt. Veien den tilbakela etter midnatt, tilbakelas ikke på krefter, men på skjær energi — en gnist av energi, som frykten for døden blåste liv i.

Kuen har nå nådd den ytterste kant av sin utholdenhet. Muskler og nerver dirrer av anstrengelse, åndedraget er tungt og skurrende, sorte prikker danser foran dens brennende øyne.

At legge seg ned og strekke de verkende lemmer er nå det viktigste — viktigere enn selve livet. Og der i snøen ligger kuen da grålysningen breer seg over prærien, da coyotene stemmer i sin hilsen til den gryende dag. Den vedblir å ligge endog da. Den elendige tilværelse slapper selvoppholdelsesdriften. Endog coyotenes hyl suser upåaktet forbi. Ennå etter at fullt dagslys regjerer, blir den liggende. Dagen er mørk med triste grå skyer. Intet tegn til sol, ingen rift i gråheten. Et uendelig grått øde omgir alt. Henover vidden, følgende farene av kuen, kommer senere på dagen de fire coyoter. De er uthvilt nå, utsovet, de er ferdige til å oppta forfølgelsen. Kalvens død gav dem nytt liv.

De følger stien kuen har kjempet i snøen, inntil de når den.

Kuen får teften av dem før enn den ser dem. Den løfter hodet og ser på dem, slapt, likegyldig, som om den allerede på forhånd har oppgitt kampen. Dens triste øyne synes å si: "Bare begynn mordet, usle røverbeist." Coyotene trenger inn på den, som for å ta den bedre i øyesyn før enn de dreper den. De nyter med øynene den nesten døde kuens siste kvaler. Den største coyote går så nær at dens hete ånde treffer kuen like i nesen. Det er som denne forhatte ånde blåser liv i den siste døende gnist. Ved å oppby all i gjenværende kraft kommer den opp på bakbenene. Den greier ikke å komme opp på framføttene. Den forsøker gang på gang, men synker alltid ned igjen, og den må støtte seg med mulen i snøen for ikke å falle. Mens kuen inntar denne stilling, benytter coyotene anledningen. De hugger tennene i de magre baklår, river kjøttet av benene mens den ulykkelige enda er i live.

Da synker kuen ned i snøen med et hjerteskjærende sukk — for aldri å reise seg mere. Og coyotene spiser dens kjøtt og drikker dens blod. — —

Den gamle ku hadde levd lenge og lært meget. Den visste å ta vare på seg selv under alle livets tilskikkelser. Hadde den bare hatt seg selv å sørge for, ville den ha levd lenge enda. Den døde for sitt ømme morshjertes skyld, i kampen for å frelse sin kalv.

Den døde en heroisk død. Men den fikk ingen praktfull begravelse. Ingen tårer rant for den, ingen blomster smykket den. Dens ben blir gnaget rene av grusomme coyotetenner. —

Når snøen smelter, vil kuens gamle skjelett kanskje bli sett av noen som farer forbi. En og annen coyote vil støte på det, undersøke det nøyaktig. Og der, innen dets hørevidde om det kunne høre, vil coyotene i kommende tider syng sine kjente sanger.

3 Villhesten

3.1 Hingsten og "Sirkus-John"

Ute på viddene i Wyoming fantes for forholdsvis få år tilbake ennå små flokker av hester som hadde unngått fangenskapet og brennejernet.

Landet var den gang ikke videre bebodd. Man hadde ikke enda begynt med de svære dikeanlegg som nå leder vannet mil etter mil og omdanner den sommertørre prærie til grønne marker.

I de dager lå farmene utelukkende langs elvene, hvor hver farmer kunne grave sine egne diker, og det var langt mellom de elver som var store nok til å holde vann hele sommeren igjennom.

Ennå er der og vil der alltid være uhyre strekninger som aldri berøres av plog eller harv; vidder som på grunn av vannmangel ikke kan benyttes som gressganger.

I den nordlige ende av staten rulles slettene mere og mere over i bakker, et kupert terreng, som er begynnelsen til fjellene, som nært og fjernt på alle kanter strekker seg mot himmelen.

Der er store og små flater inn mellom høydene. Der er store og små platåer med nesten loddrette vegger. Der er pyramideformede topper, imellom hvilke utallige smale, dype, steilveggede grøfter, som vårregnet har vasket i den tørre jord, sikksakker seg nedover mot lavlandet.

Det er i det hele tatt et landskap som så godt som noe egner seg for villdyrsliv. De fantastiske jordformasjoner er ideelle beskyttelsessteder for villdyret i dets evige kamp mot mennesket.

Det er i det hele et storstilt land, intet snevert og trangt, intet som virker trykkende. Det er storslagent og fritt fra den minste høyde til de snødekkede fjelltopper som, om enn mil borte, så tydelig står frem mot den blå himmel.

Landet er også rikt på dyreliv, planteetende og kjøttetende.

Det er også rikt på hønsfugler, men fattig på sangfugler.

Det er rikt på gnagere og klapperslanger, solskinn om sommeren og uvær om vinteren, og på alle årets tider uendelig rikt på naturens ensomhet, kun brutt av dyrelivet og en eller annen ensom vandrer eller nybygger. —

Her var det at en flokk ville hester hadde sitt tilhold. Engang i tiden hadde flokken kanskje vært stor, men menneskene hadde vært hardt etter dem i de senere år. Noen ad gangen ble tatt til fange, inntil flokken ikke talte over fem og tyve-tredve. Disse hester var ikke av noen stor pengeverdi. De var de alminnelige små ponnier, for lette for tungt arbeid. De passet bare til ridehester; og sadelhester der ute på de tider stod i utrolig lav pris, skjønt de bruktes av alle, på alle tider og alle steder. Likevel var de ville hesteflokker stadig avtakende.

Somme tider fanget man dem bare for moro, somme tider for å benytte dem på spesielle dager, når man red hester som aldri hadde kjent en lærrem på ryggen, om premier. Og somme tider fordi de hester som tilhørte noen, men som nesten hele året sprang rundt på vidden, hadde så lett for å blande seg med andre og således komme vekk.

Den lille flokk som holdt seg her mellom elven og fjellene, var en av de siste rester fra fordums dager.

Dyr som lever i flokker, har alltid en som er deres øverste, deres fører, en som de stoler på og følger. Det er som oftest en som på en eller annen måte har gjort seg bemerket, som har vist mere dristighet enn mengden. Denne flokk hadde også en sådan, en lysebrun hingst av fin, kraftig legemsbygning.

Hingsten var ikke ganske ung lenger, for sauehyrder og andre som levde sitt liv på prærien, hadde sett den i flere år. Og mer enn en av dem hadde ønsket å være hingstens eier.

Om sommeren holdt villhestene seg helst inne på høyslettene nær fjellet, men om vinteren kom de stundom helt ned til elven. —

"Sirkus-John" bor i et lite hus, bygget av runde tømmerstokker, nede ved elven.

Huset har bare ett værelse og står i midten av hans eget land — et jordstykke som han for noen år siden tok under hjemstedsloven. Jorden er ikke noe tess som jordbruk. Den ligger ved en bekk, som er tørr om sommeren; men ikke langt fra hvor huset er bygget, er der noen store, naturlige bassenger, som fyltes med vann når vårflommen kommer, og holder nok for sauer og kyr hele sommeren.

Det er det eneste vannhull i mils omkrets, og han som vannhullets eier kan kontrollere hele prærien der omkring.

At tjene sitt brød ved å dyrke jorden har neppe noen gang kommet "Sirkus-John" i tankerne, for tross sin størrelse og styrke er der intet han hater mer enn tungt arbeid. Plassen ligger bare fire-fem mil fra en liten by, — en by uten jernbane — i disse dager og i dette land en svært kort distanse.

Når John arbeider for andre, finner han alltid noe som ikke er tungt, som å ri eller kjøre. Når han er hjemme, gjør han ikke mer enn det som er absolutt nødvendig. Han steller sine måltider, går på jakt for eget behov, leser meget, sover mere. —

Om vinteren skyter han et og annet rovdyr som tilfeldigvis kommer for nær. —

Fra tid til annen har han tillagt seg noen ponnier, som løper vill på prærien, men som alltid kommer til bassengene for å drikke når bekken tørker opp.

Som sauegjeter har John ofte sett den lille flokk villhester som ennå lykkelig har unngått menneskene. Han har sett dem

ganske nær. En gang han rir mot vinden, over toppen av en bakke, støter han uventende på dem. Han har sett dem langt borte, på randen av en av de utallige plataer eller på en eller annen åsrygg. Han har sett dem skremt, med vaiende manker suse over slettene. —

Og hver gang har han lagt merke til deres leder og høvding, den lysebrune, kraftige hingst. —

Mange ganger har han ønsket at innlemme hele flokken i sin, å merke deres uberørte hofter med sitt brennejern; å sitte i sin hytte og se dem komme farende ned mot bassengene ved middagstider, og så gå igjen; men hva han ønsker mer enn alt, er å eie den fine, brune hingst, som synes å fly over prærien når den skremmes av noe.

Om vinteren gjeter John sauer i noen måneder. Han holder dem oppe på høylandet, hvor den barske vind holder snøen borte fra den sparsomme føde.

Hesteflokken ser han mange ganger i vinterens løp, stundom nær, stundom gjennom kikkerten. —

Tidlig på våren foretar han sin beslutning. Han har bestemt seg til å fange hesten.

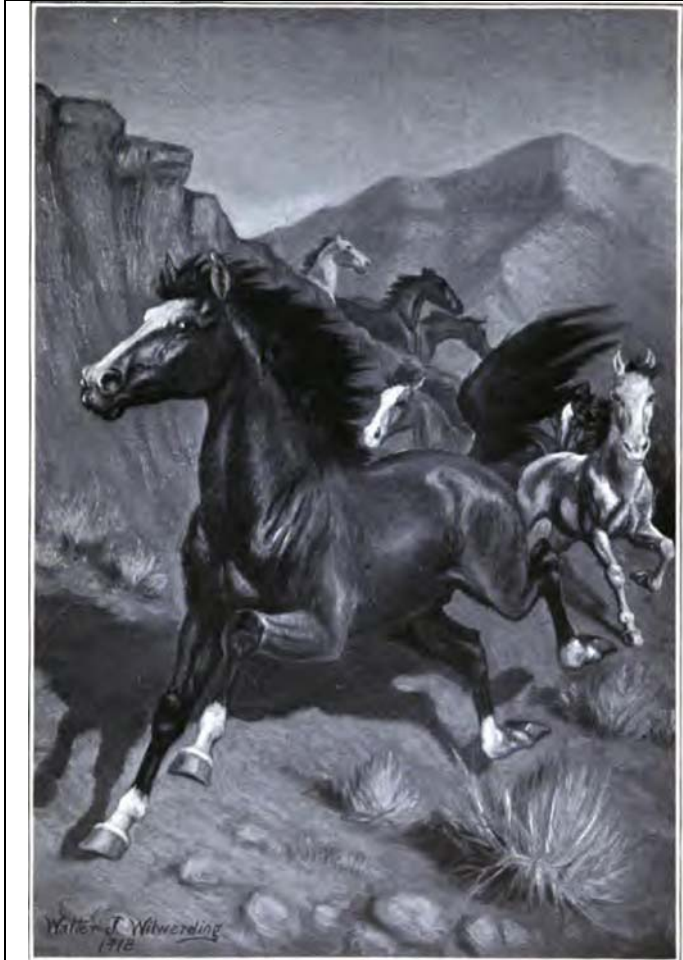
Gresset blir ikke til noen føde for ut i mai, så han har god tid. Det har vært smått med mat for dyrene hele vinteren, så de er ikke i den beste stand.

Ville hester fanges på mange måter. Flere menn og hester nok, så en alltid kan ha friske, kan jage dem i galopp til de ikke kan mere. Eller man kan følge dem i skrittgang, følge dem uavlatelig, så de hverken får tid til å spise, drikke eller hvile, og når det har vart lenge nok, ofte i flere dager, hverken kan eller vil hestene mere. Da rir man opp på friske hester og fanger dem med lassoer eller driver dem inn i en innhegning.

Men disse måter, som uten tvil er de beste og sikreste hvor landet er flatt, så man lettvis kan følge dem mørke netter, har ofte vist seg å være utilfredsstillende i et terreng så kupert som det disse hester har valgt til sitt oppholdssted.

Dessuten er disse måter ubrukelige, fordi de krever flere mann, og John er alene. —

Det første John gjør når han kommer hjem, mens han

Hingsten kommer først, i trav nedover mot vannet

spekulerer på hvordan han kan få tak i denne hest, er å få sine egne ponnier inn.

Dagen etter kjører han til byen etter proviant og flere sekker havre.

Han er ikke kommet til noe resultat med hensyn til fremgangsmåten som skal brukes; men han vil i hvert tilfelle ha sine egne ponnier i god stand i forveien; for den havrefødde hest er ganske annerledes utholdende enn den gressfødde. Dag og natt er hans hode fylt med tanken på dette. Utallige ideer

får og forkaster han. Der er alltid et eller annet i veien. Han utmåler seg ideens praktiske gjennomførelse i alle dens detaljer.

3.2 I fallgruven

En dag møter han flokken langt borte i høydene. Det er nær et lite vann, deres drikkeplass. Villhestene kom ned fra høydene i et dovent trav, en etter en, følgende den smale sti deres hover har trampet i utmarken, og den lysebrune hingst er føreren.

John stiger av hesten, legger seg flat for i makelighet å betrakte dem gjennom kikkerten. De synes ikke å frykte noe, for de fortsetter det sene trav like ned til vannet. Freden de har nytt gjennom vinteren, har formodentlig gjort dem slappe og likegyldige.

En lang tid blir han liggende med kikkerten for øynene. Hestene tar det ganske rolig. De går ut i vannet til knes, drikker, løfter hodene og ser seg dovent omkring, drikker så igjen.

På den annen side av vannet kommer en flokk kyr nedover den svake skråning.

— Da den siste hest forsvinner bak bakkene, stiger John til hest og rir hjemover. Mens han lå der og så på hestene, fikk han den idé han så lenge forgjeves har søkt.

Denne idé setter ham i godt humør; han er glad over naturens skjønnhet, men mest over den lyse idé. En hare skvetter skremt opp foran hestens føtter og legger på sprang som gal. Langt, langt borti solskinet gresser en antilopflokk.

To dager senere kommer John kjørende tilbake. I vognen har han sine kokeredskaper, proviant, sengklær og forskjellige andre ting. Bak en høyde ikke langt fra hestestien stanser han, spander hesten fra, binder den til vognen og gir den havre.

Det er allerede sent på ettermiddagen. Solen synker hurtig i horisonten, rundt omkring ligger landet som utdødd.

Han har intet spist siden morgenen og går derfor straks i gang med å lage kveldsmaten. Tre runde steiner er fyrstedet, hvorpå han setter stekepannen med flekk og stekte poteter.

Ved siden av, rett oppi glørne, setter han kaffekjelen. På matkisten dekker han bordet. Litt senere flyter duften av stekt flek og sterk kaffe ut i den stille luft. Hans sengklær er innhyllet i seilduk for å beskytte det mot vann og støv. Med sadelen under hodet strekker han seg på seilduken for å lese i noen gamle aviser han har med. Slik blir han liggende til tussmørket sniker seg inn over vannet og prærien.

En ugle hujer vemodig borte i mørket, en coyote svarer med sitt langtrukne, mangetonige, eiendommelige hyl.

I grålysningen om morgenen er han oppe, og lukten av stekt flek og kaffe fyller atter luften. Nettopp som han er ferdig med oppvasken, stiger solen opp bak fjellene langt i øst. Fra vognen tar han en spade og en hakke og setter kurs for hestestien.

John vet dyrene gjerne følger den samme sti når de kommer etter vann, og om han ikke tar feil, vil hingsten være den som leder toget.

Han utsøker en plass hvor hestene må gjøre en skarp sving rundt om en stein. Der graver han et hull i jorden, et stort hull, en fallgruve, som han etterpå med stor omhu dekker med grener og muld. Så går han tilbake til vognen.

Da solen om formiddagen sier ham at det lakker mot hestenes drikketid, sadler han den ene og binder den andre, derpå rir han bort. En kvart mils vei rir han, langt nok så hans hester og de i flokken ikke kan høre eller lukte hverandre. Og nær nok til å holde øye med alle deres bevegelser.

I malerisk uregelmessighet ligger det allerede sterkt grønnende landskap omkring ham, under en skyfri himmel, hvorfra solen alt varmer.

Blankt som et klart øye ligger vannet med de omkringliggende bakker tydelig avspeilet.

Her og der sees en sval ring fra en ørret i vannskorpen. Forresten intet tegn til liv, ingen lyd.

Slik har han sittet mange ganger før, mest som gjeter; men aldri har tiden falt ham så lang, for aldri før har han ventet i sådan spenning.

Han sitter ikke lenger og ser seg rundt, han nyter ikke lenger naturens storhet. Jo lenger han venter, dess mer intens henger hans øyne ved randen av den bakke hvor han så villhestene forsvinne, og hvor han hvert øyeblikk kan vente å se dem igjen, hingsten først, stor og tydelig mot den klare himmel.

Endelig kommer de. Med kikkerten trykket hardt mot ansiktet sitter "Sirkus-John" og nyter synet av dem. Hingsten kommer først, akkurat som han hadde ventet, så den ene etter den andre, inntil hele flokken er utfor randen, i trav nedover mot vannet.

Han ser alt ganske klart, merker seg lederens smidige kropp med den lange hale og manken i større beundring enn før. I tankerne er han allerede på dens rygg. Dens trav er fast og bestemt, uten den minste frykt for fare. Freden gjennom den lange vinter har gjort hestene skjødesløse. Så fordypet er han i beundring av dyret, at han glemmer alt, helt til steinen ved fallgruven kommer til syne i kikkerten. John skjelver av spenning. Nå snart, nå snart. Han har møyne med å holde kikkerten. Der forsvinner hodet rundt stenen, så kroppen, og ennå har den ikke vist noe tegn på uro.

Så ser han plutselig hesten nærmest hingsten steile og snu. De andre gjør det samme. Stor forvirring oppstår i flokken. En tykk støvsky stiger til værs omkring dem. I et nå er John på ryggen av sin hest, som skremt av den uventede og harde berøring av skarpe sporer legger på sprang som vanvittig over den ujevne grunn. Hingstens følge, som i disse sekunder har vist bare forvirring over det intrufne, får øye på ham og legger på sprang, så kun en støvsky er synlig. Der i graven ligger hingsten, en fange for første gang i sitt liv. Den er kommet på benene og prøver å komme opp; men graven er

for dyp. Ved synet av mannen blir hesten desperat. Den forsøker å komme opp, igjen og igjen i det uendelige. Men alle dens forsøk er til ingen nytte.

John setter seg på stenen og ser på den. Han er ille berørt ved synet av den og dens kamp for friheten, føler medynk med den. Den er en fange nå og forlatt av hele sin flokk.

Dog blir han sittende. Han kan ikke gå fra den. Solen går ned. Skumringen lister seg inn over dem, men han sitter der enda, og enda holder hesten på med sin håpløse kamp. Først da det er blitt helt mørkt, går han til vognen for å lage sin aftensmat. Først da det er aldeles mørkt, slakner den fangne villhest i sine forsøk på å komme ut av fallgruven.

3.3 Kan den temmes?

En uke etter, en solklar dag i mai, står "Sirkus-John" med strålende øyne og ser på hingsten. Det har vært et svært arbeid å få den hjem, et sent arbeid. Fra hestens side en evinnelig kamp for friheten. — I de første dager av dens fangenskap er det umulig å komme den nær. Den river og sliter i tauene som holder den, spander med bakføttene, slår med framføttene, så stallen ryster. Tre dager går uten at den smaker annet enn vann. —

Det er den vakreste hest John noensinne har sett. Han er inne og ser på den minst tyve ganger om dagen. Ofte også om natten. Helst når hesten er urolig. Han blir aldri lei av å se på den. Gleder seg som et barn til den dag den er temmet, og han rir inn til byen, hvor alles øyne følger hesten med forundring og beundring. —

I de siste tre dager er den blitt litt roligere. Den har begynt å spise, den skaper seg ikke lenger som gal når John kommer i stallen. Det ser ut som om den på en måte har underkastet seg. Den synes å se det unyttige i kampen og synes å si: "Du har meg, jeg gir opp."

Den er ikke så nervøs som slike hester pleier å være i begynnelsen av fangenskapet. Den kryper ikke sammen og skjelver, ikke engang når den berøres av stokken. Dette tar John som et tegn på at hesten er lærenem.

Han brenner sitt merke inn i skinnet på dens hofte mens den står på stallen. Det fine uberørte skinn er nå berørt av mennesket, den er blitt et menneskes eiendom, dens frihetstid er forbi for alltid. —

Så kommer dagen da John for første gang tar den ut for å lære den rudimentene⁸ av å bære en mann på ryggen. Et sterkt tau er bundet om hestens hals, derpå gjennom

---

⁸ begynnelsesgrunner

grimeringen, hvor det gjøres fast med en knute. Tauet er femti fot langt, så det er lett å få fatt i det om noe går galt. Utenfor stallen står en ponni som er vant til å holde både hester og kyr. John vet han kan stole på den så lenge greiene holder. Greiene vil nok holde, de er nøye ettersett. —

Uten motstand følger hesten ham da han leder den ut. John er forundret. Er hestens motstand allerede brutt?

Men denne gang tar John feil. Han gleder seg for tidlig. Hingsten kommer ganske rolig ut av døren, som om den hele sitt liv ikke har gjort annet enn å gå ut av stalldøren. Men da vårluften og solskinet treffer den i ansiktet, blir den annerledes.

Duften av frihet, synet av slettene og bakkene i det fjerne vekker erindringer i dens hjerne. Det er dens bakker, — der har den bodd, og nå vil den tilbake dit igjen. —

Og med det samme dette farer gjennom hestens hjerne, adlyder dens kjempemuskler befalingen. Det vakre, kloke dyr kan huske, men kanskje ikke tenke som mennesket tenker. Ikke på forhånd komme til resultatet av en handling. Det handler utelukkende etter instinkt — og med tankeløs voldsomhet. Enden blir at tauet, det grusomme tau strammes, og hesten kastes hardt i bakken. — —

Mindre enn et sekund, og den er oppe igjen, begynner å trave frem og tilbake med tauet stramt mellom den og ponnien, som med sprikende ben og nesten sittende holder den. Om en stund ser den unytten av å løpe slik. Den stanser, står ganske stille, på stive legger, med hodet vendt mot mannen og ponnien. —

John nærmer seg hesten med den ene hånd på tauet. I den annen bærer han en lasso. Han går langsomt, med stor forsiktighet. Han kjenner hvordan tauet strammes, hvordan det dirrer i hans hånd mere og mere jo nærmere han går. På tyve fots avstand gjør hesten et veldig hopp til siden. Den frykter mannen, denne lille tingest som ikke er redd, som

stadig kommer nærmere — dette kryp som den kan tilintetgjøre med et slag av sin hov. Men som likevel har fanget den, og der ute på prærien i dens rette element! John vedblir å gå nærmere, langsomt, forsiktig, men med uforminsket bestemthet. Men hesten, som allerede godt vet at intet godt er i vente, bryr seg ikke om noe nærmere bekjentskap, og for å bekjentgjøre det utfører den med akrobatisk dyktighet en mengde forskjellige byks, som spender tauet truende og får John til å trekke seg tilbake. Ikke at han gir opp. Å gi opp for en hest om den skaper seg litt gal, er ikke præriefolkets vane. Det er mange måter å temme hester på, og vil ikke denne temmes med det gode, må det gå med det vonde.

John kaster lassoen på jorden, så den danner en løkke hvor hestens framføtter har vært. Så går han litt til siden for å få hesten inn i løkken. Hesten forsøker å unngå sin pågående forfølger og står straks etter med begge forben inne i den fatale løkke. Et vilt, hardt rykk snører i neste øyeblikk framføttene tett sammen. Av all makt forsøker det skremte dyr å holde seg oppe, men forgjeves. Dens hover snøres sammen, den vaier, mister balansen, og straks etter ligger den forsvarlig bundet på jorden.

Så kommer det forhatte menneske bort til den og binder noe over dens øyne som stenger dagslyset ute. Det store, sterke dyr ligger nå der aldeles maktesløs, dirrende av frykt og harme, mens mennesket klapper dets hals og snakker til det, endog setter seg på dets rygg. —

Men så om en stund slapper tauet, dens føtter er atter fri. Med ett hopper hesten opp, men den løper ikke, prøver ikke på å rømme. Den blir stående som lamslått, skjelvende av redsel for det uvante, det mystiske. Dens lemmer er ganske fri, den står oppreist og kjenner solid grunn under føttene, men den spriker med dem, tørr ikke røre seg av frykt for å falle, for den kan ikke se, omkring den er alt mørkt. —

John går nå ganske rolig med sadelen i hånden bent bort til hesten. Han snakker med den for ikke å skremme den mer enn nødvendig.

Den står fremdeles på samme sted, rører seg ikke, og når John fremdeles snakker beroligende til den, legger hånden bort på den, trekker den skinnet nervøst sammen hvor hånden berører den, og bøyer seg unna, dog uten å bevege føttene. Men hvor meget den enn rykker i skinnet, hånden forblir hvor den er. Bare med litt mere trykk, derpå med en strykende bevegelse, inntil hesten er blitt vant til det og ikke bryr seg om det mere. Mens han står slik og klapper den for at henlede hele dens oppmerksomhet derpå, løfter han sadelen forsiktig over den og lar den varsomt komme ned på dens rygg. Hesten har aldri hatt noe på ryggen og blir derfor nervøs igjen, skjelver, utstøter et undertrykt stønn og bøyer seg ned for å bli kvitt sin byrde. —

Slik blir den stående, lenende seg bakover på stive forben, inntil buken nesten berører jorden, mens mannen strammer sadelgjordet⁹. —

Han strammer det hardt, og for hver gang han tar inn et hull, stønner hesten, ikke av smerte, men av angst, og uten å røre føttene en tomme fra sin plass.

"Sirkus-John" har ridd inn mer enn en hest i de år han har vært i Wyoming, men enten i en innhegning eller med noen til å hjelpe seg, om det var på viddene. Ikke det at han er redd å bli kastet av. Det har han blitt mer enn en gang. At han bestemmer seg til ikke å ri hingsten den dag, er fordi han er redd for å miste den. Han har ridd meget, men han vet at han ikke er av de beste ryttere. Han vet også at denne hest vil kunne kaste som den vonde selv. Sin mening får han også bestyrket da han en stund etter river tørkleet av dens øyne. Ikke før kan den se, før den er i luften, med ryggen krum som

---

⁹ bred reim brukt under buken for å spenne fast salen

en bue og hodet mellom framføttene, som er stive som stolper hver gang den kommer ned. Aldri har John sett sådan kasting. En så utrolig hurtighet og slike byks. Aldri har han sett en hest som kom ned mere rundrygget og med baken høyere enn denne.

Han er glad at han ikke har vært dum nok til å forsøke å ri den.

I flere minutter holder den på. En hest holder sjelden på lenger. —

Hesten må kastes igjen når sadelen skal tas av.

3.4 Fjerde juli

Av alle halsstarrige hester John i sitt liv har møtt, er hingsten den verste. Den vedblir å være akkurat som den var første gang han la sadelen på den. Like umedgjørlig, like vill. I stallen er den ganske annerledes. Den kan stå i timevis likeså stille som den mest utarbeidede arbeidshest, stirrende utover bakkene gjennom det lille åpentstående vindu, — med uendelig lengsel i de kloke øyne.

Hver dag i over en måned har John hatt den ute, og hver gang er bare gjentagelsen av den forrige. Villhesten vil ikke temmes. John har sett hvordan de lærer hester å utføre sine kunststykker i manesjen. Han prøver det samme så langt som hans følsomme hjerte tillater ham å gå, men resultatet er lik null. —

En lørdag i byen møter han mange han kjenner, og alle kjenner hingsten. Mange av dem kjenner den godt av utseende, og de som ikke har sett den, kjenner dog dens historie. —

Det er langt ut i juni. Tørketiden er inntrådt. Fra en klar himmel gløder solen fra morgen til kveld. —

På Johns invitasjon kommer noen av mennene ut til ham en søndag morgen. Der er dem i flokken som rir om premie når anledningen gis, dem som roser seg av å kunne ri ethvert dyr som er dekket av hår. — John vet at der i flokken i hvert fall er en som aldri noen hest har kastet av. —

Hingsten blir leid ut, beskuet og beundret. Det blir bestemt at man skal ta den bort til den nærmeste innhegning for å gi den den første lærdom. Der er mange som er villige til å ri den. Den blir kastet, blindet og salet. Den gir seg litt i ryggen når sadelen legges på, men ikke så meget som i begynnelsen. Den har lært å vente til bindet blir tatt fra øynene. —

Da den for første gang i sitt liv kjenner tyngden av en mann på sin rygg, gir den seg, så mannens føtter nesten berører marken.

"La gå!" skriker en i flokken. Men mannen som rider, tar seg god tid, setter seg godt tilrette, og ser etter om sporene sitter godt fast. Så rekker han ganske rolig hånden ut og drar bindet fra hestens øyne.

Neppe er bindet av før hesten er høyt i luften, så nede igjen, så det dundrer i bakken, og opp og ned uten å bevege seg en fot fremover, et hopp i sekundet. —

Etter det tiende hopp ligger mannen på magen i støvet en tyve fot vekk. Hingsten blir stående aldeles stille — som om den er forskrekket over hva den har gjort, uten å forsøke å kaste sadelen av. Eller den glemmer kanskje sadelen da den blir fri mannens vekt. Da han som ble kastet, kommer på benene igjen, blir han utledd av de andre. —

En annen, som tror han skal gjøre det bedre, blir også kastet, på mindre enn fem sekunder. I alt er der tre som forsøker, og alle er de gutter som kan ri nesten hva det skal være. — Hingsten, hvis muskler er stålharde av å leve den forfulgtes liv i et tungvint landskap, er dog litt for meget for dem.

Mer enn en dyktig gutt forsøker å ri villhesten, men ingen klarer det. Alle blir kastet av. Det er således ikke underlig at hesten blir omtalt, får berømmelse. Man vedder seg imellom at den eller den person kan ri hesten, så der er ikke søndag uten at noen kommer for å prøve sin lykke. —

Williams er navnet på ham som har sett hesten den første søndag i innhegningen — han som ingen hest enda har kastet av.

Han ville ikke prøve den dag, for hesten har allerede "kastet" tre. "Det er ikke rett," sier han. "Jeg skal ri den engang den er uthvilt."

Han holder ord. Det vil si, han kommer igjen, og han rir den lengre enn noen annen har gjort, ett minutt. —

"Det kan ikke bli gjort, ingen kan gjøre det," nesten skriker han med gråten i halsen, mens han børster støvet av sine klær. "Ingen kan ri den djevel."

Og det ser virkelig ut til han taler sant. "Hvis Williams ikke kan ri den, er det ikke mange som kan," sier folk med overbevisning. "Hva ikke han kan ride, er uridelig." —

Dette øker selvsagt hestens berømmelse.

Den fjerde juli — de Forente Staters frihetsdag — skal der også rides om premier i en nærliggende by, omtrent 25 mil nedover elven. På sådanne dager strømmer folk til fra alle kanter; mange som tilskuere, andre som deltagere.

John får brev med innbydelse fra festkomiteen om å komme med sin hest. Der vil bli mange ryttere, og komiteen søker å få hester som vil gi folk noe å se på. Der er hester nok som kan få i stand en temmelig god forestilling, men alle har vært ridd før, så en som kan overleveres som uridelig, vil være uhyre tiltrekkende. —

Den fjerde er her med brennende solskinn. Om ettermiddagen begynner festlighetene. Det vises på programmet at det man helst kommer for å se, er ridningen av de utemmede hester. Der er mange hester og mange deltagere. Den ene hest etter den andre blir ridd. Noen kaster sin rytter av, andre ikke.

Der er visse regler rytteren må gå etter i premieridningen. Man får ikke lov til å bruke alminnelig bissel, for det hindrer hestens bevegelser. Isteden bruker man et slags bissel eller grime uten munnbitt — en "hackamore"¹⁰. Man må heller ikke holde seg fast til sadelen med hendene.

Villhesten er den siste på listen. Den blir leid frem under tilskuernes jubel. En av komiteens medlemmer holder en liten

---

¹⁰ grime brukt til innkjøring av hester

tale for den, forteller dens historie og slutter med å utlove en ekstrapremie i penger for den som rir den.

De som kjenner den, vil intet ha med den å gjøre, og de som ikke kjenner den, hører av andre hvem som forgjeves har prøvd den, og disse navn setter hesten i stor respekt. —

Først ser det ut som om ingen har mot til å prøve den. Da reiser en av byens forretningsmenn seg og utlover en ekstra pengesum for vinneren. —

Da stiger en mørkskinnet meksikaner av sin hest og tilbyr seg å prøve. —

Hesten har vært sadlet så mange ganger at man ikke behøver å kaste den mere. Stundom står den endog ganske rolig, men oftest må den ha noe for øynene. Denne gang står den rolig mens meksikaneren legger sadelen på; men med det samme mannens fot berører stigbøylen, gjør den et voldsomt hopp. Nå begynner den verste kamp hest og mann har vært med til. Hesten er vant til å bli fri sin byrde i fra tre til seks hopp, men det tar ti og femten denne gang, og enda er meksikaneren der — uten tegn på å bli kastet av. Dette er usedvanlig. Tilskuerne begynner å rope til ham, oppmuntre ham, ville av begeistring. "Ikke gi opp! Du har den nå! Du har den! Den vil snart gi opp!" —

Et minutt går. Begeistringens stiger høyere og høyere. Man skriker, så hestehovenes dundring i marken ganske overdøves.

Men dersom skrikene hjalp til at oppmuntre rytteren, hjalp de også til å oppegge hesten. Etter to minutters forløp, da alle venter å se tegn på svekkelse hos hesten, holder den det ennå gående, om mulig verre enn før. —

Da opphører plutselig støyen. Man glemmer å rope av bare spenning. — Der er dødsens stille unntagen for hestehovenes slag i bakken, selv hestene omkring synes å være interessert. —

Da med ett ser man en blodstrøm sprute fra mannens nese og munn. Man ser ham blekne under den mørke hud, vakle i

sadelen, og i neste nå ligger han i støvet uten å røre seg. Han har mistet bevisstheten. —

Han hadde ridd hesten lengre enn noen annen hadde gjort, men også for ham var den for sterk, for utholdende. Der kan ikke være tale om annet, hesten lar seg ikke ride. —

3.5 En kjøretur

Der er altså ikke lengre tale om å lære hingsten opp til ridehest. Den er en "outlaw" — det er der ute i hestenes verden en hest som ikke kan temmes — sier folk som forstår seg på det, og i sitt hjerte vet John at de har rett. —

"Du kan like så vel la den gå igjen for all den nytte du vil få av den," sier de, "for den vil likevel rømme engang." Også i det vet John at de har rett. Dog tenker han ikke på å la den gå. Der eksisterer et slags fiendtlig vennskap mellom dem. — Hesten tillater ham å klappe seg, noe som ingen annen har kunnet gjøre uten at den viste tegn til uvennskap. Et par ganger har den endog knegget imot ham når han kom for å gi den mat eller vann. —

Som en elsker av dyr kan John ikke annet enn beundre dens stivsinn — mot menneskets vilje. Dens energiske motstand mot å bli gjort til slave. Det har gått bent imot hans håp, men likevel kan han ikke annet enn å respektere den derfor. —

Så er det en annen ting han har tenkt å forsøke.

John er stor og tung og av naturen lat. Å ri er trettende i lengden. Han velger derfor alltid å kjøre, dersom veiene tillater det. Engang på en auksjon kjøpte han en liten, lett enspænder-fjærvogn¹¹. Foran denne er det nå han i tankerne ser den kvikke, fintbygde hingst. Å kjøre hingsten inn vil kanskje være likeså umulig som å ri den inn; men en morgen våger han forsøket. —

Det er mange måter å innkjøre hester på. John velger den snarreste, også den mest alminnelige der ute, hvor hester er så billige. Han eier blant annet også en tung lastevogn.

---

¹¹ En hestevogn trukket av en enkelt hest

En morgen setter han den største av sine ponnier for vognen. Den er gammel og stødig. Den skal være behjelpelig med å kjøre hesten inn. —

Uten å bli skremt og uten motstand, bare litt nysgjerrig, blir hingsten selt for første gang. Rundt den høyre framfot, helt nede ved hoven, er den blitt forsynt med en sterk lærrem med en jernring i. Omkring livet på den er en annen rem med en jernring under buken, nær bukjordet. Fra vognsetet går et tau gjennom ringen under buken ned til ringen oppfor hoven.

Hesten lar seg ganske rolig spenne for, men når John kommer seg tilrette i setet, går det ikke så glatt som det i begynnelsen ser ut til. —

Den andre og mindre hest begynner å gå så snart den blir tilsakt, mens hingsten blir stående uviss, skremt av vognen som beveger seg bak den, og bogenes trykk mot skuldrene. —

Vant som den er til å bli sadlet, har den ikke brydd seg meget om alle de remmer som blir lagt på den. Men da den gjør et lite hopp for å komme bort fra vognen, og den kjenner at disse remmer holder den fast, mister den straks selvbeherskelsen og begynner å kaste som den før hadde gjort når der var noe den ville bli fri.

Men selen hindrer dens bevegelser på en ganske annen måte enn sadelen med en mann i hadde gjort. Nå kan hingsten ikke bevege seg noen vei uten at noe holder den tilbake, og bislet hindrer den endog i å få hodet mellom føttene. Den annen hest vedblir å gå sin vante gang uten i noen måte å ta hensyn til hingsten, som skrekkslagen av de rullende vognhjul og sine mislykkede forsøk på at komme klar begynner å kaste med hodet og løpe.

Så lenge den holder seg på veien, går det an, selv om det går litt uvørent, men da den i skrekken gang på gang forsøker å ta veien bortover den ujevne prærie, synes John det er på tide å gi den den første irttesettelse. —

Først setter han bremsen så tett han kan. Så roper han for å få ponnien til å stanse og holder tilbake i tømmene av all makt. Med den høyre hånd tar han godt tak i tauet, trekker hingstens fot like opp under buken. Den stuper, så det smeller i veien. Bare noen sekunder, så er den oppe igjen, og igjen legger den på sprang med bremsen satt tett på den tunge vogn og den motstrebende ponni på slep. —

John lar den løpe en stund. Han holder imot av all makt for å trette den ut. Tross alle disse hindringer holder hingsten ut med den samme halsstarrighet¹² den viser under sadelen. En god mil går det på den vis. —

I sin skrekk for alt dette uvante glemmer snart hesten fallet, glemmer alt omkring seg i sin iver for å bli fri. Den blir våt av svette, og under remmene begynner hvitt skum å komme tilsyne. Dens åndedrag kommer kort, tungt og stønnende. — Men på hestens holdning sees ikke tegn til tretthet, intet som tyder på at den snart vil sakke farten. —

Da to mil er tilbakelagt, og hingsten hvit av fråde enda ikke viser tegn til moderasjon, synes John det er på tide at den får en annen påminnelse. Han vil helst ikke gjøre det; men hesten er ikke av de lærvillige. Sirkusmetoden må til. Den er for gammel og for vant til frihet til å gi opp uten kamp; den vil aldri bli noen ridehest, det er sikkert; men den skal bli kjørehest, så sant man kaller ham "Sirkus-John". Han har greid å fange den, han skal også greie å temme den til brukbarhet, om ikke annet. —

Dessuten har han tenkt på å vende om. To mil hver vei er nok for den første tur. For å vende må han først stanse, og stanse kan han ikke uten først å kaste hesten overende. —

Samtidig som han trekker i tauet, roper han til ponnien. Vant til lydighet setter denne seg tungt i bakselen, i det

---

¹² stivhalset, stivsinnet, stri. (av starr 'stiv')

hingsten for annen gang bumser i bakken i midten av en tykk støvsky.

Denne gang er den ikke så snar til å komme opp igjen. Den ligger der en stund, pustende voldsomt og støyende, mens støvet kleber seg til dens våte hår. Da den kommer opp, er den roligere. Det siste fall har tatt litt stim fra den. —

Med litt besvær får John snudd dem, kjører så hjemover i trav med bremsen av hjulene. Hver dag nå blir hesten selt og kjørt. Tauet blir snart tatt av, den springer ikke ut mere. Litt forbauset blir den første gang den blir satt for enspændervognen, men også til det blir den vant. —

John har vunnet i å temme den til kjøring, men kommer han med sadelen, er og blir den uovervinnelig.

3.6 Et kappløp med døden

Det er om høsten, mens tunge, grå skyer henger lavt på himmelen, at de alltid ensomme vidder især viser sin forferdelige ensomhet. —

Stundom går der dager i trekk i stadig gråhet. Sol og måne og stjerner er plutselig forsvunnet, fjellene bortgjemt, grå og trist er prærien og livet.

Det er på sådanne dager at folk som lever i ensomhet, savner mennesker, lengter etter selskap, kanskje minnes med smertefull klarhet lysere og livligere stunder langt, langt borte fra viddenes grusomme ensformighet og knugende ensomhet.

—

"Sirkus-John" lider under været så meget som noen. Hans natur er ømfintlig. Været har for ham så meget å si. Han er alltid glad og i godt humør når det er solskinn, men tungsindig når høstens gråhet ligger over landet. Han holder seg helst inne på sådanne dager, tilbringer tiden med lesing. Men der er dager iblant som ikke engang kan fordrives med lesing — dager så triste, at tankerne ikke vil samles om bokens innhold. Da sitter han ofte i lange stunder og bare stirrer gjennom vinduet på den trøstsløse grå himmel. Stundom slenger han geværet over skulderen og går ut, trasker uten hensikt, uten mål, går bare for å gå seg bort i præriens gråhet, eller for å unngå sin egen hjelpeløse nedstemthet. Hvorfor han på slike turer tar geværet med, vet han ikke selv, prøver ikke på å forklare seg selv grunnen. I sådant humør skyter han aldri noe, kan simpelthen ikke bringe det over sitt hjerte — ikke engang om en ulv eller coyote setter seg opp som skive.

Mange ganger om dagen drives han utelukkende av sin forlatthet til stallen, hvor hingsten står så forlatt som han selv. Hele naturen minner bare om døden. Hesten er i det minste levende, og i sin lengsel etter liv er hingsten den eneste han i sin nød kan ty til. —

Men også hingsten synes å føle gråværet. Den legger ikke merke til Johns kjærtegn eller hans snakk. Den står stille og ser ut over vidden gjennom de skitne ruter, mens pusten kommer langsomt og tungt som et stønn, som en klage. —

Det lyder som en bebreidelse, og mere enn en gang må John sette sin fornuft imot en indre følelse, som påbyr ham å sette hesten fri.

Men der kommer dager iblant med strålende solskinn og klar himmel, underlige dager som av all makt klamrer seg fast til den siste rest av sommer.

Når ingen vind blåser, kan disse dager være ganske varme ned på lavlandet, en motsetning til fjellene, som mens gråværet gjorde dem usynlige, er blitt hvite av snø.

En solskinnsdag like under jul spender John hingsten for den lette vogn for å kjøre til byen. Han behøver meget til husholdningen, så han kjører til en større by, omtrent tyve mil borte. Det er en klar, fin morgen. Solen kommer nettopp til syne over den snødekkede fjellrygg, som glitrende kaster sitt gjenskinns mot den blå himmel. —

Aldri har John følt seg bedre til mote enn på denne klare vintermorgen. Aldri har en vinterdag smilt ham slik i møte. Så langt han kan se, ligger prærien og bakkene gyllne i det rødlige morgensolskinn, glimrende hvitt hist og her, hvor litt snø ligger beskyttet av lyngtuene. —

Grått høstvær har hersket så lenge, at alle hans sanser beruses av forandringen. Hans sjel stemmes til musikk. For første gang på lange tider ser han livet fra den lyse side. Hans ører hører toner i hestehovenes slag i den frostharde prærielvei. Toner overalt, i de skrøpelige vognhjuls knirken, i de rustne fjærers skrapning, i stillheten utenfor, den enorme, ubegripelige, smittsomme og farlige præriestillhet. Uten selv å vite det begynner han å nynne til alle disse toner. Hans humør må ha avløp etter en så lang innesperring. Først da nynningen blir til sang, sanser han seg og slutter øyeblikkelig. Han kan

ikke forstyrre denne majestetiske fred ved å påtvinge den sin lille, ubetydelige menneskelighet.

Hingsten følger hjulsporene som om den hele sitt liv ikke har gjort annet. Når den kommer til en bakke, går den opp, men begynner straks å trave når toppen er nådd, uten noen påminnelse. Sådan går det bakke opp og bakke ned, time etter time, uten at et hår blir vått av svette, og dens åndedrag er ikke meget hurtigere enn om den står i stallen. —

Utpå ettermiddagen er de fremme. Han blir i byen i to dager. Det er intet å se på som han ikke har sett før, men det er opplivende bare å være sammen med mennesker. Han er så uvant med det, han har vært alene så lenge.

Han snakker meget i disse to dager, han spiller kort med folkene i byen og drikker med dem. —

Flere ganger om dagen må han bort i stallen for å se om hingsten har det godt. Om natten sover han på byens eneste hotell. Henimot middag den tredje dag begynner han på hjemturen. —

Morgenen har vært klar, men ut på formiddagen forsvinner solen nå og da bak en og annen sky, som på en svak nordenvind seiler sydover. Ved middagstider er solen ganske forsvunnet. — —

Fra en lys og lett morgen har dagen i noen få timer forandret seg til en grå vinterdag. —

Vinden er meget skiftende og meget sterkere.

Den begynner at nynne en lang melankolsk sang. John sitter i triste tanker. Han legger ikke merke til vinden, føler ikke at luften blir skarpere, hører ikke vognens knirken eller hestehovenes slag i veien. Det som for få dager siden lød som musikk, hører han ikke mere. Da han kommer ut av sin åndsvandring, er det blitt uhyggelig mørkt. Himmelen synes å komme inn på ham fra alle kanter. En og annen snøfille rir på vinden forbi ham og forsvinner i gråheten.

Da først hører John hvordan vinden synger gjennom tuene. Den er verd å høre, denne sang, dette spill — et æolsspill¹³ hvor de stridige tuer utgjør strengene. Aldri hadde vinden flere strenger å spille på, aldri fløt flere toner sammen. —

Ettersom minuttene går, tiltar vinden, og snøfillene blir tallrikere. De faller ned på hestens varme rygg, ligger der et øyeblikk før de dør. Men disse snøfiller blir innen kort tid vonde å holde ut av øynene. De kommer meget tettere og med mere kraft, når de kommer rett i ansiktet. Plutselig kommer han til å tenke på de fryktelige snøstormer som kommer så hastig i fjellene.

Da klokken er omtrent tre, er det nesten like så mørkt som om natten. Vindens sørgmodige sus blir skarpere, det blir til en piping, en hujing. Ettersom vinden tiltar i styrke, tykner snødrevet. —

Snart faller snøen så tett at varmen fra hesteryggen ikke formår å smelte den. Et tykt lag dekker hesten fra øynene til halen. Nå er John overbevist om at en snøstorm, kanskje en av de verste, er i anmarsj. Han blir kald ved tanken. Han kjenner disse stormer, som kan komme så brått og varer dager ad gangen.

Mens han sitter og tenker slik, økes uværet stadig.

Vinden hyler bortover viddene. Og på den kommer snøen kaldere, skarpere enn før, bitende i ansiktet. Når snødrevet farer like imot, må han lukke øynene, så skarpt er det.

Veien, som bestod av to hjulspor, er for lenge siden usynlig.

En halv time senere er det blitt en riktig snøstorm. — Det er bitende kaldt. John gruer for hva han må gjennomgå før han kommer frem.

13

<http://www.denstoredanske.dk/@api/deki/files/30590/=505665.501.jpg?size=webview>
wæolsharpe = vindharpe. Æolus er det latinske navnet for den grekse vindguden

Han sitter tett sammenkrøpet i setet med bare øynene synlige; men å holde dem oppe er av liten nytte, for han kan ikke se annet enn snødrev. — —

Hingsten traver videre som før, bakke opp og bakke ned. Den er ganske hvit av snø nå. Føret er tungt, den svetter og svetter, og svetten fryser til is med det samme den kommer ut av porene. John forsøker å holde seg i forhold til vinden noenlunde som han hadde den før snødrevet begynte, men også dette er risikabelt, den kan så lett ha forandret seg. — —

Nå angrer han at han ikke tok en av de andre hester. En han kunne stole på. Det er ikke godt å vite hva denne kan finne på, overlatt til seg selv. Den kan likeså godt ta veien mot fjellet som mot stallen. For den er jo stallen bare et fengsel. —

De mørke skyer, som før stormen brøt løs, nesten forandret dag til natt, letner noe etter at stormen er kommet godt i gang. Snøen hjelper også til å gjøre det litt lysere. — Slik går det et par lange, lidelsesfulle timer. Det begynner å mørkne, ikke av uvær eller snøskyer, men av natt — en uhyggelig, farefull vinternatt. — —

— Det blir ganske mørkt, uten at et eneste landmerke han kjenner, kommer i hans vei. Han burde ha vært hjemme nå. Det kryper ham kaldt nedad ryggen, da han må innrømme for seg selv at han har kjørt seg bort i villmarken. —

Vinden har han fremdeles som før noenlunde imot seg, ettersom hesten krøker seg frem mellom haugene; men vinden kan ha snudd seg helt rundt uten han behøver at ha merket det. —

Flere ganger har John lagt merke til at hesten viker av til høyre når den får fri tømmer. Han vet at dyr alltid finner frem, at deres retningsans er ganske annerledes utviklet enn menneskets; men han tørr ikke ganske stole på hingsten. Den kan ha andre grunner for å vike av. Mange hester har dessuten imot å sette ansiktet rett imot en snøstorm. —

Mens han sitter og tenker over dette, hyl en coyote i nærheten. Det grøsser i ham. Aldri har en coyotes hyl forekommet ham så uhyggelig. Hesten har visst den samme følelse. Den rykker hardt i vognen, idet hylet suser forbi. —

Ganske tilfeldig kommer John til å tenke på historier han har hørt om folk som har kommet seg bort i snøstormen på prærien. En gjeter kom vekk vinteren før ikke langt fra hans hjem. Han ble overrumplet av en snøstorm og hadde søkt ly i en ravine. Rimeligvis frøs han i hjel. Man fant ham noen dager etter, men hvordan? Hans ben var plukket rene av coyotene, som antagelig hadde holdt seg i nærheten og ventet på at han skulle dø.

Coyotene har for vane å gjøre det om vinteren når maten er vond å få tak i. Venter gjerne dagevis på at en utsultet ku skal stupe. Han undres på om noen av dem følger ham nå for å være tilstede om noe skulle inntreffe. —

Jorden de farer over, er ujevne enn før. Hesten stanser ofte sitt trav for å gå over de verste steder. Vognen truer med å hive ham ut når hjulene synker ned i de dypeste huller. Fjærene jamrer seg. — —

Plutselig tar hans tanker en annen retning. Dersom noe skulle hende med vognen — hva så? Den er gammel og skrøpelig. Hva vil der bli av ham hvis....? Og hingsten, som ikke vil la seg ride. Før enn tanken er tenkt til ende, skjærer et ulvehyl gjennom stormen. Et voldsomt rykk påfølger, for hesten, skremt av hylet, setter i en galopp der hvert øyeblikk truer med å velte vognen. —

— John har møye med å holde seg i setet og på samme tid holde hesten. Som i en veldig sjøgang hopper vognen skrikende og jamrende bortover humpene. —

Så knaker noe. — Alt går så fort at han ikke kan følge med i tankerne. Han ligger i snøen, blir dratt gjennom den og over den. — Han kan ikke se. Øyne, nese og munn er tette av snø.

— Levningene av vognen slenger omkring ham, mens han instinktmessig klamrer seg fast til tømmene.

— Besynderlig nok sakner hesten farten straks etter. John vil reise seg opp, men kan ikke. Han har vridd den høyre ankel i fallet. — —

Så er det altså hendt — det han av alt mest hadde fryktet. Han har tumlet seg vekk på vidden i en vinternattsstorm, med en ubrukelig fot og en hest som ikke kan ris. — —

Det første han gjør, er å knytte tømmene fast rundt seg. Så kryper han bort til hesten, og ved å støtte seg til den og hale seg opp etter selen kommer han på benene. På den høyre fot kan han ikke trå. Med en hel del besvær får han hesten fri av vognlevningene. — Nettopp som han er ferdig hermed, hylar en ulv igjen ganske nær. En coyote svarer langt borte. — —

Både han og hesten ser seg om og ser to mørke skygger snike omkring bak dem. Fulgte de etter ham? Han har revolveren i lommen, men tørr ikke bruke den av frykt for å skremme hesten.

— Ulvene holder seg i nærheten. — De hylar ikke. De bare sniker seg rundt lydløse som ånder. — Hesten vil avsted. — John må bruke sine krefter og sin vekt for å holde den. — —

Ulvene blir mere nesevise etter hvert. — Tilsist blir deres frekkhet uutholdelig. Han tar revolveren og sender en kule imellom den nærmeste ulvs gloende øyne. — Hingsten skvetter avsted igjen, men han makter å holde den. —

Situasjonen er fortvilet. Stormen holder på som før, hylende tragisk gjennom natten. — —

Hesten er hans eneste redning. Dersom han forsøker den og blir kastet av, hva vil så enden bli? — Skal dette bli enden på hans liv? Skal hans kjøtt etes av disse udyr, hans ben gnages og kanskje bli spredt milevis om på prærien? —

Foten begynner å verke mere enn før. Han er trett — dødsens trett. — Hans tanker drar mot hans lille tarvelige hus, mot en brakende grue og lukten av stekt flekk i skumringen.

Om han hadde vært der nå, så ville han ha kastet seg ned på sengen, som han så ofte før hadde gjort, mens maten kokte. Å ligge der med øynene igjen, med duften av sterk kaffe i nesen og coyotehyl gjennom storm i ørene, å kjenne den velsignede varme fra et knakende bål, forekommer ham i øyeblikket som toppmålet av velvære. Men som en drøm han aldri vil oppleve igjen.

Det ville gjøre godt å sette seg og hvile en stund. — Men så kommer han til å huske gjeteren fra i fjor. Slik hadde vel han også følt det. Han hadde satt seg og sovnet for aldri å våkne mere, og coyotene hadde gnaget hans ben. — —

John kom tilbake til virkeligheten ved at hingsten trekker været med en høy snorken for å få lukten av noe den er redd. —

Han snur hodet og ser i samme retning som hesten og ser fire-fem mørke skikkelser som lusker om tett ved. De sniker rundt som skygger, lydløse, blodtørstige. —

Da er det at John beslutter å prøve det håpløse, prøve å ri hesten som aldri har vært ridd. — Der er ikke annen råd. De kan ikke bli stående her og fryse i hjel. Han vil ikke kunne holde hesten meget lengre allikevel. Når ulven blir for nærgående, vil den til slutt rive seg løs. Han tar et godt tak i bogtreet og på en måte heiser seg opp, hvert øyeblikk ventende på at hingsten skal hoppe vekk fra ham. Aldri i livet — i alle fall siden han er blitt voksen — har han vært nærmere en bønn, og i sitt hjerte lover han hesten friheten tilbake om den ikke kaster ham av.

Med stor møyе kommer han til slutt opp på dens rygg. Til Johns store forundring og usigelige glede står den stille, begynner å gå når han er kommet tilrette, straks etter å trave. Og før han vet ordet av det, galopperer den bortover utmarken, så snøfokket suser ham om ørene. Den gjør ikke det minste forsøk på å kaste ham av. — —

Så utrolig det enn er, har John ikke tid til å tenke over dette, for hele hans kraft går med til å beholde plassen på hesteryggen. Han klamrer seg fast til bogtrærne, så hendene verker i vantene, mens hesten hensynsløst galopperer gjennom den blindende snøstorm, over det farlige ulende.

En times tid etter synes John han drar kjensel på jorden. Bakker og fordypninger blir familiære. En smal, uttørret bekk får hans hjerte til å hoppe. Dog tørr han ikke glede seg for snart, det er best å bli sikker først, så vil der ikke bli noen skuffelse. For han føler disse bakker og bekkeleier mer enn han ser dem. Først da hesten stanser utenfor staldøren, tørr han glede seg i visshet. Han setter hesten inn, skrubber den så godt han kan med en høydott, dekker den med to tykke hestetepper, gir den vann og mat, spreder et tykt lag halm under den før han forlater den for å hinke inn og sørge for seg selv.

3.7 Et innfridd løfte

Snøstormen varer i tre dager. I disse tre dager gjør John sitt beste for hesten, som har frelst hans liv. Intet arbeid er for meget for ham, bare han kan gjøre den en velgjerning, intet han eide av spiselig, er for godt for den.

Og der den står i stallen god og varm, mens stormen hylar og snøen fyker i vill uorden forbi det lille vindu, ser hesten ut som den setter pris på omsorgen. —

Den fjerde dag kommer solen. Sådan en dag i sådan prakt! Så langt øyet raker, ligger prærien, flat og bølgende. Dekket av blendende hvit snø, som i solen glitrer i mangfoldige kulører. Her og der stritter lyngtuene opp, står så ubevegelige, så høytidelige, stirrer som sentineller over snømarken. Og langt borte i den fjerne hvithet hever fjellet sin glitrende hvite kjemperygg — en rygg horisontalt gjennomskåret av en sort stripe, det er skogbeltet, det eneste sorte i all denne hvithet.

Men tross den lyse dag er Johns hjerte tungt. Han lovte seg selv å la hingsten få sin frihet tilbake. I dag må han holde sitt løfte. — —

John har hatt hesten kjær, dens feil til tross; men nå når de skal skilles, er den ham tusen ganger kjærere. Er der ingen annen utvei? Nei, — nei! Det er å friste seg selv. Han må holde hva han har lovt. — —

Med tungt hjerte går han til stallen for å gi den det siste måltid. Den er også urolig. Den har sett forandringen i været. Når han nå slipper den ut, fri for tau og grime, vil den aldri komme tilbake igjen. — —

Han går inn og lager sin frokost, men han kan ikke spise. Intet er som det skal være, synes han. —

Det lakker mot middag før han går til stallen for å innfri sitt løfte. Hingsten står og sliter i spilltauet da han kommer inn. — —

Atter i frihet

John går bort til den, klapper den varsomt og lenge før han løsner tauet. — I døren stanser han for å ta grimen av. Han ser inn i dyrets vakre øyne, stryker sitt ansikt opp mot dets. Klapper det; men han kan ikke snakke for gråten, som står ham i halsen. Endelig løsner han grimen, lar den falle, og for første gang siden den ble fanget, står hesten fri, uhindret av tau eller rem, så fri som den før var

vant til å være. — —

Den går noen skritt, snuser i snøen, snur seg rundt et par ganger som for å finne en bekvem plass, legger seg ned og ruller over flere ganger. Så står den og ryster seg hardt og går langsomt bortover, luktende til tuene her og der. —

Så lenge den er å se, står John og ser etter den — endog en lang stund etter den gjemmes bort bak bakkene. — —

Så går han inn og setter seg mer ensom enn før. Han har mistet en god, ja sin beste venn. —

Men hvor forbauset blir han ikke om kvelden i skumringen mens han står ved komfyren og lager sin kveldsmat. Da hører han støy ved staldøren og ser hingsten, som vil inn. — —

Han skynder seg å slippe den inn, å gi den havre og høy, et teppe og ren halm å ligge på.

Nå begynner et nytt liv for hesten. Den blir aldri brukt til noe. Den er fri, går og kommer som den vil. Når det er uvær, står den inne. Således går vinteren. — —

Så en dag er det plutselig blitt vår. Han ser det på prærien, det begynner så smått å grønnes, han hører det om natten når coyotene kaller på hverandre, synger sine vårsanger til hverandre. —

Forlengst er snøen forsvunnet på lavlandet, kun i fjellene ligger den ennå og glitrer i solskinnet. —

Hingsten lever enda det samme frie liv. Går og kommer som den selv vil. Men når luften varmes, og gresset nysgjerrig stikker sine fine spirer opp av jorden, og dagene blir lange og lyse, blir den urolig. — Den føler seg ensom, den savner noe, og følgen er at dens utflukter blir lengre og lengre. Med stigende engstelse legger John merke til at den ikke lenger passer tiden så nøyaktig som før når kvelden kommer.

Først er den borte i to dager, så i tre, og så til slutt en vakker varm dag går den om morgenen — og kommer aldri mer tilbake.

— Rimeligvis drog den dit hvor den kom fra, tilbake til friheten og livet, tilbake til sitt harem der borte i fjellene. Det den kloke hest kom til at minnes da våren bruste gjennom dens blod. — —

4 Bess

4.1 Klokere enn mennesket

"Bess" er en fin, vennlig, doven, mørkebrun merr som jeg pleide å kjøre sammen med "Julie", et eldgammelt, heslig, knoklet, lunefullt muldyr. Min kamerat Niland er eieren av dem begge.

Det er om vinteren i pengekrisens tid. De dårlige tider strekker seg også dit hvor vi er, så det er uten å nøle vi griper anledningen til å dra til fjells og hugge tømmer pr. kontrakt for en tømmerhandler fra den nærmeste by.

Det er i midten av januar. Av flere grunne må vi reise så lett som mulig. Vårt hele utstyr består av et lite telt, det nødvendige verktøy, kokegreier, sengklær, noen bøker til tidsfordriv på uværsdager, proviant for oss selv og for "Bess" og "Julie". Lasset er likevel tungt nok på oppveien.

En morgen i grålysningen drar vi avsted. Morgenen er kald og klar, med ennå en blank stjerne på himmelen og en smal kant av månen langt nede i vest. Niland er kokken, jeg kjøreren.

Jeg er nettopp kommet tilbake til ødemarken fra et lengre opphold i byene. Å, hvor jeg kjenner meg igjen i setet med tømmene i hendene, med de knirkende vognhjul på den frostharde vei. Hvor er det ikke deilig og stille i den halvmørke, snødekkede skog som strekker seg langs elven vi måtte over. På den annen side av elven begynner de første bakker, fundamentet til fjellet.

Det er ennå i grålysningen. Snødekket og kaldt ligger fjellet under den grånende himmelstripe, med her og der en sort skoglapp. Vognen går tyngre og tyngre. "Bess" og "Julie"

puster tungt og støyende, stimer i den kalde luft, men tar den ene bakke etter den andre uten stans.

Nå og da skvetter en hare opp og legger på sprang. Eller en coyote hyler ut sin hilsen til den gryende dag.

Så stiger plutselig solen majestetisk over snøryggen. Den fråtser med skinn over de sorte skoger, forgyller snømarken, stryker med vennlig hånd over de snøbare vidder.

Ved middagstider er luften blitt ganske mild.

Fjellveggen står nå frem tydelig, imponerende. De utallige raviner som skjærer seg inn, viser seg nå ganske klart. Til en av dem er det vi skal hen. Der er det sedertrærne gror. Og dem vi skal hugge.

Ut på ettermiddagen er vi fremme.

Været i fjellet er upålitelig. To små sorte skyer kommer opp i nordvest nettopp som vi har fått teltet i orden.

Som sagt, Niland er kokken, jeg tar vare på hestene. Vi har funnet en lun plass for leiren, men så er der til gjengjeld ikke vann. Vann er det forøvrig ikke overflod av på denne tiden av året... Til kokningen bruker vi snø. Der pleier å være en bekk i hver ravine; men nå er alle bekker tørre, så den eneste vanningsplass i nærheten er et oppkomme, en tre-kvart mils vei fra leiren. Å vanne dyrene blir min sak, mens Niland steller kveldsmaten.

Vi har ingen sadel med, så bare et blick på "Julie"s knoklete rygg får meg til å velge "Bess" til ridehest.

Rullende som dønning, sparsomt bevokst med gress og stiv lyng, dekket av runde steiner, som hestene glir på, med utallige krokete bekkeleier, hvori der er vann bare når snøen smelter, eller når det regner, ligger landet nedover.

Hele himmelen i nordvest er blitt grå da jeg rir avsted. Solen glir nettopp ned bak horisonten. Høytidelig stillhet hersker over bergene.

Det er noe truende i denne stillhet. Noe man vanskelig kan forklare. Det er likesom noe veldig ligger i luften. Jeg føler det

så tydelig mens jeg rir nedover. Det er denne egne luft som alltid kommer før snøværet, ikke egentlig kaldt, men hemmelighetsfullt, så jeg kjenner som en frysning nedover ryggen. Det går sent. Det er opp og ned, og mange steder, især hvor vårflommen har vasket ut i bakkene, må der gjøres omveier.

Hverken "Bess", "Julie" eller jeg har noensinne vært der før. Fra teltet viser Niland meg rettingen. I majestetisk ensomhet står et lite tre nær vanningsplassen. Som følge av terrengets beskaffenhet ser jeg det bare av og til. Forresten er det ikke så farlig om der ikke hadde vært noe tre. Når dyrene er tørste, finner de vann så fremt det er å finne. Bissel har jeg heller ikke med. Grimen får være bissel og spilltauet tømme. Merren er redd de glatte steiner og trår svært forsiktig. Det går derfor senere enn jeg har beregnet.

Gråheten i nordvest vokser ustanselig. Den er allerede langt på vei mot himmelbuens topp. Jeg begynner å bite merker i ting, ta landmerker, så jeg har noe å styre etter om det blir mørkt før jeg rekker leiren.

En svak bris bryter stillheten. Vemodig rusker den i lyngen og de stive gresstrå, og stilner så av. Men etter den, svingende fra nordvest til nord og så mot øst, følger flere, sterkere og mere støyende, inntil de går over til storm. Nå feier den henover høydene som en tung tone, kjøligere og kjøligere etter hvert. Da vi når vanningsplassen, er himmelen gråsort overalt.

Vinden er nå blitt stødig og stiv, svinger tilbake på nord og bærer med seg gjennom det svinende dagslys noen fine, hvite fnugg. Uværet er tydelig nok i anmarsj.

Straks dyrene har slukket sin tørst, begynner jeg derfor på tilbakeveien til leiren, som jeg nå kun dårlig kan skimte gjennom gråværet. Vinden er nå rett imot og økende, snødrevet tettere. Noen minutter senere er alle landmerker forsvunnet. For å finne frem holder jeg hesten bent mot

vinden. Men været blir verre og verre, vinden går over til storm. Tettere snødrev har jeg aldri sett. Det er som en solid vegg fremfor meg, som en bølge av snø.

Det gikk sent nedover, det går senere tilbake. Jeg er ganske sikker vi har riktig retning, derfor blir jeg forbauset da "Bess" plutselig svinger til venstre, hvorved vi får vinden mere fra siden. Hva kan årsaken være? Jeg vet jo godt at en hest kan holde retningen bedre enn noe menneske; men jeg vet også at alle dyr avskyr å ha en storm like i øynene. Jeg ser meg om etter "Julie", men muldyret er ikke å se.

Når en råse setter hardt i, har jeg alt jeg orker med å holde meg på hesteryggen. Da vi kommer til en av de mangfoldige, mangearmede bekkeleier, stiger jeg av og leier hesten. Jeg tror bestemt at hesten falt av til venstre for å unngå snødrevet i øynene. Når jeg derfor tar en arm lenger til høyre, skal vi omtrent ha retningen igjen.

Der er allerede en masse snø drevet sammen i det tørre bekkeleie; mere kommer der stadig; men der er lunt, stormen går der over oss.

Det går ikke fort. Mine lemmer er frosne og stive, og "Bess" følger meg motstrebende. Stundom stanser den helt, vrir på seg og vil snu, men kommer så igjen når jeg haler i tauet og godsnakker med den. Slik går det til jeg er blitt varm. Enden av den arm vi følger, er nådd. Vi må opp igjen, ut i snødrevet. Jeg klyver opp på hesten igjen.

Nå forsøker jeg så godt som jeg kan ved hjelp av grimen og spilltauet å holde den rett mot vinden; men "Bess", som er av en annen mening, begynner snart å falle av igjen. Gang på gang får jeg den til at ta min vei, like så mange ganger tar den sin. Når den går min vei, går den som til begravelse, går det dens egen, økes farten. På den tid burde vi ha vært fremme, regner jeg, om det ikke var for hoppens stivsinn, og det er ikke fritt for at jeg begynner å miste tålmodigheten. Hoppens stridighet går over alle grenser da den stopper på en høyde og

neker å gå lenger. Jeg begynner å bli sint, men tørr ikke vise det. Uten sadel og bissel er jeg i hoppens makt.

Sinnet får dog overtaket et øyeblikk etter, så jeg kommer til å gi den et par spark i siden. Den skvetter i, tar noen skritt min vei, bare for straks etter å bøye av i den retning den selv vil.

Jeg må skrike og hale i tauet med tømmene om mine frosne håndledd for å få den stanset.

Mine lemmer og lår er dovet av å holde meg på hesteryggen. Jeg er rasende og bedyrer at merren skulle fått bøye seg inn under min vilje om jeg bare hadde hatt sadel og bissel. Som det er, må jeg hykle. Bandende i stillhet snakker jeg dog vennlige ord til hesten. Mine hender er stivfrosne. Jeg går av og varmer dem med å stikke dem under hestens faks — og ved å klappe dens hals og snute får jeg listet tauet inn i dens munn. Et halvstikk om kjaken gjør resten. Atter må jeg gå en stund for å få blodet til å sirkulere i mitt frosne legeme. Det går tregt, "Bess" holder igjen; men den må med, for halvstikket om kjaken klemmer hardere jo mere den holder tilbake. Slik går det en stund.

Det er irriterende å gå mot stormen og dra på en vrang hest, og flere ganger får lysten til å pryle den nesten overtaket. Jeg nøyes dog med å gi den et kraftig rykk i kjaken, hvilket bare gjør vondt verre. Den stanser ganske, retter hodet opp og går baklengs.

Hvor lenge vi går slik, vet jeg ikke; men jeg vet godt at strekningen vi har tilbakelagt fra vanningsplassen, ville ha brakt oss til leiren tre-fire ganger om ikke den fordømte merr hadde mistet retningen ved å vike av for vært. —

Da jeg begynner å bli varm, klyver jeg atter opp på hesteryggen. "Bess" stanser og blir stående.

Den vil på ingen måte gå den vei jeg vil. Situasjonen er fortvilet. Jeg rasende. Det er en ende på alt, og her finner min tålmodighet sin. —

En coyote setter i et forferdelig hyl like i nærheten. "Bess" har nær hoppet vekk under meg. Og dette sammen med mitt oppkokte raseri får meg til å glemme alle hensyn. —

Jeg klemmer av all makt støvlene i hestens side og slår merren med enden av spilltauet. "Bess" gjør et hopp og legger på sprang like mot vinden, så snødrevet suser om oss.

"BESS" følger meg motstrebende

"Bess" følger meg motstrebende

Coyoten hylar igjen, og "Bess" øker farten. Jeg forsøker å holde igjen, men har nok med å holde meg fast på hesteryggen. Nå går det en stund så gnistrende fyker under hestekoene. Over den ene høyde etter den andre, over uttørrede bekker og stride lyngtuer, hvor den lett kan snuble og kverke oss begge. Det forekommer meg bare som et tidsspørsmål når så vil skje. —

I begynnelsen tenker jeg bare på hvordan jeg skal komme fri om den faller. Det neste er en brennende lyst til å hoppe av

den galne merr nå straks og så få en ende på det uhyggelige ridt. Det er umulig. Hva sjanse vil jeg ha til fots i den lange vinternatt med coyotene omkring meg — uten engang en lommekniv til å forsvare meg med? — —

Og mens jeg foretar dette uhyggelige, ufrivillige ridt gjennom snø og storm, mens lammelse litt etter litt kryper gjennom legger og lår, og hendene tar krampe av å henge i tauet og hestens faks, kommer den ene erindring etter den andre til meg, farer forbi meg som et lyn på himmelen. Jeg tenker på min kamerat. Han sitter nå uten tvil med maten dampende på bordet og venter på meg. Han synes vel jeg blir lenge, og er kanskje, dersom "Julie" er nådd tilbake, ute på haugen og tenner bål.

Så ubehagelig min stilling enn i øyeblikket er, kan jeg ikke la være å smile ved tanken: et bål å gå etter i slikt vær! En ville uten tvil ha kjent det før en så det.

Jeg har ikke hatt tid til å se etter retningen, det vil si å kjenne fra hvilken side vinden kommer; jeg har det for travelt med å holde meg fast.

Da ser jeg plutselig — hva er det? En lysning? Å! Er det ikke skinnet fra glørne av et sluknende bål på toppen av den høyden vi nettopp fór forbi? —

Så går galoppen over til trav. Her går det nedover en bakke, og her stryker en loddrett fjellvegg mitt bukseben. I neste sekund er vi inne i en lun ravine. Straks etter skjærer et lys, skjermet av en teltvegg, meg i møte.

Og der, i ly av fjellveggen, ved siden av vognen og en dyng høy, står "Julie" og spiser. Jeg er gudskjelov fremme. —

Senere på natten kan jeg ikke sove. Høyt oppe over ravinen brøler stormen. Av og til hører jeg "Bess" eller "Julie" røre på seg.

Jeg tenker på aftenens tildragelse, på menneskeforstand og på hesteforstand. Jeg hadde satt min menneskelige viden mot merrens instinkt — og tapt grundig. Hesten ble tilsist lei

Bess

Klokere enn mennesket

av mitt stivsinn og tok alt i sin egen hånd. Derved frelste den
således mitt liv. — —

5 Sauehunder

5.1 "Sport" og "Midget"

Der er mange slags hunder som kan brukes til å gjete sauer; men de som er av collierasen gjelder for de beste og står derfor i høyeste pris.

I de stater hvor sauebedriften er en av de viktigste næringsveier, gjør man meget for å tilveiebringe de beste hunder. For det er på hundene det meste arbeidet faller.

Gode hunder er av den største betydning både for gjeter og eier.

Saugjeting er blitt som noe naturlig for disse hunder. De er født nær sauer, ser dem den første dag de åpner sine øyne, hører dem endog før de kan se. Og før dem, i generasjon etter generasjon, har deres fedre og mødre levd og tjent sin mat som sauegjeterere.

Da jeg kom ut for å gjete sauer, fikk jeg to hunder til å hjelpe meg. Den ene var en middelstor hanhund ved navn "Sport". Den var langhåret, glinsende sort på ryggen, men litt brunaktig under magen og nederst på føttene. Det meste av den var sauehund; men at den ikke var fullblods, kunne man lett se på dens avrundede snute. —

Den andre var en bitteliten tise, som gikk under det treffende navn "Midget". Den så akkurat ut som en rev, bare litt gulere av kulør, omtrent som en coyote, og til denne dag tror jeg at der var coyoteblod i dens årer. —

Sauehundene blir brukt hvor de passer best. En av vennlig gemytt, som ikke biter, blir brukt for sauer med lam. En av middelmådig temperament blir brukt for en flokk årsgamle galninger, som stundom må behandles litt hardt. De største og mest hardhendte brukes for rungværene. —

"Sport" var en av de middelmådige og kom således til at bli med de tre tusen åringer jeg kom ut for å passe.

Den var også middelmådig i sitt fag, ikke av de verste, men langt fra en av de beste. Den var litt lunefull, og dens brukbarhet berodde så på dens lune.

Om morgenen, mens luften var litt kjølig, var den villig til å gjøre alt mulig. Åringene begynner å springe fra liggeplassene når det er kaldt; stundom i full galopp. Jeg kunne ikke følge med til fots. Jeg måtte sende hundene. Når de hadde lyst til å løpe, gikk de bare og så meg i øynene, ventende på tegnet. Og når jeg så vinket med hånden utover, fór de avsted alt de orket. —

Sauehunder er vant til å gå etter tegn, ikke etter snakk. Alle gjeterne bruker de samme tegn, så det gjør ikke noe om de ofte skifter herre. Vinker en med den høyre hånd, springer hunden på den høyre side av flokken; den venstre hånd, den venstre side. Hunden stanser av og til og ser seg tilbake. Holder gjeteren begge armer utstrakt i høyde med skuldrene, blir hunden stående og vente. Hvis lyngen er så høy at den ikke kan se, står den opp på bakføttene, eller den hopper for å få se sin herre eller signalene. Lar gjeteren en arm synke og vifter med den andre, går hunden videre. Lar han begge synke på en gang, kommer den tilbake. —

Jeg har sett en fullblods collie bli sendt så langt, at den til slutt ble aldeles usynlig, ved at gjeteren stod på en stein og viftet med en gul oljefrakke. —

Men midt på dagen, når varmen henger sitrende i luften, når "Sport" la seg bak tuene med tungen langt ut av munnen, var den ikke så villig til å lyde meg. Den stirret aldri inn i mine øyne da, den så alltid på noe annet eller lå med øynene lukket når jeg vinket til den. Jeg måtte da som oftest snakke til den for å få den til å se opp. —

Da den på den vis ble tvunget til å se opp, og forstod at der ikke var annen råd, slentret den avsted i dovent trav, men

bare for å stanse straks etter og se seg om i håp om at jeg skulle kalle den tilbake. Den fortsatte alltid når jeg vinket til den, men så sent som den kunne, og stanset for hver førti-femti fot.

Hvis jeg ropte til den i en hard tone, fikk den opp litt mer stim til den var ute av syne. Stundom utførte den sitt arbeid og kom luskende tilbake en annen vei. Stundom kom den ikke tilbake, men la seg et eller annet sted i skyggen av en tue. Nesten alltid kom den diltende bak meg når jeg gikk; men det hendte at den ikke kom, hvis den trodde jeg var sint på den, og flere ganger så jeg den ikke igjen før om kvelden. —

"Sport" og "Midget"

Men "Sport"s lunefullhet var som intet å regne mot "Midget"s. Denne lille revlignende hund hadde den mest ømfintlige natur jeg noensinne har sett. Var den opplagt, kunne og ville den gjøre hva jeg bad den om. Da kunne jeg sende den meget lengre enn "Sport", men var den ikke opplagt, kunne jeg ikke tvinge den. Den sprang fra meg, gjerne

om morgenen, og viste seg ikke mere hele dagen. Oftest lå den ved vognen når jeg kom hjem om kvelden.

Når noe gikk galt mellom oss, var det aldri den som brakk isen for å gjøre det godt igjen. Den smøg seg omkring som en liten rev, som om den ikke så meg, ignorerte meg ganske. Når jeg da kom ut for å gi den sin kveldsmat, så den aldri opp, rørte seg ikke før jeg var gått inn i vognen igjen. Og enda da jeg var inne igjen, holdt den øye med vinduet i vognens bakende, ble liggende urørlig dersom jeg så på den. "Midget" var en underlig hund. Jeg kunne aldri bli fortrolig med den slik som jeg var med "Sport". Den brydde seg ikke om å bli klappet og kjælt for. Den lusket om på sine egne veier, ensom og stille. Som et halvtemmet villdyr, som en coyote født i fangenskap.

5.2 "Sport"s erkefiende, "Satan"

I min flokk på tre tusen galne åringer var der tyve sorte eller "merkere". Når man har anledning, teller man disse for å se og holde så noenlunde greie på om noen kommer vekk.

Omtrent halvdelen av disse var gamle værere. De hadde vært i fjellet mange ganger før, og når varmen kom i juni, når gresset begynte å bli tørt og oppbrent på slettene, begynte de å lenges mot fjellet, — og forsøkte, når anledningen tilbød seg, å luske av. —

Dette vanskeliggjorde arbeidet både for meg og hunden. Det var især en, en stor og fet, trinn en, som jeg kalte "Satan", der skaffet oss det meste bryderi. Den var sterk og kvikk som en hjort til bens. Så snart den så sitt snitt, var den avsted på vei mot fjellene, alltid med en flokk åringer etter seg. Noen av værene hadde en bjelle om halsen; men "Satan", som mest trengte den, hadde ingen. Der lå en bjelle i vognen, og dagen etter at jeg hadde fakkert den en tre-kvart mil fra flokken med et par hundre åringer bak seg, bestemte jeg meg til å henge bjellen på den.

Det var middag og brennende varmt. Jeg sendte hundene rundt sauene på en slette nær vognen, så jeg fikk dem tett sammenstuet. Men "Satan" var like så lur som både hundene og meg til sammen. Den hadde alltid vond samvittighet, så den holdt seg alltid i midten av flokken. Den var så meget større enn åringene at den med letthet hoppet over dem eller brøt seg igjennom. —

Men "Sport" kjente "Satan" likeså godt som jeg, — den hadde ikke hatt alt dette bryderi på varme dager for intet. Hevnjerrige tanker blusset i den og fikk den til å glemme varmen ganske da den forstod at det var den forhatte vær jeg var etter. —

Mens "Midget" holdt sauene sammen, sprang "Sport" og jeg midt i flokken. Da "Sport" fikk visshet for at det var dens

erkefiende jeg var etter, la den hele sin energi i at få tak i den.

—

Over de andres rygger fór de, væren først og hunden etter. Væren søkte å holde seg i midten av flokken, men hunden og jeg fikk den med forente krefter ut på kanten, så ut på vidden, fraskilt fra de andre. —

Da væren så den var alene, la den på sprang som en hind, med hunden som en ulv bakom. —

Det varte dog ikke lenge før "Sport" fikk tak i den. Jeg og "Midget" kom etter så fort vi kunne. Hunden hadde tak i værens framfot nedfor kneet, men væren var stor og sterk, den drog hunden med til tross for dens motstand.

Jo nærmere jeg kom, jo hardere prøvde væren på å komme løs. Den gikk bakover og drog hunden, som satt ganske på huk, med seg etter foten.

"Hold den, "Sport", hold den," skrek jeg!

Da jeg var kommet ganske nær, gjorde "Satan" sitt ytterste for å komme løs. Den snudde seg rundt med voldsomhet. Hunden slo en sirkel rundt den, hengende etter tennene, men holdt. —

Væren ville dog ikke gi opp, den rev og slet alt den orket, for å bli fri. Da var det at "Sport" viste hva den kunne. Den slapp taket i foten, og med en lynsnar bevegelse grep den væren over nesen, gav den et kvikt rykk fremover, så et til siden, og før væren forstod hva hunden hadde i sinne, lå den på ryggen med alle fire ben i været. —

Jeg hang bjellen rundt dens hals og lot den løpe igjen. —

Det er når været er kaldt at en sauegjeter har mest å gjøre.

Når det blir varmt, er sauene dovne. De beveger seg langsomt, stikker hodet inn under tuene og blir stående så lenge der er et gresstrå igjen, før de går til den neste. Er det riktig varmt, legger de seg rundt vanningsplassen og rører seg ikke på timevis.

En overskyet dag i middagstiden ville de ikke komme til vanningsstedet. Jeg måtte gå til vognen for å spise, men den var et godt stykke derfra, og jeg turde ikke gå fra dem før de la seg.

Som regel pleier en saueflokk å komme seg til ro etter at den er "blitt snudd" noen ganger. Etter at hele flokken hadde gjort helt om noen ganger, fikk jeg åringene til å legge seg — med unntagelse av noen få, som ledet av "Satan" plent skulle videre. —

Endelig fikk jeg også dem til å legge seg — og begynte å gå mot vognen. Snart var hele flokken ute av syne. — —

Omtrent halvveis mot vognen var der en liten høyde, hvorfra jeg kunne se dem. Jeg var ikke sikker på dem, så jeg gikk opp på høyden for å bli viss før jeg gikk videre. Flokken lå rolig hvor jeg forlot den, med unntagelse av den sorte vær, som atter med noen få tilhengere allerede var langt på vei østover mot fjellene. —

"Sport" så dem også og fór med glede etter dem da jeg vinket til den. Hadde "Sport" vært en riktig god sauehund, kunne jeg ha latt den passe flokken mens jeg gikk til middag; men om det kunne der ikke være tale. —

Væren med de andre rømlinger så ikke faren før den var like innpå dem. Jeg kunne se hvor de bråsnudd, og hvordan støvet steg til værs etter dem på tilbakeveien. Da hunden hadde utført sitt arbeid, kom den tilbake. — —

Men ikke før var den tilbake, før væren var ute av syne igjen, og atter måtte "Sport" avsted. Væren var alene denne gang, og hunden gjorde litt mere av det. Den forfulgte den et stykke.

Denne gang var jeg sikker på den ville holde seg i ro.

Jeg skulle nettopp til å forlate høyden og snudde meg for et siste overbevisende blick, da væren var ute igjen, gående med faste skritt, som om intet var hendt, østover. —

Selv om været var kjølig, ble dette litt for meget, syntes nok "Sport". For den knurret litt da den fikk øye på væren. Men det var ingen råd for det, den måtte avsted igjen. —

Denne gang fikk "Satan" øye på hunden i tide, så den nådde flokken før hunden nådde den, og således unnslopp "Sport"s raseri. En lang stund ble jeg sittende og vente på hunden, men den var ikke å se, den kom ikke. — —

Mens jeg sitter slik og anstrenger mine øyne, ser jeg plutselig væren igjen. Den kom gående som før, med lange, overmodige skritt, som om all verdens frihet tilhørte den. Men dens majestetiske og selvsikre marsj fikk en brå ende, for hunden, som hadde ligget bak en tue og ventet, fór på den som et vilt dyr. —

"Sport" hadde nok bestemt at dette skulle være den siste gang den kom dit. For den fór på væren gang på gang, prylte den dyktig, lot den ikke i fred før den var tilbake i flokken igjen. Etter det forholdt væren seg rolig i flere dager. — —

En av de største feil en sauehund kan ha, er å være jeger. "Sport" hadde denne feil, og hverken godt eller vondt kunne få den til å oppgi den. —

For "Sport" var sauegjeting arbeid, men harejakt moro, og moroen først var dens motto! —

Møtte den en hare under arbeidet, glemte den straks at sauene eksisterte, og for etter haren. Mange ganger rett gjennom saueflokken. Den fikk aldri tak i haren, men det syntes å være av mindre viktighet for den. Den var like ivrig neste gang den så den.

Det var forresten ikke bare haren den interesserte seg for. Der var også mange andre dyr på prærien, og hvert hull i jorden var gjenstand for dens nøyaktige undersøkelse.

Det eneste dyr den ikke brydde seg om å jage, var coyoten. Så den en coyote, lukket den øynene eller så en annen vei.

5.3 På livet løs

I begynnelsen av juli drog vi til fjells. Det var lang vei, over førti mil, fra vinter- og vårgressgangene, og av vann var der lite på veien.

Stubb, formann og proviantkjører, tok vognen oppover veien langs elven. Jeg med saueflokket tok den korteste vei over utmarken. Hen pekte ut et landmerke for meg å gå etter, hvor vi skulle møtes om kvelden.

Den første kveld stanset vi ved en liten bekk. Jeg hadde drevet dem hardt om dagen, så de kom til ro så snart det begynte å mørkne.

Den neste morgen var vi avsted igjen før det var lyst. Gresset var tynt, og tiden å spise på var knapp. Alle bekeleier vi traff, var tørre. Den kveld fant vi ikke vann. Den tredje dag ble som den andre. Lite gress, og det som var, var tørt og brunet. Hele dagen måtte jeg drive sauene med hundene. I en kantine, som jeg bar i en rem over skuldrene, hadde jeg nok vann for meg og hundene. Det var en fryktelig dag. Landet var ualminnelig tungvint. Uendelige bakker, skarpe høyder, langstrakte åser, plataer og nesten uoverkommelige terrasser, og over det hele en juli-sols brennende stråler. Nettopp som solen gikk ned, så jeg en tynn røksøyle stige til værs mot aftenhimmelen.

Det var Stubb som signaliserte. Heller ikke den kveld fant vi vann. Om natten måtte vi gå på vakt for å holde sauene sammen. De ville ikke legge seg. De gikk rundt og brekte etter vann hele natten. "Sport" og jeg gikk vakt til tolv. Så kom Stubb og "Midget" og tok resten av natten. —

Lenge for dagen grydde, var vi på veien. Morgenen var kjølig, og jeg drev så hardt jeg kunne, før varmen kom. Ved titiden begynte sauene å lukte vann. Vi var på toppen av en bakke, som langsomt skrånet nedover mot en bekk. Her og der

langs bekken stod et tre, gamle, krokete, nøysomme — for oss som en oase i ørkenen.

Det var ikke lenge før hele flokken var i fullt firsprang nedover skråningen.

Sauene er i mange retninger noen underlige dyr. Når de kommer til en bekk, løper de brekende forbi hverandre. Alle vil være først. Jeg var langt bak da de nådde bekken. —

Da jeg kom frem, gikk vi nedover for å få alle med oss igjen. De hadde sprunget tre-fire ganger så langt som de behøvde for å finne drikke. Da jeg var kommet omtrent halvveis oppover igjen, kommer "Sport" springende imot meg. I fullt sprang, gjøende alt den kunne. —

Rett fremfor meg stanset den og gjødde som om den ville si meg noe, sprang så oppover igjen et stykke, stanset, kom litt etter litt tilbake, gjødde igjen og snudde. Det måtte være noe den ville meg, så jeg fulgte den så hurtig som jeg kunne. Den holdt på å springe et godt stykke fremfor meg, snudde seg ofte og gjødde, som for å påskynde meg. —

Opp ved et par trær stanset den og gjødde ned mot bekken rett nedenfor. Jeg forstod å der var noe galt på ferde, så jeg sprang resten av veien.

Elvebredden var her tre-fire fot høyere enn vannet og rett opp og ned. Der var bare en fot vann; men bunden var bløt, og i mudderet, somme oppå, somme under, alle kjempende for livet, lå omtrent tyve sauer. Jeg måtte uti og sank ned til hoftene før jeg kunne få dem på det tørre. Fire av dem var døde, trykt nedi av de andre. Ikke en av dem hadde kommet fra det om ikke hunden hadde kommet etter meg. —

I solnedgangen den neste dag var vi fremme.

5.4 "Jack" og "Sport" på jakt

Så begynte de gode dager, både for hundene og for meg. Det var en fengslende natur, en skjønnhet som helt fanget mitt sinn. I nord og vest, langt, langt nedunder meg lå prærien med sine åsrygger, sine skarpe høyder, sine platåer og terrasser, sine våte og tørre bekker, sine ensomme trær og sine sletter. —

Der hvor fjellet og prærien møtes, renner en elv, hvis bredder er tett bevokst med trær. Det er en grønn stripe, som snor seg gjennom ørkenen. Den forteller om fruktbarhet og er en fryd for øyet. —

Elven er skillet mellom de oppbrente vidder og de grønne friske bakker som stundom nesten flate og horisontale, stundom bratte skråner oppover mot fjellets hvite rygg, mot den evige snø. —

I fjellet er der godt gress og godt vann og en umåtelig utsikt. Der er bekken, som med bulder og brak styrter seg utover steiner og stup; der er de stille saktmodige bekker med store dype vannhull i innerste fjellveggen, hvor ørreten sprudler av liv i vannskorpen; der er bekker som graver seg ut gjennom dype raviner med steile vegger, og skogvokste raviner, fra hvis bunn alltid et tungsindig sus høres, raviner med alvorlig ekko, raviner med patos.

Her er der åpent, og der er der skog. På somme plasser er skogen så glisen at man kan ri og kjøre gjennom den. Andre plasser har en vanskelig for å komme frem til fots. De står der, disse skoglapper, vinkende i solskinn, men mørke og truende når gråvær stenger solen ute.

Så begynte de fredelige dager både for sauene, hundene og meg. I fjellet får gjeteren sjelden anledning til å ligge i vognen om nettene. Vognen er gjeterens hus. I den er der seng, bord, benker og ovn. Det er som i en lugar. En kan innrette seg ganske hyggelig der. Vognen blir stående ved

vanningsplassen, hvor sauene holder seg den største part av den varme dagen. —

Om ettermiddagen i fire-femtiden begynner de å røre på seg. Drar seg langsomt, alltid spisende, utover. Når så gjeteren har spist sin kveldsmat, følger han etter dem, passer dem til mørket kommer.

Der sauene legger seg, må også han ligge. Så snart det lysner om morgenen, begynner de å røre på seg. Gjeteren må være med dem til de begynner å bli mette, eller til varmen sender dem mot vanningsplassen. Hender det at solen ikke kommer frem, må de stundom passes hele dagen.

I syv-åttetiden om morgenen pleide jeg å gå fra dem for å stille min frokost. Allerede da begynte det å bli varmt. I lange rekker kom sauene nedover mot vannet. De siste kom gjerne et par timer etter de første.

Så hadde jeg hele dagen til meg selv. Jeg kunne da gjøre som jeg ville. Jeg kunne fordrive tiden med å ligge og lese under et eller annet skyggefullt tre. Jeg kunne gå bort til en av de mange bekker og på kort tid fiske ørret nok både til middags- og kveldsmat. Jeg kunne ta geværet og luske nedover en eller annen hemmelighetsfull ravine, sette meg på et vindfall og nyte naturen og ensomheten, friheten og den blå himmel. —

Et par mil fra hvor jeg var, var der en annen gjeter som arbeidet for den samme mann som jeg. Han var ganske ung, ikke meget eldre enn jeg var. Vi kalte ham Joe — forkortet fra Josef.

Joe hadde en hund ved navn "Jack", en gammel gråhåret, stor hund, bekjent som en av de beste hunder for lam i omegnen. Dens øyne rant alltid, dens hode var urimelig stort, især i lengde. Joe klippet dens bakdel og hale, kun etterlatende en dusk og en ring på midten, så "Jack" var den latterligste skapning jeg noensinne har sett. Når lammene kom bort fra sine mødre — det vil si at der var et par lyngtuer

mellom dem som hindret utsikten — og "Jack" var i nærheten, sprang den alltid dit for å hjelpe dem frem.

Stundom sprang lammene like på hunden, de trodde visst det var moren, og stundom sprang de fra den. Men hva de så gjorde, sprang de nesten uten unntagelse bort fra flokken. —

Da var det gamle "Jack" viste sin dyktighet. Var lammet et av dem som stod stille, skubbet hunden det i den riktige retning med sin lange nese. Var det et som løp — naturligvis i den gale retning —, hoppet hunden over og rundt tuene, var alltid først på pletten og møtte det, gav seg aldri før lammet var tilbake i flokken.

Gamle "Jack" hadde hjulpet mangt et lam tilrette i sitt liv.

I de dager som fulgte, var Joe og jeg ofte sammen. Stundom red jeg bort til ham, stundom han til meg. Således var det at "Sport" og "Jack" kom sammen og ble gode venner. "Midget" var sjelden med meg. Den lå helst i skyggen under vognen om dagen eller lusket om for seg selv.

I fjellet hadde "Sport" mere tid til å utvikle sitt talent for jakt. Den fulgte også sine lyster uhindret av meg. Jeg så det var ganske unyttig å forsøke å venne den av. Men hunden var ikke tilfreds med å gå på jakt alene, den ville ha selskap. Der var ikke mange å velge imellom. Så ble det "Jack", gamle, pålitelige, stødige "Jack", som ble dens jaktkamerat. —

"Jack" hadde aldri hatt for vane å gå på jakt. Den var i det hele tatt en utmerket sauehund. Ingen mann kunne lære den noe i dens fag. Men etter at "Sport" var kommet over og hadde fått den med seg noen ganger, så det ut som den mistet en del av interessen for arbeidet.

Dette falt naturligvis ikke i Joes smak, men hva skulle han gjøre? —

Ikke langt fra der vognen stod, i et hull i jorden, gravet mellom røttene av et stort tre, så ingen større dyr enn den selv kunne følge den ved gravning, bodde en tykk, storsnutet

marmot¹⁴, som "Sport" mange ganger uten held hadde forsøkt å få tak i. Minst ti ganger om dagen var "Sport" på jakt etter den. Men marmoten, som for det meste satt på en trestump like ved, gled ned i sitt hull, hvorfra den skjelte hunden ut på det skammeligste. Og alt "Sport" i sitt sinne kunne gjøre, var å knurre eller gjø til den, for trerøttene hindret den fra å grave. Det så ut som marmoten moret seg ualminnelig over hundens mislykkede forsøk på å få tak i den, for så snart hunden var gått, var den atter oppe på stumpen og skrek og skjelte.

Dette virket uten tvil tilsist på "Sport"s nerver. Den hadde aldri ro omkring vognen. Den forhatte marmotens røst var alltid der og forstyrret den. Endog i dens søvn om dagen og dens drømmer om natten. Men "Sport" hadde en hjerne i sitt vakre, velskapte hode. Mere enn en gang hadde den brukt list for å oppnå hva den ønsket. Og nå da den var overbevist om at den aldri ville få tak i marmoten bare ved å bruke hurtighet, begynte den å bruke sin hjerne for å komme den til livs.

Det var overskyet den dag, så sauene var urolige. "Sport" glemte visst at den hadde noe med sauene å gjøre, i sin iver etter å få tak i marmoten. Den sprang bort etter "Jack". Fikk uten tvil denne tro hyrde til å forlate sin flokk ved å love den noe mer enn alminnelig. De kom. De stanset borte i krattet for at marmoten ikke skulle se de var to, og der gav "Sport" på en eller annen vis "Jack" instruksjon om hvordan den skulle forholde seg. —

Så kom "Jack" plutselig settende ut av krattet, gjøende med sin kjempestemme for å tiltrekke seg marmotens oppmerksomhet, styrende like på stumpen hvor den satt. —

Marmoten så den øyeblikkelig. begynte å skjelle den huden full, helt til "Jack" var bare tyve fot fra den. Da hoppet den ned og forsvant i jorden, fremdeles skjellende og bare for å snu seg nedi hullet og kalle "Jack" det verste den visste,

---

14 *Marmota monax* - en slags jordrotte, omtrent en fot lang, lubben og rund både av hode og skrott.

noen få tommer fra hundens nese. "Jack" gjødde ned til den noen ganger, så sprang den videre, ikke så fort nå, men fremdeles gjøende. Dens kjempestemme ble svakere og svakere, tilsist neppe hørlig. Da hundens stemme var svak nok, kom marmotens hode igjen tilsyne mellom røttene, så dens hals og bryst, til slutt hele dyret. Den så hunden langt borte og sprang straks bort til stumpen for å gi den de muntlige pryl den hadde slikt forråd av.

Men bakom treet mellom hvis røtter marmoten hadde slik sikker bolig, var "Sport". Den hadde sprunget dit mens marmoten var nedi sitt hull, stått der lydløs til den kom ut igjen, like til den atter var oppe på stumpen. Nå kom den frem, plantet seg rett over hullet, således avskjærende tilbaketog, ytrende en dyp knurren, som øyeblikkelig fikk marmoten til å stanse sin ordstrøm og se seg om. —

"Sport" hadde ikke noe hastverk med å få tak i den. Den var så sikker i sin sak, ville nyte sin triumf over dette kryp, som så ofte hadde holdt den for narr. Marmoten derimot hadde ikke tid til å resonere over tingen, enten den hadde gjort galt eller rett i å bruke munn mot hunden. Nå var det livet det gjaldt, intet mindre enn dens eneste kostbare liv, og for å redde dette la den på sprang alt dens tykke kropp og korte ben formådde.

Men flukt var unyttig. Et par lange hopp, og "Sport" hadde den i munnen, knuste dens ben og endte således dens liv. —

Men nå kom "Jack" tilbake og forlangte sin del av byttet. Den hadde jo hjulpet til å få tak i den. "Sport" kunne ikke se det så. "Jack" holdt på sitt, og følgen ble at de tok fatt i hver sin ende av den døde marmot og rev og slet som besatte. Slik holdt de på til de røk i hop i slagsmål, og "Sport", om enn sterk og modig, fikk en ordentlig dragt pryl av den meget større "Jack" som betaling for sin grådighet. —

Imidlertid hadde Joe hatt det travelt med sauene. Han var rasende over hundens fravær. Han kom bort til meg for å spørre om jeg hadde sett den.

Enden på dagens moro ble derfor også ordentlig pryl for "Jack", fordi den hadde forlatt sin stilling for å gå på jakt.

5.5 "Midget"s triste endelikt.

XXXX

"Midget" var meg til stor hjelp i den tid. Det vil si når den var i det humør. Var den i et annet humør, kunne intet i verden få den til å gjøre annet enn det den selv ville.

Åringene er verre å gjete enn gamle sauer.

De er mere urolige, har lettere for å bli forvirret, springer mere når været er litt kjølig; men de ligger bedre om nettene og lengre om morgenen, hvis de ikke blir skremt av noe. —

Det var deilige dager og storslagne netter i fjellet på den tid. Det var en nytelse å legge seg om kvelden under de varme tepper — for nettene var kjølige endog midt om sommeren — og under den vanntette presenning, som rak fra hodet under og helt over sengklærne. Å ligge der på ryggen og stirre opp mot den mørke, mørke himmel med sine millioner av stjerner.

Å ligge der med sadelen under sitt hode og høre hesten gå og nippe i gresset, å høre den svake vind ruske i lyngen omkring seg, hundens åndedrag og coyotenes hyl i det fjerne — og å se et stjerneskudd brenne av langt, langt ute i mørket.

Aldri er stjerner så nær som i slik en stund. Men været har lett for å skifte så høyt over havet.

En morgen etter en sådan kveld regnet det, et fint, uhørlig yrregn. Åringene var urolige, de forlot liggeplassen før det var lyst.

Jeg hadde begge hundene med, og i flere timer hadde vi det travelt. Hesten hadde forlatt meg om natten, jeg kunne i alle fall ikke finne den i farten om morgenen, så jeg måtte gå, og den våte lyng gjorde meg våt til livet. —

Kanskje jeg var litt sint og urimelig av den grunn, kanskje forlangte jeg for meget av hundene, for rett som det var, viste "Midget" tegn til ikke å adlyde, og litt senere, etter at jeg hadde tilropt den noe hardt over dens nøling, forsvant den. Jeg så den snike seg vekk mellom lyngen, med hode og hale

nesten i jorden, som en rev eller coyote etter et mislykket forsøk på å fakke en hare. Det er nok ikke fritt for jeg velsignet den litt der den gikk.

Det angret jeg siden, for det var den siste gang jeg så den i live. Den ble den samme formiddag ved en feiltagelse skutt. To menn som kom ridende oppover, så den og tok den for en liten coyote. Først da det var for sent, så de at de hadde skutt en hund.

Det var forresten ikke underlig at den ble tatt for en coyote, slik som den alltid snek omkring alene. Den hadde en villdyrnatur. Den ville ikke leve og underkaste seg menneskets vilje som andre hunder. Derfor fant den tilsist også døden som villdyret oftest finner den.

Som regel har sauene en voldsom appetitt og ingen overflod på vett. De spiser alltid når det er noe å spise, og hvis ikke varmen fratar dem appetitten, fra daggry til mørket faller på. Og mange ganger om nettene når månen skinner fullt, venter de ikke på dagslys. De begynner likeså godt med en gang å fullføre sin dont i livet — å ete til de ser ut som sprekkeferdige tønner.

En god sauehund vil vekke gjeteren når sauene om natten forlater liggeplassen; men "Sport" gjorde ikke det. Mere enn en natt den sommer våknet jeg og så at jeg var alene. Hunden lå så rolig som om ingen ting var hendt, som om dens oppdrag i livet intet hadde å gjøre med sauene.

En natt våknet jeg og så at hele flokken var vekkt. Rund og blank stod månen på en ganske klar himmel. Der var ikke et vindpust, ikke en lyd. Jeg stod opp og så meg om; men der var ingenting å se, og klangen av bjellene døde i distansen.

"Sport" så ikke ut til å vite mer om dem enn jeg. Den holdt seg nær meg, så i den retning jeg så, gikk den vei jeg gikk. Ikke en eneste gang viste den tegn til å vite noe jeg ikke visste.

Tilsist gikk jeg og la meg igjen akkurat så klok som jeg stod opp. "Sport" la seg også tett opp til meg som alltid, tilsynelatende ganske ubekymret om hele saueflokken.

Jeg sovnet og våknet ikke før i dagbrekningen, og da var hunden allerede borte.

I en fart fikk jeg sadelen på hesten. Jeg måtte prøve å finne sauene før de kom for langt vekk og kanskje fikk anledning til å blande seg med andre flokker. Et kvarters tid etterpå fikk jeg øye på dem langt, langt nede på en stor slette. De var på veien tilbake da, jaget av to hunder, som viste seg å være "Sport" og gamle "Jack".

Da forstod jeg at "Sport" hele tiden hadde visst hvilken vei sauene om natten hadde tatt, og bare gjort seg så uvitende for å slippe å gå etter dem om natten. For så ivrig jeger hunden enn var, var det intet den fryktet mere enn coyoten om natten. Men så hadde den til gjengjeld stått opp når dagen brakk, gått og hentet "Jack" for å bringe flokken tilbake. Det var den eneste gang så lenge jeg var sammen med den, at den gikk og hentet sin venn i annen hensikt enn for å gå på jakt. —

En annen gang, en morgen i september, våknet jeg av bjelleklang. Natten hadde vært kjølig, og da jeg stakk hodet ut fra presenningen, så jeg en tåke så tykk som en vegg. Det var det første tegn på høst, en påminnelse om at de deilige dager i fjellet snart ville få ende. Det ble en travel dag. Tåken var så tett at jeg bare kunne se noen få fot fremfor meg. Jeg måtte gå etter lyden fra bjellene — gå i en stor bue utenom lyden for noenlunde å holde flokken sammen. Det var den verste dag på hele sommeren. Åringene var kåte og sprang, hesten kunne jeg naturligvis ikke finne om morgenen, lyngen var våt, og som følge av alle disse fortredeligheter stod humøret og dirret på kokepunktet. —

Det ble ingen frokost den morgenen, og når middagen kom, ingen middag. Jeg var gjennombløt til livet av å gå i den våte lyng. Hunden kunne ikke hjelpe meg. Jeg kunne ikke se og

kunne derfor ikke sende den etter sauene. Det hendte flere ganger om dagen at jeg ved å gå etter lyden støtte på små flokker som var kommet vekk fra hovedflokken. —

Den dag var "Satan"s festdag. Det tok den ikke lenge å forstå min hjelpeløshet. Den benyttet anledningen til å nyte friheten som aldri før. "Sport" var meg likevel til noe nytte. Når vi hørte lyden av bjeller et eller annet sted borte i tåken, var det hunden som førte meg dit. Den kunne ikke se mere enn jeg kunne, men den kunne lukte. Dens luktesans var ikke gått tapt som menneskets gjennom tusenårig forsømmelse. Den kunne føre meg rett til stedet uten å vakle eller nøle. Den som skaffet oss mest bryderi, var naturligvis den sorte "Satan". Det var dens kulør som frelste dens liv den dag, for hadde det vært en hvit en som skaffet oss så meget å gjøre, hadde jeg skutt den. Men jeg hadde ikke nok "merkere" som det var, så jeg kunne ikke godt unnvære den.

"Sport" var rasende på væren. Den kjente den jo fra før, hatet den fra mang en varm dags unødvendig arbeide. Den kunne ikke se, men i dens fine nese hang alltid lukten av den forhatte. Og når hunden overrumplet den i å føre åringene bort fra flokken, og jeg gav den lov, fór den på den svære sorte vær som en ulv, gav ikke opp før jeg kalte den tilbake. —

Sauer er som regel stridige og vrang, alltid rede til å stride imot. "Satan" var den verste i min flokk, og da tåken gav den mere enn alminnelig anledning, var den verre enn verst. Det så ut som den væren hadde fått navnet etter, var gått den i blodet. Der var ingen grense for dens påfunn. Den hadde vært umulig nede på slettene før vi drog tilfjells, nå var den verre for å komme ned igjen. —

Ettermiddagen gikk uten at tåken lettet. "Sport" og jeg var både sultne og våte. Vi hadde trasket rundt i den våte lyng hele dagen uten det minste å spise.

Vi befant oss nede ved ravinen nettopp før det begynte å skumre. Vi hadde gått rundt flokken nedenfor den for å snu

den mot vognen. Det var lenge siden jeg hadde gitt dem salt. Jeg ville gi dem salt rundt vognen for å holde dem der om natten.

Vi snudde dem. Alt gikk forholdsvis godt. Det så ikke ut som om åringene hadde noe imot å gå oppover igjen. Jeg begynte allerede å glede meg til tørre klær, varm mat og kokende kaffe, da jeg hørte lyden av en bjelle i tåken nedenfor oss. Jeg visste straks hvem det var. Min høresans var skjerpert ved stadig å lytte etter bjeller den dag, og jeg var kommet så langt at jeg kunne skjelne "Satan"s fra de andre, selv om lyden fra sauebjellene lød omtrent ens. —

Hunden hørte lyden med det samme jeg hørte den. Den knurret i en dyp bass. Også den visste hvem det var. Vi måtte gå tilbake for å få den med.

Vi traff på en rekke åringer, som en for en fulgte en sti nedover. Da den siste fikk øye på oss, snudde den og sprang tilbake til flokken. Med den fulgte den andre, så den tredje, og således nedover hele rekken til det kom til lederen, "Satan". —

"Satan" ville også snu og springe med de andre tilbake til flokken; men den fikk ikke anledning, for "Sport" fór på den som et vilt dyr. "Satan" måtte for å redde seg springe fra de andre. Noen få hundre yards i vest var den store ravine, en avgrunn med loddrette vegger, to-tre hundre fot høye.

Mot vest tok væren veien, like mot ravinen, med den rasende "Sport" i hælene. De forsvant i et nu for meg. Tåken slukte dem helt og holdent. "Sport"s sterke stemme ble svakere og svakere. Jeg fulgte uvilkarlig etter dem. Noen få minutter etter kom hunden tilbake. Den logret med halen og så i det hele glad ut. Den strøk seg opp mot meg som den pleide å gjøre når den ventet å bli klappet.

Hva har du gjort, "Sport"? spurte jeg. Den begynte å hoppe fremfor meg, gjødde som når vi var riktig gode venner og jeg

snakket til den. Slik sprang den fremfor meg til vi kom til ravinen. —

Her gikk hunden ut på den ytterste kant og gjødde mot avgrunnen, utover tåkehavet, fra hvis bunn lyden av elven rakk oss. —

Jeg forstod at væren, enten av frykt for hunden eller ute av stand til å stanse da den så avgrunnen, hadde sprunget utfor. Den hadde sprunget gjennom tåken til tåken plutselig gav seg under dens føtter, og den sank ned til tåken skjulte den.

Jeg kunne tenke meg til hva der var igjen av den etter et tre hundre fots fall i uren der nede. —

5.6 "Sport"s mystiske forsvinning

"Sport" vedble å få "Jack" med seg på sine jaktutflukter. Joe bante og svor, for jo kjøligere været var, jo mere trengte han hunden.

En kveld kom "Sport" ikke hjem. Jeg undredes på dette, for den pleide alltid å komme før det ble mørkt. Dens redsel for coyotene holdt den fra å være ute om natten. —

Da jeg stod opp om morgenen, var hunden enda ikke kommet. — Da sauene var kommet til ro nede ved vanningsplassen, sadlet jeg hesten for å gå og søke etter hunden.

Jeg red bort til Joe, men han "hadde ikke sett den." —

Hunden var og ble borte. Jeg så den aldri mere. — Joe nektet, men til denne dag tror jeg at han skjøt min hund for å holde den fra sin. Jeg kunne ikke bevise det, så jeg kunne intet gjøre. —

Stubb kom opp med proviant dagen etter. Han hadde med seg en liten fullblods collievalp, som han hadde tenkt å la meg ta og lære opp sammen med "Sport". Men nå da "Sport" var borte, fikk jeg greie meg med valpen til han fikk tak i en annen hund. —

Valpen var liten, bare fem-seks uker gammel, så det var ikke noen nytte jeg kunne vente meg av den. Den var sort, litt lysere under magen og på benene, ualminnelig vakker og forstandig.

Da åringene og især de gamle værere så at ikke "Sport" var med lengre, begynte de å bli mere likegyldige i å adlyde meg.

Når de gikk en vei, og jeg plystret høyt, snudde de alltid som de pleide å gjøre. Som regel rettet de hodene opp og så hvor jeg var, når tonene fløy over dem. Når de da så hunden ved min side, visste de hva ville hende om de ikke adlød. Men da de i et par dager ikke hadde sett "Sport", bekymret de seg ikke. De rettet alltid hodet opp når jeg plystret, så meg og

valpen, som de ikke brydde seg om, eller de så den ikke for lyngen, og fortsatte den vei de selv ville. —

Men valpens forfedre hadde ikke vært sauehunder i generasjon etter generasjon for intet. Purt collieblod fløt i dens årer. Å gjete sauer lå den i blodet. Den måtte læres å gjøre det etter kommando; men rudimentene hadde den arvet, de hadde gått fra det ene slektsledd til de andre i menneske-aldre.

Og da jeg for første gang satte valpen på noen åringer som hånlige stod og glodde på oss, viste den sitt edle blod. Den sprang innpå dem bakfra og dunket dem med nesen mellom bakbenene. Hvis ikke det hjalp, nippet den dem rasende med sine melketenner på innsiden av baklåret.

Valpen var verdifull både for rasens skyld og fordi den var et hunddyr. Jeg ble pålagt å passe godt på den, være forsiktig med den, så jeg hverken mistet den eller skjemte den bort. —

Som de fleste fullblodshunder var den overordentlig ømfintlig. Hvis jeg snakket hardt til den — som jeg stundom måtte gjøre når den ble for ivrig i sitt arbeide — krøp den bak en tue og gjemte seg eller fulgte meg på avstand. Når jeg snudde meg og så på den, stanset også den, ble stående og stirre meg i øynene, som om den bønnfalt om tilgivelse. Dens egne lyste av forventning, og dens stumpehale logret så hele den bøvelige bakdel fulgte med. —

Slik stod den til jeg snakket vennlig til den. Da kom den bort til meg og visste aldeles ikke hvordan den skulle vise meg sin oppriktige kjærlighet og takknemmelighet. —

I september er det høst i fjellet. Tåken kommer lengre og lengre nedover fjellsiden. Om morgenen henger tåken tykk og ugjennomskelig vannrett bortover toppene. Den gjemmer bort skog og snø, knauser og knatt, endog når solen skinner blank og varm lengre nede. —

Men der var varme dager iblant også i september, og der var milde høstdager med strålende solskinn og høy blå himmel. — —

En varm solskinns morgen var valpen så ivrig i sitt arbeid at jeg måtte snakke til den flere ganger. Hver gang jeg snakket til den, holdt den opp i noen minutter, men glemte det straks etter igjen. Skulle jeg lære hunden opp riktig, måtte jeg først lære den disiplin, lære den at pryl alltid påfulgte ulydighet. Den var dog for liten og uskyldig til å bli slått, så i det den mot min vilje løp på åringene, kastet jeg hatten etter den. Hatten traff den — det var en bløt filthatt — og den satte i å skrike og ynke seg som om alle ben i dens skrott brak i samme nå hatten traff den. Den tok til bens alt den orket, og var snart ute av syne i den høye lyngen. —

Jeg angret øyeblikkelig på at jeg hadde skremt den. Jeg begynte straks å lete etter den, rope på den, plystre etter den, bruke de kjærligste ord og den mest innsmigrende tone jeg visste, for å få den til å komme tilbake. Men valpen kom ikke, den hadde gjemt seg bort, eller sprunget seg bort, og all min søken var forgjeves. I over en time lette jeg etter den. Da måtte jeg gå for å passe på sauene, som alt var langt vekk.

Senere på formiddagen, da sauene hadde slått seg til ro ved vannet, gikk jeg tilbake og lette til middag uten held.

Stakkars lille valp! I min tankeløshet hadde jeg skremt den, så jeg kanskje aldri ville få den igjen. Den var så liten og ukjent og uvant til å være alene. Det var ikke greit for den å finne frem gjennom den høye lyngen. For den var lyngen trær den ikke kunne se over, lyngmarken en uendelig skog. —

Ved middagstid måtte jeg atter gå hjem med uforrettet sak. —

Hele ettermiddagen led jeg av samvittighetsnag. Om noe skulle tilstøte den der ute? Jeg kunne forestille meg hva den stakkars valp led ved å drive rundt alene, sulten og tørst, for dagen var brennende varm. —

Om kvelden gikk jeg ut så snart sauene hadde slått seg til ro. For sikkerhets skyld tok jeg kjøtt og vann med. Jeg gikk og plystret til min munn verket. Ropte til jeg ble hes, og alt uten nytte valpen var forsvunnet. Det begynte å skumre, sauene hadde alt lagt seg, en sørgmodig vind rusket i lyngen. Med tungt hjerte gikk jeg for å legge meg. Aldri hadde jeg følt meg så ensom.

Jeg så den hvite presenning skinne borte i tussmørket, og da jeg kom nærmere, så jeg noe sort på det hvite. Der lå valpen sammenrullet som et nøste, mens natteskyggene snek seg over den.

Den hoppet opp og gjødde modig da jeg kom nær. Jeg var så glad at det var jeg som kom — tenk om det skulle ha vært en coyote!

Jeg undres på hvordan den hadde funnet sengklærne, for vi var langt derifra da jeg kastet hatten på den om morgenen. Jeg tok den i mine armer, strøk den over hodet, kjælte med den, knuget den tett opp til mitt bryst.

Valpen tilgav meg øyeblikkelig, det kunne jeg se i dens øyne og på dens stumphale, og da den hadde spist seg mett på kjøtt og drukket seg utørst fra en kløft i min hatt, var vi igjen verdens beste venner.

Den natt sov valpen under teppene, like inn mot mitt bryst, med hodet i min arm. Når coyotene hylte senere på natten, og valpen knurret ut et overmodig svar, priste jeg meg lykkelig at jeg hadde den i min arm. —

Jeg var den siste som drog nedover det år. Sauer og lam gikk først, for i slutten av september kunne man vente en snøstorm når som helst, og med åringene var det ikke så farlig.

De var triste dager disse siste. Været vekslet fra tåke til regn og fra regn til tåke. Det var kaldt og ufyselig om dagen, om nettene suste høststormene tunge og triste hen over fjelltraktene.

Endelig kom Stubb tilbake etter meg. Det var med glede jeg kom dit på forsommeren. Nå drog jeg likeså glad nedover igjen.

Ved elven nedenfor fjellet stanset vi den første natt. Der var lunt og mildt der nede; men om natten hørte jeg draget i luften høyt oppe fra stormen i fjellene. Om morgenen var fjellet dekket med snø. Solen kom frem og lyste lokkende over viddene da vi drog videre. En sky kastet skygge over fjellet.

Vi drog utover prærien i solskinn, mot lyset og livet, mens fjellet lå bak oss ensomt og forlatt.

6 Nero

6.1 "Bill", "Dot", "Bob"

"Dot" var en valp jeg en gang møtte. Jeg husker så godt første gang jeg så den. Jeg kom kjørende forbi. Den kom ut og gjødde mot meg med en tynn valpestemme, mens halen logret i vennskap, og to strålende blanke valpeøyne bad om unnskyldning. Den var så liten og så slank, glatthåret, kullsort med hvitt bryst og noe hvitt på benene og den ytterste halespiss. —

Jeg måtte stanse hestene for å snakke litt med den, klappe den litt. Den logret slik med halen at hode og bakdel stundom kom i berøring. —

Straks etter kom noen barn ut fra teltet hvorfra valpen var kommet, fulgt av en stor, sort mynde.

Valpen sprang logrende mot dem, smøg seg kjærtegnende mellom deres ben, gav mynden et kjærlig kyss og forsvant innad teltdøren, men bare for å komme ut igjen i neste øyeblikk og gjø etter meg da jeg kjørte videre. —

Jeg hadde ikke sett barnene og teltet før, for jeg hadde bare vært der omkring et par dager.

Da jeg kom til leiren hvor jeg arbeidet, spurte jeg formannen hvem de nyankomne var, og fikk greie på at det var vår nye smed.

Hans hustru var syk, en farlig lungesykdom, sa han. Han var kommet til fjellene for hennes helbreds skyld. Hadde med hele familien kjørt flere hundre mil i en overbygd vogn.

Dagen etter møtte jeg mynden selv, og på avstand så jeg hans kone og hans to småpiker. Hundene fulgte ham som regel til smien, eller de gjorde hyppige turer der ned i dagens

løp. Der møtte jeg dem ofte, fikk høre deres historie fra smeden og tilegnet meg alles personlige vennskap. —

Smeden hadde eid mynden i lang tid. Den var også sort med litt hvitt på benene, men intet på halen. Det var den kraftigst bygde mynde jeg noen sinne hadde sett, og jeg kunne forestille meg hva den ville duge til med god trening. Det var ikke fritt for at jeg ønsket den var min. Landet der omkring var nemlig fullt av coyoter, en og annen ulv, utallige harer og meget annet vilt.

Men "Bill" var ikke tilsalgs. Jeg kunne låne den, sa smeden godhjertet, om jeg kunne få den med meg, men den var nokså vanskelig at bli intim med.

Annerledes var det med valpen "Dot"; den ville gjerne være venner med hvem som helst. Fra morgen til kveld var den i virksomhet, lekende med barnene, skaffende seg nye venner.

Smeden hadde fått "Dot" på veien utover av en farmer. Dens mor var halv mynde, men farmeren selv visste ikke hvem faren var. Det kunne være hvilken som helst av et snes hunder i nabolaget. —

Moren var bygd på fine, nesten fullkomne myndelinjer, med unntagelse av størrelsen. Den så ut som en dvergmynde, sa smeden da han fortalte meg det.

"Hun der," sa han, pekende på "Dot", som stod oppreist under magen på "Bill", "blir ikke større enn hun nå er."

Enhver som hadde litt forstand på hunder, kunne — til tross for "Dot"s lubne valpelemmer og klossete bevegelser — tydelig se merkene av myndeblod i den. Den smale, fine, buede rygg, de forholdsvis lange ben, den slanke kropp, hele dens yndige smidighet, som er så sjelden hos en valp, og som på en måte gav den et så voksent utseende når ikke dens galne lek røpet valpen, — alt dette fortalte en skjønner hva slags blod den var kommet av.

Men valpens ører var lengre og hang mere ned, dens snute ikke så skarp som en myndes, den var mere avrundet, mere vakker.

Det var sent på sommeren eller tidlig på høsten. Været var varmt enda. Jeg kjørte meget, både etter vann, høy og proviant, stundom lange, ensomme veier. —

Jeg ville gjerne ha hatt "Bill" som ledsager på disse turer. Eieren gav meg lov til å ta den med, for den lå så meget stille, at den begynte å vise tegn til fedme; men alle mine tilnærmelser var lenge forgjeves.

Den som ikke gir tapt, vinner til slutt.

Nå hadde jeg satt meg i hodet å vinde dens vennskap, dens kjærlighet, og jeg hadde derfor heller ikke i sinne å gi meg for de første skuffelser. —

Mine tilnærmelser begynner jeg med å være snill mot "Dot", som den store mynde alltid holdt øye med, vaktet over som en slags formynder. Når jeg gav "Dot" en eller annen lekkerbisk, som jeg stjal fra koketeltet, kom "Bill" alltid bort til oss for å se. Jeg bød også den, men det tok så lenge før den ville ta noe fra min hånd.

"Dot" derimot ble snart min gode venn. Den ville nok med glede ha fulgt meg når jeg kjørte bort. Den sprang etter et stykke; men så snudde den og fikk øye på "Bill", som alltid stod og så etter den. Da sprang den alltid tilbake.

Jeg holdt stadig på med å gi mine nye venner mat, til begge til slutt kom til meg når de var sultne. Det gjorde at jeg vant deres hengivenhet og kom nest etter smeden.

"Bill" var en trenet jakthund — alle mynder er fødte jakthunder. Den visste godt hva et gevær var. Mere enn en gang stod den og så etter meg med lengsel i øynene når jeg tok min rifle og gikk.

Stundom stod den og så etter meg så lenge den kunne se meg, kjempet øyensynlig en indre kamp, om den skulle følge

meg eller ikke; men dens verdighet eller medfødte stolthet avholdt den alltid.

Hengivenhet kommer ofte av vane. Man møtes, tenker ikke noe større over det i begynnelsen; men når man har vært sammen en tid og så plutselig skilles, savner man hinannen. Man er blitt vant til hinannens selskap, og denne vane er således årsaken til denne hengivenhet. —

Slikt hender også blant dyrene. Jeg visste dette og holdt på med å tvinge mitt vennskap inn på "Bill", så den tilsist glemte sin verdighet og gjengjeldte det, kanskje uten selv å vite om den forandring den undergikk.

Den begynte med å følge meg av og til, i begynnelsen bare når jeg kjørte etter vann, de korteste av mine turer. Men snart ble den en stadig ledsager på mine lange, ensomme turer over prærien.

Da den første snø kom, ble det kaldt for hestene i teltet. Der måtte bygges stall, og jeg var den som skulle kjøre materialene. Det nærmeste sagbruk var langt oppi fjellet. Jeg måtte dra avsted lenge før daggry for å komme tilbake i noenlunde god tid om kvelden. Fire hester hadde tungt arbeid med å dra den tomme vogn opp mot møllen; men på veien ned måtte bremsen nesten alltid brukes. En bakke var så bratt at jeg måtte hugge ned et tre, som jeg slepte etter vognen for å holde igjen.

På en av disse turene møtte jeg en puddelhund. Det så nesten ut som den var kommet ut av svarte fjellet. Den fulgte meg kanskje fordi jeg var det eneste menneske på stedet. Den så mere ut som en skjødehund, en kjeledegge tilhørende en eller annen barnløs bydame. Hvordan den var kommet hit, til den for vinteren allerede forlatte sagmølle, fikk jeg aldri vite.

Hunden fulgte meg straks som om jeg i årevis hadde vært det eneste menneske den hadde kjent. Og da den hadde fått sin aftensmat om kvelden og sin frokost neste morgen, så den ut som om den aldri tenkte på å forlate meg.

Hunder er ofte meget skinnsyke. Da puddelen alltid var nær meg, kunne jeg straks se forskjell på "Bill"s oppførsel. Den, som før var så stolt, så kald, så utilgjengelig, var tydelig skinnsyk. Den nedlot seg endog til å vise glede under mine kjærtegn.

Som arbeidet skred frem, kom der flere folk til leiren. Noen kom alene, andre kom med hele familien, og til hver familie hørte der oftest en hund, ofte to.

En av dem var en raceløs, svær, lodden kjempe, som alltid var lederen i slagsmål.

"Bill" var en meget merkelig hund. Den gikk aldri med andre enn "Dot". Det så nesten ut som den holdt seg for god for alminnelige hunders selskap. Den var som aristokraten i demokratiet og pådrog seg av den grunn proletariatets hat. — Den var også av en fredelig natur, ville ikke innlate seg i slagsmål uten at den ble drevet til det. Dens tilbakeholdenhet i den retning grenset til feighet. Men den som engang hadde sett den slås, sett det smidige legeme i kamp, dens stålharde muskler, visste at når den ikke ville slås, så var det et slags prinsipp som holdt den tilbake.

Den pleide å drive om meget alene. De andre hunder snek seg etter den og overfalt den en dag langt borte fra leiren. Dersom mynden hadde båret den minste gnist av feighet i sitt hjerte, kunne den ha sprunget fra dem. Men den forble og forsvarte seg og ble ille tilredt. Den gav de andre blodige merker etter sine tenner. Slåsskjempen, hvis navn var "Bob", var naturligvis lederen og hadde fått mest pryl.

Fra den dag eksisterte der et dødelig hat mellom de to, de viste det hver gang de så hinannen; men "Bill" angrep aldri, og "Bob" hadde lært den å kjenne, så lange tider gikk hen før enn dagen for oppgjøret mellom dem endelig kom. —

6.2 "Bill" på coyotejakt

Smedens hustru ble ikke bedre. Fjelluften hadde ikke den forventede virkning. Doktoren sa hun måtte skynde seg hjem, dersom hun hadde noen hun ville se før det var for sent. —

Så måtte smeden reise i en fart, bare med sin syke hustru og barn. Alt det andre solgte han til kontraktøren på stedet. Det falt av seg selv at både "Bill" og "Dot" så på meg som deres herre når smedens familie var reist. Puddelen, som gikk under navnet "Kroll", betraktet seg selv som min rettmessige eiendom.

Jeg hadde stor moro av dem den vinter. "Bill" var nå alltid med, og på de kortere turer tok jeg også de to andre med.

Bare en sjelden gang åpnet "Bill" sin munn for å gjø. I leiren var den meget stille av seg. Det var bare når den så en coyote, at noen korte, undertrykte, ualminnelige grove bjeff unnslopp den.

Natten etter smedens avreise våknet jeg ved å høre et forferdelig hyl langt borte. Først visste jeg ikke hva det var. Stemmen var for grov til at tilhøre noen av præriens alminnelige rovdyr. Den lignet mest den fjerne pipen av en dampskipsfløyte.

Men ved at se nøyere etter, så jeg "Bill" sitte på huk der hvor smedens telt hadde stått, hylende en sorgmodig avskjedssang.

Med møyen fikk jeg den til at holde opp. Flere ganger senere på natten hørte jeg dens klage, og hver gang kom der svar tilbake fra coyotene rundt om i bakkene. —

Mest moro var det når alle tre fulgte meg om søndagene, og de fikk øye på en hare. Da la de på sprang alt de orket, alle tre. Det var ikke lenge for "Kroll" ble så langt bak, at den likeså godt gav opp jakten. "Dot" ble med et stykke lenger, men vendte så av frykt for at komme seg bort i lyngen. Men "Bill",

hurtigere enn haren selv, fór som en sort strek bort over vidden.

Hver gang den åpnet munnen for at nappe haren i baken, bråsnudde pus, så hunden oversprang det kritiske punkt en tyve tredve fot før den stanset.

Så begynte jakten på ny, og når "Bill" igjen nesten hadde den, gjorde haren den samme manøver, nesten alltid med det samme resultat.

Mynden er av naturen ingen slagsbror. Den er jeger, og når vi var ute sammen den vinter etter coyoten, så jeg mange beviser på "Bill"s dyktighet.

Mynden jager etter øynene, ikke etter nesen. —

Når "Bill" fikk øye på en coyote, gav den alltid et par korte, grove bjeff, nakkehårene reiste seg, og de stive lange lemmer ble stive som stålfjærer.

Dersom jeg sa: Ta den, "Bill", la den på sprang alt den orket.

Coyoten, som selv er temmelig lett til fots, måtte minst ha et hundre meters forsprang om ikke "Bill" skulle nå den. Alle coyoter vi så den vinter, tok flukten så snart de så hunden. De anstrengte seg til det ytterste for å komme vekk når hunden var etter dem.

Når hunden anstrengte seg av alle krefter, og jeg kunne iaktta kampen fra siden, kunne jeg se hvordan avstanden mellom dem forminskes.

Når den var ganske nær, nappet den coyoten i baken, alltid med den følge at denne gjorde et par ufrivillige saltomortaler mellom lyngtuene. Når coyoten så kom på benene og forstod at hurtighet var unyttig, gjorde den seg klar til kamp.

Dette ikke å røre noe som ikke løper, er karakteristisk for mynden. Dens spesialitet i livet er å jage alt som løper; men den kan sjelden få seg til å røre noe som står stille og ser på den. Det er imot dens natur.

Således ble "Bill" stående og se på coyoten, men gjorde aldri tegn til angrep, så der ble aldri noen kamp.

Der var meget snø den vinter, så føden for de store kreaturflokker som tilbrakte vinteren på prærien i nærheten, var meget sparsom.

Flere ganger hadde det hendt at noen av de halvville flokker var kommet helt opp til leiren om nettene og hadde forsynt seg av høyet jeg kjørte til hestene. Jeg bygde et piggtrådgjerde rundt, men det var til liten nytte mot de hungrige dyr.

Tidlig en morgen overrasket jeg noen kyr i høyet.

Jeg skulle ned i stallen for å sele på hestene, og "Bill" var som alltid med. "Bill", sa jeg, "gå og ta dem!"

Nå hadde visst Bill aldri i sitt liv hatt noe å gjøre med kyr, men glad ved å kunne gjøre meg en tjeneste sprang den like på og grep uten videre en ku i bakfoten.

Det skulle den aldri ha gjort, for kuen likte det ikke. Den drog foten til seg for i neste øyeblikk å gi hunden et voldsomt spark.

"Bill" mottok slaget bent på sin lange snute, satte i et forferdelig vræl, mens den trillet bortover jorden. Etter den dag kunne jeg prøve så meget jeg ville, jeg fikk aldri mynden til å nærme seg en ku.

Om høsten sov hundene ute; men når den sterke vinterkulde kom, prøvde de på alle måter å komme inn i teltet om kvelden. Noen av arbeiderne jaget dem alltid ut om kvelden. Så en dag gikk jeg i gang med å grave to hundehuller i jorden, ett for "Bill" og ett for "Kr011". Dørene var en treramme med forheng, så de kunne gå og komme når de ville, og på bunden var et tykt lag av halm.

"Dot" sov alltid i sengen hos meg, lå utstrakt og stille som et barn i min arm.

Sengen var så smal at jeg var redd for å skade den om natten. Jeg stelte til en kasse med høy i under sengen.

Der lå den når vi andre gikk tilsengs, og sov tilsynelatende, men hver gang jeg våknet, lå den under teppene i min arm — lå så stille av frykt for å bli jaget ut — så stille som en mus, og lot alltid som den sov, når jeg snakket til den.

6.3 Lille "Krøll"s sykdom

Våren kom, snøen var smeltet, men der var enda intet tegn til spiring i jorden, og der var enda mange kalde dager. Det så ut som om smeden skulle få rett i sin spådom om "Dot"s størrelse. Den var nå nesten fullvoksen og dog var den like liten av vekst.

Den var blitt litt lengre og litt høyere, men den beholdt den samme fine slankhet som hadde gjort den så ulik andre valper.

Våren er spiringens tid, livslystens tid, kjærlighetens tid.

I "Dot"s unge hjerte bredte for første gang denne underlige ild, og ettersom den var den eneste tise i nærheten, hadde den nok av beilere.

"Dot" var den uskyldige årsak til mange blodige kamper de påfølgende dager. Den blodigste av disse var oppgjøret mellom "Bill" og "Bob", i hvilket "Bob" fikk så meget juling at dens eier i flere dager bare gikk og ventet på at den skulle dø.

"Bill" hadde jo alltid vært "Dot"s beskytter fra dennes tidligste valpedom, så det var jo ikke mere enn rimelig at den holdt seg til henne nå, og hun til ham.

Han hadde alltid passet henne nøye, nå passet han henne nøyere. —

De andre hunder i leiren fikk nøye seg med å sitte på avstand og se på dem når de flakket om, hun først, han etter, på sine elskovsutflukter i nabolaget.

"Bill" var med ett blitt så bister at ingen av de andre våget at nærme seg "Dot".

Den minste av hunnhundene i leiren var lille "Krøll", men den var også fra et menneskelig synspunkt den vakreste.

"Dot" og "Krøll" hadde vært meget gode venner fra den første dag de møttes. "Krøll" var "Dot"s stadige lekekamerat, for "Bill" innlot seg sjelden på lek.

Av den grunn var det kanskje at "Bill" ikke brydde seg så meget om "Krøll", eller kanskje var det på grunn av dens ringe størrelse. Kanskje så "Bill" på "Krøll" som en ganske ufarlig medbeiler.

I de dager var det ikke tale om at få "Bill" med på mine turer. Den holdt seg bestandig i "Dot"s nærhet, vokter henne som en skinnsyk mann vokter sin kjæreste i et selskap; lot henne ikke et øyeblikk slippe seg ut av syne.

Den hadde endog oppgitt å sove i hulen, den lå utenfor døren til teltet om natten. Men "Krøll" var også en voksen hund. Den var liten og måtte uten motstand vike for de sterke; men i dens lille hode var en hjerne likeså stor som i de stores.

De store, sterke hunder stolte på sine fysiske krefter. Den lille hund visste at dens krefter ikke var store. Den hadde alltid måttet benytte knep for å komme frem og få sitt ut av livet. Og således hadde dens hjerne utviklet seg, mens de stores kanskje stod stille.

Så en kveld nettopp før sengetid ble "Krøll" plutselig syk. Den fikk det med skjælving og en gurglende lyd i halsen, som om den skulle kaste opp.

Det hendte like utenfor teltdøren nettopp som jeg skulle gå inn. Jeg løftet den opp og bar den inn og la den på noen tomme sekker bak ovnen.

"Dot" var allerede inne, kom bort og gav sin lekekamerat et kyss like på munnen; men stakkars "Krøll" åpnet ikke øynene engang, så syk var den. Den ble liggende uten å bry seg det ringeste hverken om "Dot" eller noen andre.

"Dot" var allerede i kassen da jeg slukte lyset og gikk til sengs.

Flere ganger den natt våknet jeg ved at "Bill" romsterte utenfor døren, jeg måtte skrike på den for å få den til å være rolig.

Og merkelig nok, for første gang siden den hadde fått vanen, lå "Dot" ikke i min arm.

"Krøll"s sykdom stod ikke lenge på, om morgenen så den ganske bra ut igjen; men når kvelden kom, lå den atter utenfor døren i dødelige kvaler.

Da forstod jeg plutselig sammenhengen. Den hadde holdt oss alle for narr, endog fått meg, som for rasens skyld ikke ville se andre enn mynden i "Dot"s nærhet, til å hjelpe seg med å utføre sine planer!

Og mynden, som jeg visste var så dugelig til å ta vare på den, hadde jeg selv lukket ute!

Da våren kom, ble vår leir større, både hva mennesker og dyr angikk. Noen av familiene hadde høns, kontraktøren kjøpte en svær gris, og en liten rød, hvit og sort kat var kommet til leiren sent på vinteren, gudene alene må vite hvorfra.

Stakkars lille "Dot". Hun begynte å bli svær og stille av seg. Det var sjelden hun ville leke med meg som før. Hun stod oftest og så på meg, med sine alltid blanke øyne nesten gråtfylte.

Da tiden nærmet seg, stelte jeg til en god plass til henne, så hun kunne være uforstyrret, om hun ville. —

Jeg hadde håp om at "Dot"s unger ville være av myndeblod, den var jo selv halv mynde, så ungene kunne, om ikke fullblods, bli gode hunder. Men da de så endelig en natt trådte inn i verden, fikk jeg lære noe jeg ikke visste før. Fire av de åtte unger var mynder, de andre fire var puddelhunder.

"Dot"s glede i de dager hadde ingen ende. Kontraktøren ville slå dem i hjel. Han syntes der var for mange hunder i leiren allerede, men jeg fikk ham til å beholde to, en mynde som jeg ville ha, og en puddel for nysgjerrighets skyld. Jeg hadde moro av å se hvordan disse to vidt forskjellige valper av samme mor ville arte seg i oppveksten. —

Jeg hadde trodd at katten ville være det eneste hunndyr i leiren som ikke ville berike verden med sitt avkom, for de

nærmeste farme lå flere mil borte, og præriens rovdyr var farlige for katter.

Men i dette tok jeg også feil.

Intet kan stanse kjærligheten, den overvinner alle hindringer. Ikke lenge etter "Dot"s nedkomst begynte katten å vise at også den snart skulle bli mor.

"Dot" og katten og begges unger bodde sammen om sommeren i den skjønneste harmoni. Valpene var titt like innunder magen på katten, forsøkte endog å ta sin næring der. "Dot" var likeså omhyggelig med kattungene som den var med sine egne. —

En dag la jeg merke til at "Krøll" med en gang var blitt så ualminnelig fet. Jeg visste at hunder kunne legge synlig på seg i en utrolig kort tid; men dette var likevel for meget, og da noen av familiene som hadde høns, klaget over at eggene forsvant — skallet lå alltid igjen — begynte jeg så smått å få mistanke om at "Krøll" var den skyldige.

Det ble også snart bevist å så virkelig var tilfellet. De kom til meg, først med klager, så med trusler.

Folk påstår å det er umulig å avvenne en hund som har fått vanen å spise egg. Jeg vet ikke om det er så, men for sikkerhets skyld, for å spare dens liv, gav jeg den bort til noen som kom kjørende forbi.

Sent om sommeren ble vi ferdige med arbeidet. Folk drog hver sin vei. —

Myndevalpen, min valp, var nå blitt minst dobbelt så stor som puddelvalpen. —

Kontraktøren ville ikke ha noen av hundene unntagen "Bill", for den var verdt penger. Jeg skaffet "Dot" og puddelvalpen hennes et godt hjem hos noen farmere jeg var blitt kjent med da jeg kjørte høy.

Aldri glemmer jeg da jeg forlot den der. Hvordan den ynket seg, hvor bebreidende de blanke, menneskelignende øyne så på meg for siste gang da jeg kjørte bort:

Mange ganger siden har jeg sett disse øyne i tankerne, i drømmer. Endog nå, mange år etter, kan jeg når som helst se disse to trofaste 'Sine når jeg sitter alene og lukker mine.

Og med denne visjon følger alltid et stikk av den smerte jeg den gang følte, et grep som snører mitt hjerte sammen.

Jeg hadde dog den tilfredsstillende å vite de var kommet til gode folk — folk som alltid ville være snille mot dem.

Kontraktøren beholdt myndens utelukkende av pekuniære hensyn. —

En farmer som bodde nede ved elven, og som benyttet vinteren til jakt og trapping, hadde titt sett den. Da han fikk vite at hunden var tilsalgs, kom han straks og kjøpte den.

Verre var det å få "Bill" til å gi oss opp for et nytt hjem. Den nektet absolutt å gå med da farmeren red avsted. Kjettingen de hadde satt fast om dens hals, gjorde ingen nytte. Den stred imot av alle krefter, la seg ned, visste tenner når den nye eier kom den for nær. —

Det ble bestemt å hunden skulle leveres på hans farm den neste dag, og da "Bill" ikke fulgte med andre enn meg, ble det naturligvis jeg som måtte avlevere den.

Med tungt hjerte utførte jeg også denne plikt. "Bill" var blitt meg så kjær, det var som å si farvel til en man elsker.

Den fulgte meg inn i stallen. Der ble den lukket inne, mens jeg i full galopp red bort.

Det var et godt stykke fra leiren, men om natten blåste det fra vest, og på vestevinden kom tonene av myndens klagesang — en hjerteskjærende sang, den samme jeg hadde hørt den måneskinnsnatt da hunden satt hvor smedens telt hadde stått, og hylte etter ham som var forsvunnet. Og da natt kom igjen, og vinden sukket tungsindig over viddene, lød atter "Bill"s sørgesang til meg. —

Stakkars "Bill", det var så vondt for den å skifte herre og oppholdssted. Den hadde nådd den alder i hvilken radikale

omskiftelser er vanskelige, nesten uoverkommelige. Så satt den der i fangenskap og hylte ut i natten sitt hjertes følelser.

Lange tider etter fikk jeg høre at mynden rømte fra trapperen.

Han skulle være så vond mot dyr. Mynden var ikke en hund man kunne være vond imot og på samme tid herre over. Den ville ikke undertvinges. Den ville elske, og elskes igjen.

6.4 "Nero"

Da jeg reiste, tok jeg myndevalpen med. Jeg stanset i en liten gruveby i noen dager for å hvile ut litt, og for å bestemme hva jeg egentlig skulle ta meg for utover høsten.

I byen møtte jeg en mann jeg kjente fra før, en profesjonell gullgraver og trapper. Han var i byen etter proviant, skulle ut igjen neste dag til hvor han lå og vasket gull ut av sandbankerne i elven. —

Han var alene og ville gjerne ha noen med seg. Jeg var alene, når jeg ikke regnet valpen. Jeg gikk med ham, ikke fordi jeg hadde noen større tro på gullgravning i de dele av landet, men fordi det fri liv der ute lokket meg.

Det tok oss tre dager å nå hans leir. Den lå ved bredden av en elv og ved inngangen til en ravine, førti-femti mil lang, som elven benyttet til å komme gjennom fjellene.

Det var et vilt landskap. Elven bruste fossende fritt i fjellet; inn mellom fjellvegger, som mange steder var aldeles loddrette, somme steder endog hengende utover — vegger som i solnedgangen om kvelden stod mørke og truende, som strakte seg i imponerende høyde mot himmelen. —

Men alle disse femti mil av en elv og ravine var ikke ens. Der var steder der inne, i mørke fjellet som vidde seg ut, hvor elven rant uhørlig, hvor steiner og små øyer stakk hodene opp og så med vennlige øyne utover, hvor gress og busker og trær smilte mot hverandre fra en skrånende fjellvegg, hvor solskinnnet nådde hen, hvor hele Guds vennlighet hadde samlet seg for å veie opp for de steder som var så barbarisk forsømt.

I denne ravine hadde min venn Bart Niland engang tilbrakt fem år av sitt liv. Her hadde han vasket ut gull om sommeren med skiftende suksess og drevet jakt og trappet den lange vinter tilende, ganske alene med sine ponnier og sin hund.

For en bymann synes vel slikt liv å være utholdelig, men ikke for dem som ferdes der ute. Man blir snart vant med å

være alene når man tilbringer noen år på prærien, for ensomheten og prærien går hånd i hånd.

Ensomheten henger over alt der ute, over de lange glohete dager, når solen brenner i den grå, tørre jordbunn, over de stormfulle vinternetter, over den vennlige måneskinnskveld eller den stjerneklare høstnatt.

Ensomheten har satt sitt stempel på alt, endog på dyrelivet, ja endog på plantelivet.

Hist og her på bredden av en eller annen ravine eller tørr bekk søker et tre sin karrige næring. Hist og her, ensomt og skjult, vandrer et rovdyr om. Og på den blå himmel sees stundom en liten mørk flekk. Det er en hauk, falk eller ørn, som i majestetisk ro seiler gjennom rommet under den evig omvekslende, men alltid ensomme præriehimmel.

Og fra et eller annet sted i den belgmørke natt lyder uglens dempede, selsomme skrik. —

I disse omgivelser vokste myndevalpen opp, spiste seg nesten i hjel ved enhver anledning og gjorde mere ugagn enn gagn både i hus og når jeg tok den med på jakt. Jeg ville den tidlig skulle få et innblikk i hva som rimeligvis kom til å bli dens dont i livet. Jeg forsøkte så godt jeg kunne å lære den, men dens antipati for all lærdom var besynderlig. Jo større den blev, jo større ble dens selvbevissthet, dens egensindighet. Dens temperament var meget omskiftende. Av utseende var den mest lik faren, med unntagelse av at dens snute kanskje ikke var fullt så lang og så skarp.

Den hadde morens menneskelige, forståelsesfulle øyne.

Man skulle jo tro at morens fysiske litenhet ville gå igjen i valpen; men i dette tilfelle hadde loven om arveligheten sprunget over en tann i hjulet. Naturen kom inn med en av sine hyppige, uforståelige unntagelser. For valpen var da allerede nesten så stor som sin far, og der var intet som tydet på at den hadde i sinne å stanse veksten.

Dens hurtighet var merkverdig, enda dens lange legger ikke hadde mistet valpens lubbenhet. Dens appetitt var overordentlig. —

Jeg husker en dag Niland holdt på med å reparere en rifle som hadde ligget ubrukt i mange år.

Om kvelden, just som solen gikk ned, og mens haren som regel satt og nappet i seg litt mat under lyngtuene, gikk vi utenfor for å prøve riflen.

Harejakt var valpens yndlingsport, og ved hjelp av stor tålmodighet og en god del pryl hadde jeg fått den til å forstå at en skutt hare var for meg, ikke for den, i alle fall ikke før jeg gav den tillatelse.

Nero

Vi gikk ikke langt før vi så en hare under en tue. Niland la an og skjøt. Det gamle gevær var av svær kaliber. Haren var en liten en. Den ble truffet, kastet i luften en ti-tolv fot og kom ned igjen som en blodig masse.

I få sekunder var valpen på plassen. Skinn, kjøtt og blod var ett, kulen var for stor, avstanden for liten.

Valpen stod først og så på haren med et begjærlig blikk, så på meg.

"Du må vel ha det," sa jeg, for å se hva den ville gjøre med noe som så så lite appetittlig ut. Det så nok ikke slik ut for den, for i et øyeblikk hadde den tak i det, rystet det litt, så den løse mold falt av, gav det et sving oppover med et kast på hodet, åpnet munnen til ørene og slukte rubb og stubb, skinn, hode og ben, i et øyeblikk.

Niland og jeg kunne ikke annet enn beundre dens appetitt og dens fordøyelse.

Der er to slags harer på prærien. Den største er den alminnelige hare vi så hjemme, den annen er en vill kanin, omtrent på samme størrelse som den tamme, og grå av farge.

Den store stoler alltid på sine ben og søker derfor ikke skjul i jorden. Den lille stoler ikke så overlegent på sin hurtighet. Den setter alltid avsted med svær fart når en hund forfølger den, men den benytter alltid den første anledning til å smette i jorden. Hvis der intet hull er i nærheten, eller den i forvirringen ikke finner noe, blir den oftest et bytte for den hurtige hund.

Dette hadde myndevalpen tidlig funnet ut. Den streifet meget om alene, akkurat som faren hadde gjort, og mang en hare som satt og nippet i seg sin aftensmat, måtte bøte med sitt liv for valpens appetitt.

Hvis den syntes den ble urettferdig behandlet av oss under måltidene, gikk den ut. Den stod aldri og snikte, som hunder i alminnelighet gjør. Stoltheten den hadde arvet av faren, forbød den det. Den gikk ut og skaffet seg sin egen føde.

Faren var fåmælt, valpen det motsatte. Det vil ikke si at den sprang rundt og gjødde på alt og ingenting, som gårdshunder ofte gjør.

Kanskje kom det seg av at der ikke var meget å gjø på. Kanskje ville den ha gjort som de andre om den hadde vokset opp på en farm hvor den alltid så mere liv omkring seg.

Men som det var, så det ut som om den fulgte samme vane som de eneste dyr av sin slekt som oppholdt seg der

omkring. For når coyoten om kvelden slo en tone med sin skarpe stemme, fulgte valpen alltid med med den dype bass den hadde arvet etter faren.

Den var den eneste hund i mange miles omkrets. Den første farm lå omtrent fire mil borte.

Lang ensomhet gjør menneskene rare og har vel den samme innflytelse på dyr. Det er rimelig at valpen gjødde og hylte når coyoten gjorde det, utelukkende for selskaps skyld, for der fantes ikke tegn til fiendskap hverken i utseende eller tone. Og når den hylte mot månen om nettene, var vel også det et skrik fra ensomheten, et savn den døyvet med en sang.

Inntil da hadde ikke valpen hatt noe navn. Vi begynte med å kalle den "Nero", for før eller senere måtte den jo få et navn.

Fra fødselen av var den blitt vant til å sove ute.

Da høsten kom med lange og kalde netter, med snøfall i fjellene, når nordenvinden begynte å hyle, syntes jeg "Nero"s korthårede, glatte pels så litt tynn ut. Så en kveld da det var ualminnelig kaldt, lukket jeg den ikke ut, som jeg pleide å gjøre, før jeg gikk tilsengs.

Den var rolig et par timers tid, antagelig fordi alt var rolig ute. —

Frem imot midnatt våknet jeg og ble liggende våken en stund. Jeg lå og lyttet til nordenvindens susen i trærne utenfor, til dens ensformige drag over vidden, til min kamerats og "Nero"s rolige åndedrag.

Med ett lød en coyotes sang gjennom natten. Langt borte var det, for lyden var svak; men den var sterk nok for "Nero"s skarpe øre.

Dens regelmessige åndedrag opphørte.

En annen hund ville kanskje ha knurret og sovnet igjen, men ikke "Nero".

Først hørte jeg at den prøvde på å komme ut, den skrapte på døren, men da det ikke hjalp, kom den bort hvor jeg lå, snuste meg i ansiktet og skubbet meg i nesen.

Jeg lot som jeg sov. Den gikk bort til døren igjen. Jeg hørte hvordan dens klør skrapte i bordene, den ynket seg, bad for seg. Flere ganger kom den tilbake til meg, halte i sengklærne, dunket meg hardt gang på gang, og da jeg fremdeles lot som jeg sov, gikk den til Niland; men han sov for alvor.

"Nero" ble imidlertid mere urolig, begynte å klage høyt, og da en annen coyote svarte den første ganske i nærheten, stemte også hunden i med sin kjempestemme, så huset skalv og Niland i forskrekkelse nær var tumlet på gulvet.

Jeg skyndte meg å lukke den ut for å spare den det spark som den sikkerlig ville ha fått, om Niland hadde kommet tidsnok.

Det var første gang den hadde sovet i huset, og det ble den siste. Om jeg senere forsøkte å få den inn når det var uvær, kom den så langt som til døren, men aldri lenger. Det vil si om kvelden; om dagen var den ofte inne.

"Nero" var ualminnelig ømfintlig. Allerede som ung valp viste den det titt. Hendte det at vi ble sinte og snakket til den i en hard tone, ble den fornærmet og gikk sin vei.

Den kunne holde seg vekk lange stunder ad gangen, somme tider hele dagen. Andre tider igjen holdt den seg i nærheten, men lot som den hverken så eller hørte oss om vi snakket til den, ignorerte oss aldeles, og som oftest måtte der utsøkt diplomati til for å få den blid igjen.

"Nero" var ikke gammel før den fikk forståelse av hva et gevær var.

For å lære den til å holde seg bak min rygg inntil skuddet gikk av, når vi var ute på harejakt, hadde jeg skutt ganske nær den noen ganger. Det tok ikke lenge før den holdt seg tilbake når den så hvilken virkning skuddet hadde på haren. For moro skyld siktet jeg stundom med geværet på "Nero". Hvis der var noe å komme seg bakom, kom den seg bak det i en fart; hvis der ikke var noe, lukket den simpelthen øynene. Det trodde

den visst var den eneste utvei da. Det var umulig å få den til å stirre inn i munningen på riflen.

I leiren var der et uhyre av en gris, en svær sugge, som Niland hadde fått tak i mens den var ganske liten. Senere hadde han anskaffet seg en galt for å holde den med selskap. Denne galt var av usedvanlig størrelse og av et usedvanlig kolerisk temperament.

Engang jeg gikk ned, til elven for å hente en bøtte vann, angrep den meg. Jeg slok til den av all makt med den fulle vannbøtte og traff den like i trynet. Slaget gav fra seg en uhyggelig dump lyd. Jeg fikk ganske vondt av beistet i øyeblikket, trodde jeg hadde vært for hardhendt.

Men galten så ikke ut som den hadde fått noe men av det. Da mine øyne falt på bøtten, så jeg hvorfor. Den hadde mottatt slaget med sine to uhyre støttenner, og i bøtten var der to huller, som jeg kunne stikke en finger i.

Denne galt var "Nero"s svorne fiende fra den dag vi kom dit. Hunden hadde for vane å ta seg en middagslur. Den oppsøkte en rolig solskinnsplett i nærheten av huset for å nyte sin siesta i lun fred.

Men så snart den hadde lagt seg, kom galten og forstyrret den, gryntet sitt forhatte grynt like opp i hundens ansikt, skubbet til den med sitt vemmelige tryne.

Og så stor og sterk valpen enn var, kunne den intet gjøre, ikke annet enn å hugge sine tenner i grisens øre når den fikk anledning dertil.

For at vise hvor lite hunden kunne utrette like overfor dette udyr, må jeg berette følgende episode. Niland hadde et føl, som en dag kom hjem fra ravinen med en legg brukket. Han tok riflen og endte for alltid føllets smerter. Det døde legeme drog vi med to ponnier bort i en fordypning en hundre yards vei fra huset. Dagen derpå, nettopp som solen var nede og coyotene hadde sunget den sitt siste godnatt, hørte vi en usedvanlig støy i retning av fordypningen.

Niland og jeg var nettopp i stallen, så vi svintet bortom for å se hva var på ferde.

Der stod galten med føllet og souperte mellom utfallene den gjorde mot to store coyoter, som lokket dit av duften også ville ha sin aftensmat.

Grisen var etter dem så snart de kom nær, og coyotene hadde forstand nok til å holde seg utav veien for dens anfall. De hadde ingen som helst lyst til å komme for nær dens truende tenner.

Når ikke disse to præriens røvere torde innlate seg med den, ikke våget å diskutere med den retten til sin aftensmat, hva kunne da ventes av en hund som neppe var mere enn en valp?

Det var ikke annet for "Nero" å gjøre enn at gå når den ufordragelige gris kom. Men den likte ikke således å måtte gå til alle tider. Det var dens ærekjære natur imot, og derfor hatet den grisen over alt annet.

Vinteren kom tidlig og streng det år. Elven frøs langs breddene, på fjellet var det bitende kaldt. Ravinen var tom og øde.

De to foregående vintre hadde jeg tilbrakt der ute i ødemarken. Jeg lengtet voldsomt etter avveksling, men jeg kunne ikke riktig bestemme meg hvor jeg skulle hen.

En natt lå jeg og tenkte på dette. Det blåste stridt fra nord med snø og sludd. Hylende kom vinden gjennom ravinen. Tungt suste den over viddene. —

Det var et gripende akustisk drama — et drama hvis alvor nesten var tragisk. Og mens jeg den natt lå og lyttet til stormens tungsindige sus, grep reiselysten meg med overveldende styrke. Lengselen etter mennesker, etter sivilisasjonen, som jeg så lenge hadde vært borte fra.

Jeg elsket viddene, fjellet og skogen, i sommerdrakt som i høstens vemod, så høyt som denne naturens tungsindighet noen sinne har vært elsket av mennesker. Men mitt

ungdomsblod fordret forandring. Livet hinsides horisonten vinket og lokket — og mennesket har ikke godt av alltid å være alene. —

Så etterlot jeg Niland og "Nero" til vinteren og ensomheten for å tilfredsstille min reiselyst og søke mitt eldorado andre steder.

Fra den stund har jeg skrevet "Nero"s livshistorie som Niland fortalte den da jeg flere år senere møtte ham igjen.

6.5 "Nero" som fredsstifter

Hele den vinter tilbrakte Niland og "Nero" i ensomhet. De så ikke et menneske fra jeg reiste, til de om våren drog til byen med hundene for å få proviant, og "Nero" så ingen annen hund.

Imidlertid hadde valpen vokst seg stor og sterk, en vakker mynde hvis blandede blod bare gav den en kraftigere legemsbygning. Det var en hund som ville ha tiltrukket seg oppmerksomhet alle vegne, men især der ute hvor coyote og ulvehunder var så høyt vurdert.

I byen var der mange kvegeiere, gullgravere, trappere og farmere. De fleste var der i samme ærende som Niland. Alle hadde penger, alle moret seg litt etter den lange vinter. Mere enn en høy pris avslo Niland for å beholde sin hund.

For "Nero" var besøket i byen en likeså velkommen avveksling. Den hadde vært alene hele vinteren, og nå var det vår. Den fikk plutselig en ny og fremmed interesse, en sterk attrå etter andre hunders selskap.

De var i byen i fire dager.

Da de drog ut til sitt ensomme hjem, hvor neppe noen av dem atter ville se noen av sine hele sommeren, ikke før de til høsten kom til byen igjen, stanset de litt og så seg tilbake.

Der følger et visst vemod med sådan å dra ut mot et helt halvårs ensomhet etter noen dages opphold i byen, selv om man er aldri så vant til det.

Niland følte det, selv om hele hans liv hadde vært levd sådan. Hunden følte det, fordi den nå måtte forlate de andre hunder den hadde møtt. De glade stunder den hadde hatt med dem, ville den savne i villmarkens ensomhet.

Etter disse turer til byen gikk det alltid noen dager før livet i leiren gled inn i det gamle gjenge igjen.

Niland var meget leselysten. Fra byen brakte han alltid litteratur med seg, så "Nero" var i disse dager mer enn noen sinne overlatt til seg selv. Dens dødsfiende galten var

forsvunnet, så hunden hadde ikke dens plagerier til tidsfordriv. Den skjøttet seg selv, spiste og sov, gjorde akkurat som den ville. Om kvelden, når coyotene betalte sin tributt til den synkende sol, stemte alltid "Nero" i med. I motsetning til andre hunder var dens stemme nesten mild, dens utseende viste intet tegn til sinne under disse daglige konserter. Det var et langtrukket hyl fra et hjerte som lengtet etter selskap, et skrik fra ensomheten til livet.

"Nero" hadde arvet meget etter sin far, fra moren kunne den umulig ha annet enn vennlighet.

"Nero"s far angrep aldri en coyote, den tok den på sprang, nappet den litt i baken, så den falt overende, oppholdt den på den vis til jegeren kom og endte dens liv.

I dette var "Nero" ganske annerledes. Uaktet den hylte med coyotene om kvelden uten å vise tegn til hat, angrep den dem med ustyrlig raseri på jakt.

Faren hadde alltid imot slagsmål med andre hunder, hvis det kunne unngås uten flukt. Sønnen til denne kavaler i hundeverdenen hadde ennå aldri hatt noen anledning til å vise hva den kunne gjøre ved sådanne anledninger. Men senere på året viste den det ved følgende leilighet:

En førti-femti mil mot øst var der en indianerreservasjon. En dag om sommeren drog en hel flokk av indianere forbi med sine telt, ponnier og hunder. Om kvelden slo de leir nede ved elven ikke langt fra Nilands hytte.

Niland benyttet anledningen til å få snakke med noen. Selv om det bare var indianere, som ikke nettopp er bekjent for sin snakksomhet i selskap med de hvite.

"Nero" fulgte med, men var over all forventning reservert. Den satt eller lå og så med likegyldige øyne på de små plebeiske¹⁵ indianerhunder, som om den aldeles ikke så dem, i alle fall ikke tok noen som helst interesse i deres eksistens,

---

¹⁵ pøbelaktig, ukultivert

deres nysgjerrige og nærgående blikk. Indianerne har alltid en mengde hunder, og majoriteten av dem er krangleaktige, nærgående individer. Disse hunder hadde nok stor lyst til i flokk å angripe "Nero". Dette dyr som deres nese sa dem også var en hund til tross for dens forskjellige utseende.

Dette ble dog intet av. Noe holdt dem tilbake. Men for å tilfredsstille sin kranglelyst begynte de å slå innbyrdes.

Et av disse slagsmål fant sted i "Nero"s umiddelbare nærhet. To av de største av hundene røk i hop.

"Nero" ble sittende en stund som før, en upartisk tilskuer. Av en eller annen grunn måtte det tilsist ha gått den imot. Den reiste seg langsomt, gikk sent bort, grep først den ene, så den annen av de stridende i nakken med et kraftig tak, som for å lære dem å holde ro, og slengte dem hver sin vei, så det dundret i bakken. Så gikk den likeså langsomt bort og la seg igjen.

Snart lukket den øynene, strakte seg i hele sin lengde på den varme jord, uten tilsynelatende anelse om den nysgjerrighet den var gjenstand for.

6.6 "Nero" og klapperslangen

Ute i villmarken finnes et dyr, et krypdyr, et dyr som alle andre dyr holder seg unna — et dyr som fryktes av alle præriens beboere, selv de dristigste. Dette dyret er klapperslangen.

En hest kommer bortover, med eller uten rytter. Rett som det er, gjør den et forferdelig hopp til siden — et hopp som ofte har ubehagelige følger for en halvsovende, intet anende rytter.

Det er klapperslangen som er årsaken. Dens hales tørre klapping rekker tidlig hestens øre. En flokk sauer kan gå og spise, dovne, nesten ubevegelige på varme dager. Men blir der plutselig en åpning i flokkens midte, et løp til alle sider, kan man være viss på at en klapperslange har bekjentgjort sin nærværelse.

Slik er det med ulven, hunden, coyoten og mennesket. Alle viker for den. Alle frykter den.

Dog var der en som ikke nærte denne frykt. Det var "Nero". Visstnok gjorde den et hopp til siden når dens øre sa den at der var en av dem nær; men så snart den fikk øye på slangen, ble det en annen dans. Niland hadde hatt mange hunder, av mange forskjellige raser, men aldri hadde han hatt en som angrep klapperslangen. Da han første gang så "Nero" gjøre det, trodde han at det naturligvis bare var valpens uforstand som ledet den. Og Niland gjorde sitt beste for å skremme den, enda han så at dette ingen virkning hadde på hunden. Tilsist lot han den derfor gjøre som den ville.

Niland kunne ikke annet enn beundre hundens mot den første gang han så den drepe en slange. Den gikk nær, så nær at Niland hvert øyeblikk ventet at den skulle bli stukket. Et svakt hugg ville være nok, den minste berøring dødelig. Men hunden var alltid ute av rekkevidde når slangen angrep. Den hadde en egen måte å passe enhver av slangens bevegelser

på. For når anledningen kom, grep den slangen i nakken, og da var kampen forbi.

En dag om sommeren fant Niland et coyotehull bort i bakkene. Dagen etter kom han tilbake for å grave dem ut. "Nero" var ikke med, den var ute på et av sine streiftog.

Det var om morgenen. —

Nettopp som han får øye på hulen, ser han coyotemor forlate den med noe i munnen. Det var en av ungene den bar bort. Den flyttet. På en eller annen måte hadde den funnet ut at dens hjem var oppdaget av den fiende den fryktet mest. Så bar den ungene bort til et annet og sikrere sted.

Men Niland hadde sett at der i det minste var en igjen. Den stod i inngangen og så etter mor sin da Niland kom nærmere, men forsvant straks i hulens indre.

Det var den eneste der var igjen, en liten forskremt hun-coyote, som lukket øynene og skalv da han tok i den. Moren hadde båret de andre vekk, hva hun også ville ha gjort med denne om hun hadde fått tid. Niland mente ikke å drepe stakkaren, han tok den hjem og forsøkte å gi den mat.

Da "Nero" kom hjem, og han holdt coyotungen bort til den, forbausedes han over hundens vennlighet. Den så på den lille med usigelig forundring i sine alvorlige øyne. Dunket den varsomt med nesens snuste over hele den lille skrokk for å tilfredsstille sin nysgjerrighet til det ytterste.

Under denne nøyaktige undersøkelse krøp coyoten sammen, gjorde seg så liten den kunne, redd for det store dyr, som både lignet og ikke lignet moren.

Men det tok ikke lenge før disse to ble gode venner. Coyotungen kunne i savnet av sine søsken ikke i lengden motstå "Nero"s vennlighet.

"Niland" laget et hus for den av en stor kasse, og til det ble coyotungen bundet med en sterk lærrem om halsen.

Tidlig og streng kom vinteren det året. Ku- og saueflokker som søkte ned til lavlandet, begynte allerede å føle fødemangelen.

Disse svære flokker får aldri høy, om de på noen mulig måte kan klare seg selv; men kommer vinteren barsk og holder seg lenge, blir eierne nødt til å gi dem høy for å holde liv i dem til gresset kommer.

Niland hadde en liten stakk med vilt høy, som han hadde satt opp om sommeren for sine ponnier.

Da matmangelen gjorde seg gjeldende, stod denne høystakk som en sterk fristelse for en flokk kyr som hele høsten hadde holdt seg i nabolaget.

Deres magerhet var allerede gripende, og da de en månelys natt i desperasjon angrep høystakken, kunne Niland ikke holde dem vekk.

Coyotene var begynt å følge dem både dag og natt, riktignok på en viss avstand, men alltid nær nok når en eller annen utsultet ku ikke kunne mere. De angriper nemlig aldri en voksen ku før sult eller sykdom har gjort den ufarlig.

Når den ikke kan mere, når den ulykkelige ku er forlatt av flokken, er coyotene alltid der og gjør ende på dens lidelser.

Mens Niland gjorde sitt beste for å holde kyrne bort fra høystakken, satt coyoten i nærheten og drev dem til enda større hensynsløshet med sine uhyggelige hyl. Situasjonen var ikke morsom, og "Nero", den eneste som kanskje kunne ha vært Niland til hjelp, gjorde ham enda mere fortvilet med sitt fravær.

Niland hadde lært hunden å komme når han plystret mellom fingrene. Han kunne på den måte kalle den om den var ganske langt borte, især på stille netter.

Og nå når han trengte dens hjelp så sårt for å bevare det kostbare høy, plystret han ut et nødskrik, som skar skarpt gjennom den månelyse natt.

Coyotenes hyl forstummet da den uvante lyd skar gjennom luften; det var noe nytt og ukjent. Men ute på den månelyste prærie var der en som hørte og forstod. At komme når denne lyd hørtes, var innprentet i "Nero"s hjerne. Den visste at Niland, det eneste menneske den kjente og elsket, ville den skulle komme. Og den viste sin hengivenhet ved å forlate alt og komme så fort som mulig.

Det varte ikke lenge før den var fremme. —

Den nådde stedet nettopp som Niland holdt på å bli trampet på av en av de halvville kyr. Hunden visste ikke mer om kyr enn dens far i sin tid hadde visst. Og akkurat som "Bill" hadde gjort, gjorde nå "Nero".

Den for på med et brøl og satte tennene i leggen på den nærmeste ku. Og kuen gjorde akkurat som kuen "Bill" angrep. Og akkurat som "Bill" hadde mottatt det slag som for alle dager kurerter den for lysten til ku jakt, fikk "Nero" slaget like i ansiktet, så den rullet bortover snøen.

Hittil gikk det med "Nero" akkurat som det gikk med faren. Hva man ikke vet, må ofte læres gjennom erfaring, og erfaringen er ikke alltid blid.

Erfaringen lærte ikke "Bill" annet enn for fremtiden å holde seg vekk; men det kom rimeligvis av at den allerede da var en aldrende hund, og en gammel hund er ikke så lærvillig som en ung.

Enten det nå var "Nero"s ungdom eller et annet slags blod fra morens side, eller det utelukkende var påvirkning av den ville natur, er ikke godt å si. Nok er det, da den kom på benene, var den rasende, og i et nå var den etter kuen som hadde tildelt den sparket. Den hadde nå lært å holde seg klar av bakføttene.

Der ble et oppstyr uten like. Kuen kunne ikke stå seg mot hundens rasende angrep, den snudde seg bort og søkte redning hos de andre. —

"Nero" var nå så sint at den ikke brydde seg om noen bestemt ku. Den gikk resolutt etter den første som kom i dens vei. Dens angrep ble til sist så heftige at kyrne formet en ring med hornene ut, akkurat som den gjør mot ulven.

Hvor hunden vendte seg hen, møttes den nå av skarpe og lange horn, og dette forvirret den et øyeblikk. Men "Nero"s blod stod og dirret på kokepunktet. Den hadde ikke tanke om å oppgi kampen før dens misjon var utført. Den sprang rundt ringen et par ganger som for å se om det ikke skulle være en eller annen plass hvor de farlige horn ikke strittet ut. Men da den ikke fant noen åpning, fulgte den uten å nøle ulvens eksempel når den bryter en ring. Den tok fart, gjorde et veldig sprang og kom med et brøl i midten av ringen. Dette var for meget for den ku den kom ned på. Den la i vei for livet, og i samme nå var den sterke ring en flokk vettskremte, panikkgrepne kyr i vilt løp i alle retninger. "Nero" forfulgte dem langt bortover den månebelyste prærie. Dens kjempestemme ble svakere og svakere, tilsist nesten uhørlig.

Den kom ikke tilbake før en halv time senere. Da var den ganske rolig, som om intet var hendt. Den gikk opp mot stallen. Søkte ingen takk, ingen klapp.

6.7 "Nero", coyotungen og ulvehunden

Som alle hunder hadde "Nero" den vane å grave ned i jorden hva den ikke kunne spise i ett måltid. For å grave det ut igjen og spise det når den ble sulten.

Når den kom med noe i munnen, som oftest en hare, pleide den å spise hva den kunne, utenfor husdøren, og så gjemme resten.

Men siden den lille hun-coyote var kommet inn i dens liv, grov den aldri noe ned. —

Når den kom med noe, la den det alltid så coyoten kunne rekke det. De spiste sammen, og når den var mett, lot den alltid resten bli liggende for coyoten. —

Cyoten var blitt stor og smukk, den behøvde mere mat enn før. Niland var tildels lenge borte, stundom hele dagen. Men det var det samme hvor Niland var, coyoten led ingen nød på matens område. "Nero" brakte den noe hver eneste dag.

Var der virkelig tanke bak dette, eller var det en vane den hadde fått med å spise sammen med coyoten?

Som alle andre coyoter måtte også denne fange hyle når solen gikk ned om kvelden, som svar på de andres hyl borte i bakkene.

Så godt som han kunne, hadde Niland forsøkt å venne den av med dette, helst ved å kaste noe på den når den begynte. På den måte kunne han holde den fra å hyle, men ikke få den til å glemme. Om dagen holdt den seg helst rolig, inne i kassen eller utenfor, ettersom været var, unntagen når "Nero" kom bort til den. Da viste den sin glede ved å logre med sin bustede, vakre hale. Men når kvelden kom, hadde den alltid møye med å holde seg i ro når de andre coyoter sang fra tussmørket. Når sangen begynte, glemte den som oftest både seg selv og Niland, satte ubevisst i med en åpningstone. Men

Nilands barske stemme fikk den øyeblikkelig til å tie og snike seg krumrygget inn i kassen. —

Tross hele coyotens valpedom var henrundet bundet til denne kjetting, gjorde det ikke lengselen etter friheten mindre. Den hadde nok forsøkt alle måter den visste for å bli fri. Den blanke kjetting viste klart at den ikke sparte sine tenner om nettene, når alt omkring den var stille, og sporene, når der var nysnø, viste dens rastløshet. Men det var alt forgjeves. For det eneste sted den med held kunne ha brukt sine tenner, var utenfor dens rekkevidde — remmen om dens hals.

En dag kom en gammel trapper, en kjenning av Niland, forbi med et par hunder i følge. Den ene av disse var en alminnelig mongrel¹⁶, den annen derimot var en verdifull russisk ulvehund. Den var større enn "Nero", i alle fall i høyde og lengde, men kanskje ikke så undersetsig¹⁷. —

Med det samme denne hund fikk øye på coyoten, fór den på den og ville uten tvil ha drept den på stedet dersom ikke coyotens venn og forsørger, trofaste "Nero", hadde vært der og avverget det. —

Der ble et basketak uten like. De stod på bakføttene, de rullet på jorden, over og over igjen, hylte, skrek, knurret og freste. De frembrakte en øredøvende støy. —

Niland ville skille dem straks de begynte, men den andres overmodige: "Å, la dem ha litt moro," fikk ham til å la være. Ulvehunden var en god hund og øvet i sitt fag, det kunne Niland se; men det samme var "Nero". På jakt hadde den mang en gang drept en coyote som det var en rotte, uten selv å få et merke engang.

Ulvehunden og mynden har meget tilfelles. De har den samme legemsbygning, men ulvehunden er langhåret og

---

¹⁶ Among pets, one whose parentage is of unknown or mixed breeds as opposed to purebred

¹⁷ kortvokst og kraftig

mynden glatt. De bruker også samme taktikk i slagsmål, den samme som ulven og coyoten, den å snappe og flenge. De tar aldri tak og holder, som bulldoggen gjør.

Men nå var "Nero" ikke fullblods mynde. Dens bestefar på morssiden var av ukjent herkomst.

Hva det enn var, så tok "Nero" når anledningen tilbød seg, stundom tak og holdt. Det hadde Niland sett den gjøre med coyotene mange ganger. Et tak i strupen, og det var som regel det siste.

Disse to brukte så omtrent den samme fremgangsmåte. De holdt på fremdeles med samme fart, samme raseri, fråden stod dem i munnen, øynene gnistret. —

Inntil da hadde kampen vært like. Ingen av dem så ut til å få overtaket. Men ulvehunden så ut som om den begynte å trettes under "Nero"s usvekkede angrep. Og plutselig, mens de rullet rundt, ble ulvehunden liggende stille, på ryggen, med "Nero"s tenner på strupen.

Endelig hadde den fått det tak den uten tvil hadde søkt fra begynnelsen — dødstaket, det som i noen sekunder ville ha endt hundens liv, om ikke Niland straks hadde sprunget til og fått "Nero" til å slippe.

Ulvehunden krøp vekk og la seg, slikkende sine sår. Den visste godt den hadde fått pryl. "Nero" derimot gikk bort og snuste til coyoten, som fra døren av sin kasse hadde sett hele opptrinnet.

Den gamle trapper forstod seg på hunder. Han så at "Nero" var den sort han kunne bruke, og han bød Niland en uhørt pris for hunden. Men Niland rystet på hodet, "Nero" var ikke tilsalgs.

Sent på vinteren eller tidlig på våren ble både hunden og den fangne coyote meget urolige. Hunden benyttet sin frihet til overmål. Den var borte fra kveld til morgen, ofte fra morgen til kveld. Når coyotene om kvelden istemte sin sang, tutet

"Nero" fra en høyde bak huset med sin grove, ensformige kjempestemme, så luften dirret.

Den var halvill i disse dager, overdreven hensynsløs. Niland måtte ofte ta riflen og sikte på den for å få den til å slutte sin nerverystende hyl fra høyden.

6.8 En nattlig kamp

Cyoten var omtrent likeså vond. Niland kunne få den til å tie ved å kaste noe på den eller ved å rope; men den glemte det så snart han vendte den ryggen. Hver gang den hørte et hyl, begynte den å svare, og den holdt på til Nilands stemme skremte den.

Utallige ganger hver natt ble han vekket av den.

En morgen Niland kom ut, lå "Nero" utenfor coyotekassen og slikket flere blodige sår. Den logret med halen da han snakket til den, men dens øyne lynte, og nå og da, når tungens berøring smertet i sårene, så nattens hendelser klarnet i dens erindring, knurret den illevarslende.

Den kvelden stengte Niland den inne i stallen. Men frem på natten ble dens hyl så utholdelig, at han måtte stå opp og lukke den ut. Den slikket hans hånd, kort og takknemmelig, og var i neste øyeblikk forsvunnet i mørket. Senere på natten hørtes dens stemme langt borte, rimeligvis som den stod og utfordret den eller dem som hadde tildelt den sårene natten før. Der var nok av svar. Fra alle vegne lød coyottonene ut i luften. —

Den neste morgen lå den atter utenfor. De gamle sår var alt begynt å leges — der var ingen friske. Det ville glimt i dens øyne var forsvunnet, den logret vennlig med halen. —

Bloddråper og en gulgrå hårdott, som satt fast utenfor tungens rekkevidde, forklarte årsaken. Den hadde nå fått oppreisning for nederlaget fra natten før.

Så en dag kom våren for alvor. Gresset stakk sine små, fine følehorn opp av jorden for å føle varmen i luften. Trærne nede ved elven grønnes. Snøen trakk seg tilbake mot fjelltoppene. Den ville sesong var over. Hundens og coyotens liv var glidd inn i de gamle gjenger.

Hele dagen kunne coyoten ligge i solen utenfor sitt hus nesten uten å røre seg. Men ikke så om nettene. Da raslet

kjettingen uten opphold, fra det mørknet om kvelden til det første lys av dag grånet på den østlige horisont.

Det var snart på tide for Niland å gjøre sin tur til byen. Matforsyningen begynte å minske. Men hva skulle han gjøre med coyoten? Skulle han la den gå? Det hadde han ikke lyst til, for han var ganske sikker på den skulle ha unger, og han hadde lyst til å se hvordan de kom til å se ut. —

Men noen dager senere hadde han ikke det å tenke på. "Nero" løste spørsmålet på egen hånd.

En morgen Niland kom ut, var coyoten gått. Kjettingen lå der enda fast til kassen, og i enden var den tykke remmen kuttet tvers igjennom av "Nero"s skarpe tender.

6.9 Den ensomme trapper

Engang om sommeren kom den gamle trapper atter forbi. Han var en ensom mann som Niland selv, oftest i tjeneste hos de store kreaturkompanier, for hans evne til å utrydde rovdyr var vidt kjent.

Han var i det hele en avholdt mann. Han hadde en vane som ingen i verden kunne holde ham fra når lysten kom over ham.

Han drakk — men ikke slik som bydrikkeren drikker. Han gikk ikke full dag etter dag. Man drikker ikke på den vis på prærien. Man drikker periodisk, et par ganger om året, når man høst og vår går inn til byen etter proviant. —

Han kunne drikke en uke ad gangen, kanskje to. Det berodde mest på de økonomiske omstendigheter. Når han hadde ødelagt sine penger, kanskje lønnen for et års arbeid, gikk han og hentet sine hester og hunder og forsvant så stille som han var kommet. Atter drog han ensom avsted mot de endeløse vidder, hvor lyngen vinket vennlig bebreidende i sollyset, hvor coyotehylenes ekko hørtes fra åsene som den eneste lyd i den store stillhet.

Trapperen var på veien til byen for en av sine orgier. Han forsvant mellom tuene nettopp som solen kom over fjellet. Niland kunne enda en god stund se gjenskinnet av hans gule oljefrakke, som sammenrullet og bundet til sadelen hang over hestens rygg. Men så forsvant også det av ham — det siste. Solen og lyngen og den svake bris gjennom stillheten oppslukte ham ganske. —

Slik drog han avsted når "lysten til livet" kom over ham, en, to eller tre ganger om året. Slik kommer han tilbake når hans gamle skrott er trett av bylivets utskielser. Slik har han levd livet siden hans hår var gyllent av ungdom, til nå det er bleknet av alderdom. Alltid alene med sine hunder og sine

ponnier, i solskinn og regn, i varme og kulde. En ensomhet som er vanskelig å forstå for en som ikke har prøvd den. —

Og således vil han vel leve til livets bitre ende. En ørkenrotte, en ensom vandrer, som engang, tro til tradisjonene, vil bli funnet død — død så ensom som han hadde levd, i en natur som han kan hende i begynnelsen skydde, men som han senere har lært å elske mere og mere, jo bedre han lærte den å kjenne. Og til slutt er han blitt en del av naturen. De smeltet sammen i ensomheten.

6.10 Tre mot en

Om våren hadde tre brødre slått seg ned lenger nede i ravinen. De var tre trettekjære fyrer, som mange ganger hadde vært straffet. Niland hadde møtt dem et par ganger. Den ene gang gikk han og lette etter en bortkommet hest. De hadde en ganske vidstrakt berømmelse som hestetyver fra denne bestillings blomstringstid. —

Niland hadde altså god grunn til å lete i den retning etter sin hest.

"Nero" hadde vært med denne gang.

I forhold til andre dyr var grisen et ytterst sjeldent dyr på de trakter og i de tider.

Disse tre brødre hadde et par store griser med unger.

En av de voksne griser hadde vært nesevis mot "Nero". "Nero" hadde visst ikke sett en gris siden den ble kvitt sine valpedages plageånd. Kanskje heller ikke husket den siden; men erindringen fra de dager kom utvilsomt tilbake til den med den fremmede grisens nærgåenhet. For hundens nakkehår reiste seg, og dens tenner stakk truende frem, dens knurren lød dyp og utfordrende.

Avstanden mellom Nilands leir og brødrenes var ikke stor, men veien var nesten ufremkommelig.

Det ble ikke siste gang "Nero" så en gris. Sauene var i fjellet. Haren var besværlig å få tak i, men grisene — å, hvor den husket nå og hatet disse gryntende, skitne, fete uhyrer, som så hensynsløst stakk trynet bort i alt de så!

En dag Niland var ute på jakt etter en præriehøne til kveldsmat, kom de i nærheten av en liten flokk ponnier ikke langt fra brødrenes leir.

Denne gang trodde han ikke det var verdt umaken og ville fortsette hjemover. Men da "Nero" fikk været av hestene, nektet den å gå videre, og den gav ikke opp før Niland føyde den og gikk bort til hestene. —

I flokken var hans egen lille ponni, den han søkte etter, kjæledeggen "Topsy".

De andre hester drog seg litt unna, men "Topsy" ble stående. Den kjente ham og fulgte villig med når han tok den i luggen.

Det var selvsagt at Niland etter dette var gjenstand for brødrenes hat. Hestetyveri straffedes hardt i de dager. Autoritetene satte et eksempel når en hestetyv ble grepet, for å få en ende på denne skjendige trafikk.

Niland la merke til at "Nero" hadde forandret kurs nå når den drog ut om kvelden. Istedenfor å søke videre drog den nå bent ned den skumle ravine. Niland forstod ikke dette til en dag en av brødrene kom ridende over til ham og truet ham på livet dersom han ikke ville holde hunden hjemme om nettene. Den hadde drept en av de store og flere av de små griser natten før.

Der var ikke tale om noen feiltagelse, han hadde sett den med sine egne øyne, og det var bare dens djevelske hurtighet som frelste den fra hans rifle.

Niland kunne ikke gjøre annet enn å tilbyde erstatning og love for fremtiden å holde hunden inne. For han visste at disse fyrer likeså snart tok hans liv som hundens.

Det var langt ut i ødemarken. Lovene var som regel ikke meget respektert. —

Niland var ikke fryktsom, men han var en fredelig mann. Han hadde mere enn en gang vært ute for folk som disse. Oppigjennom årene hadde han også ervervet seg et navn som skytter; man sa om ham at

hjorten var hans hvor fort den enn sprang. Men han var en mann med karakter og en utstrakt lesing. En mann som trodde på lov og rett, en elsker av dyr, et naturbarn — men en som man måtte passe seg for om det kom til ytterligheter. En i hvem selvoppholdelsesdriften instinktmessig tok første plass. —

Så kom noen netter som "Nero" måtte til bringe inne, tross dens iherdigste protest. Niland hadde tenkt å holde ut denne gang, men etter noen netters øredøvende konsert så han det håpløse i forsøket og oppgav det som før.

Den første kveld "Nero" atter slapp fri, nettopp som skumringen listet seg over ravinen, så han at den ville nedover igjen. Han kalte den til seg og snakket til den, forsøkte så inderlig å få den til å forstå farligheten av sådanne røverier, å få det prentet dypt inn i dens hundehjerne. Den underlige hund var i øyeblikket bare vennlighet, den var som lille vennlige "Dot". Den som fra sine tidligste valpedager var vant til å ferdes mellom præriens rovdyr, som levde sitt liv som dem, ofte med dem, så ut som den uskyldigste skapning på jorden mens den satt og hørte på Niland med sin snute i hans to hender. Hunden, som levde villdyrets liv med dets friheter og dets farer, som uten betenkning angrep og overvant hva andre fryktet — klapperslangen, satt der med blanke øyne og mottok kjærtegn fra det eneste menneske den hadde lært å elske. —

Når formaningen var over, la den seg stillferdig ned, som om den virkelig hadde forstått hvert ord og hadde i sinne å innrette seg deretter.

Enda da Niland gikk inn for å gå tilsengs, lå den der.

Han våknet i grålysningen med et skudd fra ravinen. Hurtig kledde han på seg og gikk utenfor. Straks etter hørte han et annet skudd og straks etter lyden av en hests galopp. Han skyndte seg inn etter geværet.

Plutselig lød det tredje skudd ut i stillheten, med et mangfoldig ekko i fjellene. Lyden av hestens hover høres tydeligere. Med ett ser han noe komme rundt den første krumning i veien. Han anstrenger sine øyne og ser Nero komme imot seg, løpende langsomt og møysommelig, for dens bakfot var brukket.

Da forstod Niland hele sammenhengen.

Straks etter kom en mann til hest ut av det grå lys av den gryende dag.

"Nero" la seg ved Nilands føtter og gav seg til å slikke såret. —

Mannen kom nærmere i trav og med riflen i begge hender. Hans ansikt var hvitt av raseri. Hunden hadde om natten drept den andre av de store griser. —

Behersket tilbød Niland seg å betale for skaden hunden hadde forvoldt.

Den rasende mann ville ikke høre. Det var hundens liv han ville ha, dens hjerteblood.

De snakket en stund frem og tilbake. Det ene ord høyere enn det andre. Mannen ville ikke høre på fornuft. Han var fra seg av sinne. Over Nilands lepper lå et hvast smil.

"Hunden skal drepes om så du går først," skrek mannen med geværet, dog uten å sikte.

Niland stod som før med det samme smil, med geværet fremfor seg i høyde med hoften og hanen spendt. Ganske rolig sa han: "Vær sikker på at du treffer godt med det første skudd."

Det var for meget for den oppbrakte mann; lynsnart fór geværet til skulderen, men ennå før kolben berørte skulderen, smalet Nilands rifle fra hoften, og mannen stupte i bakken. Hans arm var brukket. —

Den dag holdt Niland seg hjemme. Ettermiddagen benyttet han til å etterse sine skytevåpen. Den forsømte automatiske revolver ble smurt for første gang på lange tider. Den natten lå han med klærne på, men morgenen kom, og intet hadde hendt.

Dagen kom, en grå, solløs dag. En aningens stillhet hersket over alt. —

Så kom natt igjen, tidlig og ualminnelig mørk, så mørk som natt kan bli. Med mørket kom en sterk vind hylende gjennom ravinen. —

Også denne natt hadde Niland tenkt å holde seg våken. Han hadde imidlertid våket hele den foregående natt, så trettheten til slutt tok overhånd. Flere ganger våknet han av vindens sus. Han var urolig, for han visste han var i fare. Han ville ikke tenne lys, for det ville lyse opp vinduet.

Hunden var også urolig. Den knurret rett som det var, utstøtte mange underlige skrik i sine drømmer.

Midt på natten kvakk han ved at hunden satte i å gjø av full hals.

I begynnelsen så han intet, hørte intet, men så skar en svak lysning gjennom mørket — en lysning som i få sekunder ble sterkere og sterkere, inntil det gikk opp for ham at huset var i brand. Skurkene hadde villet hevne seg med å brenne ham inne.

Straks etter lød et rifleskudd, og en vindusrute falt klirrende i gulvet.

Han grep i hast revolveren, posen med gullstøv, som han alltid hadde under puten i sengen. Derpå

åpnet han vinduet på husets bakside, løftet så varsomt som han i farten kunne, hunden etter seg.

"Nero" knurret forferdelig, ville stadig vekk til å gjøre, men forholdt seg rolig på Nilands kommando. —

Det ene knall lød nå etter det andre. De hadde ikke sett ham, men skjøt inn i det brennende hus for å være sikker på at han ikke skulle unnslippe.

Niland enste dem ikke, det gjaldt å komme vekk før lysskjæret ble så sterkt at det kunne forråde ham.

Han sprang mot et sted bortpå mørke prærien, hvor "Topsy" gikk bundet til en jernpinne som var stukket ned i jorden.

Salen lå nær ved pålen, han grep den og slengte den over hestens rygg. Flammen var imidlertid blitt så sterk at den lyste langt utover sletten.

Nettopp som han med tunge "Nero" på fanget satte seg tilrette i sadelen, forstod han at de hadde fått øye på ham, for en kule sang forbi i uhyggelig nærhet. Straks etter pep en annen forbi, så flere, mange.

De suste skarpt gjennom luften, skilte seg uhyggelig ut fra vindens hyl.

Han bøyd seg fremover hunden så langt han kunne, for å gjøre blinken så liten som mulig.

6.11 Vann! Vann!

"Topsy" formelig fløy bortover, hoppet i belgmørket, sikkert som alltid, over de høye tuer. Han var alt et godt stykke på vei, da et skudd traff ham. Det var mer lykke enn ferdighet. Men hellet var med dem denne gang. Han kjente med ett et stikk i leggen. Han kjente også at strømpen ble våt, og at blodet rant ned i støvelen.

En stund etter, da han visste seg skjult av mørket, steg han av hesten for å forbinde foten. Han gjorde det så godt som han i mørket kunne, med et lommetørkle. —

Men han måtte avsted igjen, for han var langt fra å være i sikkerhet hvor han nå var. Når dagen kom, ville de se seg om. Dersom de så blodflekker, ville de ikke gi opp med det første. For om ikke hevngjerrigheten var nok til å drive dem til forfølgelse, ville gullet han hadde samlet fremover sommeren, og som de sikkert trodde han hadde på seg, være mer enn nok. —

Med besvær kom han til hest igjen og fikk "Nero" opp etter seg. Han red nå langsommere, blodtapet veknet ham. Han følte også en forunderlig tomhet i hodet. —

Da den første stripe av dag grånet over fjellene, red han i skritt. Foten var hoven og vond. En fryktelig tørst brente ham i halsen.

Han hadde tenkt å styre så han ville treffe elven hvor den gjorde en bøyning, lengre syd. Men da dagslyset kom, så han han var langt ut av kurs. Han forandret retning for å treffe på springvannet på veien til byen. Det eneste vanningssted i mils omkrets. Der ville han også ha den største sjanse for å treffe folk. —

Han tok retningen fra solen, som nå stod stor og blank over fjellet.

Landet omkring var bakket. Jorden den lyse, gråhvite, som kastet solstrålene tilbake, nesten som snøen. Landskapet var

nesten nakent, unntagen hvor noe ynkelig gress stod brunt og oppbrent under de snaue tuer. —

Den høye klare himmel bebudet en brennende dag. —

Han red videre i skritt, sittende skjevt i sadelen, for foten tålte ikke stigbøylens berøring. Den blødde ikke lenger, den var hovnet slik opp at buksebenet satt stramt omkring den. —

"Nero"s legg var også stygg og hoven. Når varmen begynte å virke, kunne Niland ikke holde hunden lenger. Den var stor og tung, den fikk greie seg på de tre ben den hadde igjen. Hvor lenge mon han kunne holde seg i sadelen? Aldri i livet hadde han følt seg så maktesløs. Det hamret inne i hans hode, og det kjentes så underlig tomt. Det gnistret og brente ham i øynene, og hvor han snudde seg hen, så han bare nakne, solstekte bakker og en ubarmhjertig klar himmel, hvorfra solen svidde. Tiden gikk. Langsomt — å, så langsomt — fortsatte disse tre sin vei. —

Varmen var nå blitt grusom. Med lutende hode kavet hesten seg oppover bakkene og sjanglet løslegget nedover. Med hengende hode og krum rygg, den gras bredbremmede hatt grundig nedover øynene for gjenskinnets skyld, sjanglet Niland i sadelen. Bakom hinket "Nero" på tre ben, med tungen hengende nesten til jorden. —

Ved middagstider kunne Niland ikke mere. De var på toppen av en høyde, som skrånet svakt og jevnt ned til alle sider. Hesten stanset av seg selv, snuste ut i luften etter vann.

Det lille rykk, den svake overgang fra gang til stopp, var nok til å få Niland til å tape balansen. Han søkte med hendene etter sadelremmen, men forgjeves. Han falt, og i fallet vridde han det venstre håndledd. Da var det at Niland for første gang i sitt liv mistet bevisstheten. —

Da han våknet, var solen halvveis nede. Leggen var hovnet, så han måtte ta kniven og sprette buksen opp for å løsne på bandagen. Håndleddet var også hovent og ømt. Ved siden av ham stod "Nero" med tungen og halen hengende like lavt.

Hesten var ikke å se. Formodentlig hadde den gått for å finne vann. —

Aldri hadde Niland vært så hjelpeløs. Han så seg rundt, der var intet å se, bare de samme ensformige høyder, en endeløs ørken og den samme blå himmel.

Ikke langt fra hvor han lå, var der en slags avsats, en svak antydning til en grotte. Der var skygge der, for den lå mot nord. Med besvær krøp han dit. Han befant seg straks bedre. Om han nå hadde litt vann, bare litt, noen få dråper. Han visste at der ikke var noe vann, men han kunne likevel ikke la være å tenke på det, ønske seg det. Hans hode var feberhett. Å, hvor meget vann han hadde ødslet bort i sine dager! Det skulle han aldri gjøre igjen. Han skulle være uhyre forsiktig med vannet heretter. Hunden la seg ved siden av ham.

Han strøk den over hodet og stakret den. Også den led vondt, også den trengte vann. En stund etter la han seg ned. Han lå slik at han kunne se både himmelen og høydene. Smertene i foten var avtakende. —

Det forekom ham med ett så forunderlig alt dette her, at hendelser kunne komme så fort og så aldeles uventende. Bare i går hadde han hatt både mat og vann — en hel del av vann. Mat brydde han seg ikke om, han var ikke sulten, men vann — vann!

Der kom så mange underlige tanker til ham som han lå der, stundom med åpne, stundom med lukkede øyne. — Der var ting han ikke hadde tenkt på i mange år. Hendelser fra hans barndomsdager. Og alltid endte de med deilige oppkommer, krystallklare bekker mellom grønne skyggende trær.

Herregud! Hvor uendelig meget vann hadde han ikke sett i sitt liv! Han hadde sløset med det, sløset idiotisk. —

Det forekom ham så forunderlig at folk ikke drakk mere vann enn de gjorde. Hvor dog folk var dumme! —

Så sank solen helt ned til horisonten. Den var så vidt synlig ved siden av høyden, blodrød og unaturlig stor. Han kunne ligge og se bent inn i den uten at det gjorde vondt i øynene. Det var som et veldig flammehav, enorme luer som stundom blussett opp, stundom sank. —

Så ble den mindre og mindre, halvdelen allerede nedenfor prærieranden.

Tilsist var bare den øverste kant synlig, så forsvant den ganske.

Men himmelen hang over der solen var forsvunnet, fremdeles gnistrende i mange sterke farger, en storslagen motsetning til prærien omkring ham, hvorover skyggene av natt allerede lå.

En lang tid var himmelen lys i vest. Et par bitte små skyer, hvite og gullrandede, drev langsomt bortover. Men så sluknet tilsist også de. Isteden blinket en stor stjerne i sydvest. Omkring ham var det blitt ganske mørkt, natten var kommet.

—

"Nero" rullet seg sammen og la seg like ved Nilands hode. Han trakk trøyen av seg og brukte den som teppe. Han ville sove, han var dødsens trett.

Han sovnet også, men våknet igjen nesten øyeblikkelig. Søvnens kom rykkevis. Somme tider våknet han av seg selv, somme tider av en coyote som stemte i sin sang; somme tider av en ugles melankolske skrik ut fra den store stillhet.

En ytterst svak bris strøk varm og varsom bortover vidden.

—

Engang om natten kom en coyote så nær at han så dens øyne lyse borte i tuene. Mekanisk grep han revolveren. I liggende stilling siktet han like mellom de to blanke øyne; men han skjøt ikke. En tanke slo plutselig ned i ham. Hvorfor i all verden skulle han til ingen nytte ødelegge dette liv? Hadde ikke denne coyote likeså stor rett til å leve som han selv? Kanskje stod han selv ved livets ende. Gud alene visste — om

ikke hjelp kom snart så — — — skulle dette bli enden på hans liv? Skulle han som så mang en ørkenrotte dø så ensom som han hadde levd? Hva ville hende hans avsjelede legeme? Han fortsatte denne triste tankegang. Hvem ville finne hans solstekte ben? Han lå og undredes på om "Nero" sov, eller om smertene i dens fot gjorde den så likegyldig.

Tørsten var ikke så plagsom nå i nattens kjølighet som dagen før.

En lang tid ble han liggende og stirre opp mot stjernene. Hvor uendelig var ikke deres utallighet, og hvor nær var de ikke i natt! Så lukket han øynene og sovnet inn av utmattelse.

—

Da han slo øynene opp igjen, lå landskapet badet i solskinn. Fra hvor han lå, kunne han ikke se solen, men han skjønnte på skyggen at den måtte ha vært oppe et par timer. —

Han så seg om etter hunden. Den var borte.

Mon også "Nero" hadde forlatt ham? Var han nå ganske alene med sin hjelpeløshet i dette uendelige øde? Han hadde vondt for å tro det. Den hund var ikke av den sort. Han satte to fingrer i munnen og plystret. Lyden var svak mot den han pleide at kunne frembringe, men likevel skar det skarpt ut i den dype stillhet. —

Ikke før var den siste tone død ut, før han hørte en lyd som fikk blodet i hans årer til å rinde kaldt. En lyd som alle kjente og fryktet — slangens tørre klapping. Og med det samme kjente han noe bevege seg på den sårede fot, noe kaldt og klamt som berørte kjøttet hvor buksen var sprettet opp. Han ble liggende stille, turde nesten ikke trekke pusten. Da slangen kom til ro igjen, løftet han hodet litt for å se. Det var et uhyre. — Omtrent fire fot lang og to-tre tommer i diameter. Han så det lange flattrykte hode, de sorte, glinsende øyne. Han så også halen med disse celluloidlignende ringer som forårsaker klappingen. Der var ni ringer og en knapp på enden — en for hvert år, sies der.

Men med det samme han så dette, så han også noe annet som fikk hans hjerte til å slå igjen. "Nero" kom springende så fort den kunne på sine tre ben. Den kom like bort og snuste ham i ansiktet. Han turde ikke røre seg, ikke snakke engang.

Hunden så ikke slangen før den tilkjennegav sin nærværelse ved å klapre når den ble forstyrret.

Før i tiden, i hundens valpedage, hadde Niland alltid forsøkt å lære hunden aldri å innlate seg med en slange. Men hundens natur hadde vært for strid. Den hadde gått sine egne veier i det som i alt annet. Og for første gang gledet Niland seg oppriktig over hundens stivsinn. —

Hadde det vært en annen hund, ville den ha begynt å gjø og dermed bare tirre slangen. "Nero" gjødde ikke, den visste bedre enn noen annen hvordan den skulle bære seg ad. —

Den gikk bort knurrende, med stive nakkehår og lepene brettet vekk fra de solide tenner.

Slangen reiste hodet opp, hveste og hugg — men hunden var der ikke.

Niland lå og så på dem med uro i sitt hjerte. Han så at hele slangens lange hode åpnet seg til munn. Han så hvor den lange, splittede tunge i det forferdelig gap beveget seg med utrolig hurtighet. Og hvor de to kullsorte skinnende øyne lyste som runde, skinnende perler. Gang etter gang hug slangen etter hunden. Men rammet ikke.

"Nero" var nå på sine tre ben selvsagt ikke så bevegelig som ellers. Den var forsiktig og ventet på en god anledning før den ville ta fatt.

Så snart slangen trakk hodet til seg etter et feilhugg, var hunden alltid der, like innpå den. Niland lå og så på, og var redd at slangen i sitt raseri skulle hugge til det nærmeste der var å hugge i. Han ville helst se en ende på det, og da slangen fresende av sinne trakk hodet til seg etter et annet mislykket utfall, hvisket Niland: "Ta den, "Nero"!"

Hunden adlød. Med en lynsnar bevegelse forsøkte den, som den så titt før hadde gjort, å gripe slangen i nakken. Men likeså kvikk var slangen. Den hugg igjen og traff "Nero" i gummen.

Det var det siste hugg den gjorde, for i neste sekund bet "Nero" den tvers av like bak hodet.

Niland undersøkte hundens sår. Et lite rødt merke var alt der var å se på tannkjøttet, men han visste hvor farlig det var.

—

Så brukte han det eneste middel som stod til hans rådighet. Han holdt hundens overlepe opp med hånden, bøyde seg over og forsøkte å suge giften ut. Da han hadde suget ut hva han kunne, hadde gummen alt begynt å hovne.

6.12 Tro til døden

Den eneste redning mulig var å sende hunden etter hjelp. Men hvordan skulle det gjøres? Hvordan skulle han få den til å forstå?

Den eneste plass der var noen mulighet for å treffe mennesker, var ved vanningsplassen. —

De som kom den vei, stanset gjerne for å hvile seg selv og hestene. —

Vanningsplassen kunne umulig være langt borte, så dersom han bare kunne få hunden til å gå fra seg og i den retning, ville den sikkert snart få lukten av vann og oppsøke det.

Han kalte på hunden og sa, pekende den vei den skulle gå: " "Nero", gå langt bort den vei."

Hunden så seg om i nærheten, men kunne ikke se noe dens herre kunne ønske seg. Niland svinget hånden utover.

"Gå, "Nero", gå."

Den gikk noen skritt, stanset og så seg om til alle sider. —

"Gå langt, langt, "Nero", hunden min," sa han igjen og viftet utover med hånden. Atter sprang hunden noen skritt, stanset og så seg om igjen.

Niland viftet igjen og ropte oppmuntrende: "Ja gå du, hunden min; gå du!"

Igjen gikk den noen skritt, stanset og så seg om, så noen fler. På det vis kom den opp på den annen høyde. Der ble den stående tvilrådig, visste ikke hva den skulle gjøre. Den snudde seg vekk hver gang Niland viftet med hånden. Men så betenkte den seg og så seg tilbake. —

Den kunne likesom ikke bli fortrolig med at den virkelig skulle forlate sin herre.

Til sist, etter mye vifting og mange tilrop, som nesten tok Nilands siste krefter, så han hunden forsvinne, hinkende på sine tre ben bort mellom lyngtuene.

Niland ble liggende en stund ganske utmattet. Varmen var nå blitt sjenerende. Han så på leggen. Kjøttet rundt såret var blitt ganske mørkerødt. Så falt tankerne på hunden.

Mon den ville møte noen før giften fikk overtaket? Han hadde suget ut alt han kunne; men han tvilte på om det ville hjelpe. Det var sjelden en hund levde etter det. En mann kunne stundom greie det, dersom han var sterk og i god kondisjon, helst hvis han hadde noen slags motgift til å ta inn straks etter. —

En kuldegysning fór gjennom ham ved tanken på slangen. Dersom den hadde hugget ham — hva så? Hvor stor sjanse ville han ha hatt for å leve? —

Hvis nå hunden virkelig møtte noen, men ikke kunne få dem til å følge seg, hva så? Hvis hunden døde på veien, var også hans timer talte.

Vedkommende måtte ha noe å gå etter, og ved å bruke sine siste krefter krøp han ut i lyngen, rev med besvær litt sammen og satte fyr på det.